

The Project Gutenberg eBook of Runot; Lyhyet kertomukset, by Aleksis Kivi

This ebook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this ebook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you'll have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

Title: Runot; Lyhyet kertomukset

Author: Aleksis Kivi

Release date: July 14, 2004 [EBook #12907]

Most recently updated: January 1, 2021

Language: Finnish

*** START OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK RUNOT; LYHYET KERTOMUKSET ***

Produced by Tapio Riikonen

RUNOT; LYHYET KERTOMUKSET

Kirj.

Aleksis Kivi

1916.

SISÄLLYS:

Mansikoita ja mustikoita -albumissa julkaistut runot

Unelma
Kaunisnummella

Kanervalä

Saatesanat
Kanervankankaalla

Keinu
Joulu-ilta
Eksynyt impi
Anjanpelto
Karhunpyynti
Helavalkea

Äiti ja lapsi
Rippilapset
Uudistalon-perhe
Ruususolmu
Mies
Niittu
Ikävyys
Metsämiehen laulu

Kirjallisessa Kuukauslehdessä julkaistut runot

Tornin kello
Ensimmäinen lempi
Lintukoto
Kaukametsä
Sunnuntai
Uneksuminen
Sota
Onnelliset
Pohjatuuli
Lapsi
Alma
Myrsky

Jälkeenjääneet runot

Immen unelma
Impi ja ryöväri
Jäähyvätiset
Kesä-yö
Pilvilaiva
Suomenmaa
Härkä-Tuomo
Paimentyttö
Atalantta
Oli mulla kulta kaunoinen
Kontiolan kaski

Lyhyet kertomukset

Koto ja kahleet
Eriika
Vuoripeikot

MANSIKOITA JA MUSTIKOITA -ALBUMISSA JULKAISTUT RUNOT

UNELMA

Kerta seisoin, niin näin unta,
Meren reunal vieraas maas;
Etääl siinti koti-ranta,
Sinne mielin tulla taas.

Mutta uni, joka ensin
Vei mun maastain, immestäin,
Hänen siivillänsä lensin
Jälleen koti-maahan päin.

Siirsin mielel intovalla
Pojes Suomeen ihanaan,

Siirsin vinhast pilvein alla,
Siks kuin löysin kunnasmaan.

Tuima tuuli pilvet poisti,
Kaunis päivä paisto taas;
Vuori loisti, viita loisti,
Koski pauhas koti-maas.

Impein eteheeni väikky:
Silmä iski salamoi,
Kiharien yössä läikky
Otsa niinkuin aamun koi.

Ihastelin otsan aamuu,
Mesi-huulii suutelin.
Suutelinko taivon haamuu?
Hekumasta heräsin.

KAUNISNUMMELLA

Tapauksen tahdon kertoo, vaik'ei juuri
Ihmeellisen, mutta lempeän ja hellän.

Äiti, lapsi helmas, illan paistees nukkui
Kaunisnummen kankahalle. Korkeet hongat
Humisivat ympärillä, päivän loimo
Länteen kallistui ja pilvet purjehtelit
Lumi-valkoisina sinertäväl taivaal.—
Aurinkoa, joka kuumoittaa jo vaisust
Puitten välis, lapsi ihastelee;
Luulee että hän sen käsittäis, ja jättää
Uneksuvan äitins, lähtee kulta-pyörää
Hongan oksalt ottamaan ja katoa metsään.—
Äiti heräyy ja pelol lastans kaipaa,
Rientää häntä etsimään ja etsii tuskal
Illan himeydes ympär Kaunisnummee.
Huutaa ei hän tainnut, sillä ääni
Säikäyksest lankes. Vaitina hän juoksi
Kanervaista maata myöden: poski poltti,
Veri suonis riehui, tuskan hiki-helmet
Juoksit otsalt ales. Se oil' sielun myrsky,
Joka äänetöinnä ärjyvi ja polttaa.—
Vimmasta hän pyörtyy, mutta ätin-lempi
Iskee tulta taas ja mieli kirkastuvi
Ja hän nousee, etsii kiivaammin kuin ennen.—
Mutta koska illan hymyilevä lamppu
Sammui töyrään taakse, seisoi lapsi yössä
Kummastuneena ja sydämmessä pelko.
Lähti jälleen astelemaan äitii kohden,
Astelikin ahkerast, mut joutui aina
Samaan paikkaan, josta vasta lähti.
Yö jo pimene ja epäilyksen tuska
Lapsen käsitti ja itkemään hän päätyi;
Itkun saattoi äitin korviin lempee kaiku.
Äiti riensi vilkkaasti kuin öinen haamu
Ääntä kohden, löysi lapsens kanervistost,
Kääri hänen helmohins ja ilons
Muuttui niinkuin vaisuks unen-näöks.—
Mutta aukenivat lopult kyynel-lähteet,
Että kiirit helmet kirkkaat sammuttamaan
Posken polttoo. Kelmeyt nyt kaunis väikkyi
Kasvoillansa niinkuin itä-pohjan reunal,
Jossa valkeni jo päivä, sillä pian
Pohjolassa katoa kesä-yösen hämär'.

Kelmeempi kuin ennen äiti oli,
Kelmeempi kuin ennen lapsi äitins helmas;—
Mutta hellemin kuin ennen tytkyi sydän
Sydänt vastaan somas hiljaisuudes.
Myrskyy seuraa tyyneys, mut tyyneydes
Kävi onni-autuu'n hymisevä tuuli,
Hieno niinkuin louna-tuuli,
Joka, tultuansa yli vilja-pellon,
Lähenevi meitä viherjäisel niitul.

KANERVALA

Runoelma

Lukija on näissä runoelmissa kohtaava useita päätelyhennyksiä, joita tähän asti kirjakielessä osittain ei liene ollenkaan—senlaiset lyhennykset ovat tässä toki hyvin harvat—osittain on säästävaisesti käytetty, ja silloin aina lyhennysmerkillä, mutta tässä ilman, ja joita hän sentähden aluksi ehkä oudoksunee. Vaan kun puhekieli, ainakin Etelä-Suomessa, näitä lyhennyksiä käyttää ja koska niiden käyttämisellä voidaan kielellemme lisätä lyhykäisiä ja varsinkin yksitavuisia sanoja, joita se tarvitsee, voidaksensa keveämmästi liikkua vaihtelevaisissa, uudemmissa runomitan laaduissa, uskaltaa tekijä pitää mainituita lyhennyksiä luvallisina. Sallittakoon se olla hänellä vakuutuksena, että suomenkieli on vastedes siinä suunnassa muodostuva. Myös hiljaan on Herra Kanslianeuvos E. Lönnrot tunnustanut noita lyhennettyitäkin säännöllisiksi. Hän lausuu (Katso »Vanhoja ja Uusia Virsiä Suomalaisen Virsikirjan korjaamista varten». Siv. 158): »Kirjoittaisin ennemmin: uskos, uskoi, uskom, uskokam j.n.e. kuin uskoss', uskoll' uskomm', uskokaamm'. Miksi suomenki kielen sanoilla ei saisi paikoin olla kaksi päätettä, toinen lyhempi toinen pidempi?» Niin hän, ja sitä tapaa on hän myös käytellyt virsissänsä, vaikka toki harvemmin kuin tekijä tässä kirjassa.

KANERVANKANKAALLA

Kanervakankaalla sauvupi miilu
Honkien juurilla,
Vartija on sillä vakava ukko,
Partanen harmaapää;
Hän ahkerast nuijaansa käyttelee,
Ja kumahtaa kanervakangas.

Taas kiven ääressä istuvi vanha
Kauhaansa veistellen,
Hohteessa tervasen, leimuvan kannon,
Syksysen taivaan ali,
Kosk korkea Pohjola tulta lyö
Ja loistavat tuhannet tähdet.

Tähtien joukkoa katselee ukko,
Tyyneesti miettien:
Onko ne kynttilöi taivahan häistä,
Salista loistavast,
Tai hurskaitten kirkkaita henkii täält,
Nyt kunnian istuimil siellä?

Mietteilee ukko ja ummistaa viimein
Silmänsä unehen,
Kohtapa kuitenkin joutsenten liuta
Siivillä vinkuvil
Pois tienoihin etelän kiitäen,
Taas unesta herättää vanhan.

Vauhdilla vasaman jänönen juoksee

Ohitse nuotion,
Vainoo hänt valkeakuononen kettu
Vikkeläst oikaisten,
Ja huhkain kuin keijunen Tuonelast
Heit hienoilla siivillä seuraa.

Ääni nyt kaikuvi: »Kankahan-Ranki,
Kiirehdi katsomaan
Kuolemaa kuusiston sankarin vanhan!»
Nuotiolt vastataan:
»En jouda, kosk suojella täytyy mun
Täss' valkeal ystävää vanhaa.»

Hetken pääst ryske ja pauhina ankar
Tienoissa ympär käy,
Jyskyyvi tanner ja oksiltans linnut
Lentävät säikähtäin,
Ja kaatuipa kuusista korkein nyt,
Ja kuollut oil »sankari vanha».

Vartija nukkuu, mutta kosk taasen
Unest hän heräyy,
Korkea, harteva Metsolan herra
Seisovi nuotiol;
Hän selkäänsä lämmittää myhäillen
Ja pyhkeilee karheaa partaans.

Katsannol tyyneel, kaukana pelvost,
Huulilla hymyvil,
Kanervavuoteeltans katselee ukko
Kuningast ankaraa,
Mi viimein taas vakaasti astelee
Pois linnaansa himmeään, jylhään.

Näköjä kummia ilmestyy vielä,
Kauniita neitoja,
Tapion neitoja hyppelee ympär
Leimuvan valkean,
Ja kivensä juurelta hymyten
Heit katselee vartija vanha.

Kirkas kuin auringon paisteessa lähde
On heidän silmänsä,
Seppele päässä on varsista puolan,
Helmensä mustikoist,
Ja rintojen pyöreillä kunnahil
Kaks kaunista mansikkaa hohtaa.

Niinpä, kosk kankaalla pohjonen soittaa,
Tähtien loistaes
Hyppelee Tapion impien joukko
Nuotion ympäril,
Ja kattoo kuin sumut ja auereet,
Kuin myrskyssä sääksien parvi.

Sammuvat tähdet ja aurinko nousee
Idästä kiirien,
Metsäsilt vuorilta kaikuvi kauvas
Kuherrus terrien,
Ja oksilla pisarat kastehen
Nyt kirkkaina helminä kiiltää.

Paimenet ukkoa katsomaan käyvät
Pilliä soitellen,
Käy hänen luoksensa ampuja metsäst
Torvea soitellen,
Ja sillonpa piippunsa pilveilee,

Niin ukon kuin ampujan uljaan.

Sillonpa hymyten kertoilee ukko
Ihmei ja tarinot
Metsolan tummista, kaikuvist linnoist,
Luolista Vuorelan;
Sä kuultelet kanervavuoteella,
Ja hongiston kantele kaikuu.

Niinpä hän, kylästä kaukana, viettää
Aikansa, harmaapä:
Millon hän istuu ja kauhaansa veistää
Leimuval nuotiol,
Ja millon taas nuijiilee miiluans,
Ja kumahtaa kanervakangas.

KEINU.

Nyt kanssani keinuhun käy,
Mun impeni, valkeal liinal;
Kuin morsian kauniina seisoo luonto
Iltana helluntain.
Heilahda korkeelle, keinu,
Ja liehukoon impeni liina
Illalla lempeäl.

On allamme viherjä maa
Ja päällämme sininen taivas,
Ja läntinen lehtistä laaksoa soittaa
Lintujen laulaes.
Heilahda korkeelle, keinu,
Ja liehukoon impeni liina
Illalla lempeäl.

Kun väikyn mä ylhäällä tääl,
Tääl tuulien viileäs helmas,
Niin kaukana näen mä kaunoisen
Paisteessa iltasen.
Heilahda korkeelle, keinu,
Ja liehukoon impeni liina
Illalla lempeäl.

Kuin Onnelan kaukainen maa
Niin kimmeltää ihana kunnas;
Ja sinnepä lentäisin impeni kanssa
Siivillä läntisen.
Heilahda korkeelle, keinu,
Ja liehukoon impeni liina
Illalla lempeäl.

Siel lehtinen kauhtana ain
On hartioil unisen koivun,
Ja ainiaan lempeillä kunnail läikkyy
Helluntain vainiot.
Heilahda korkeelle, keinu,
Ja liehukoon impeni liina
Illalla lempeäl.

Siel laaksossa vainion all
On keväinen, viherjä niittu,
Mi ainiaan herttaises hämäräs siintää
Kukkasil keltaisill.
Heilahda korkeelle, keinu,
Ja liehukoon impeni liina
Illalla lempeäl.

Siel suutelee ehto ja koi
Ja siel ijankaikkinen aika
Pois kiitävi vauhdilla kiitävän virran
Himmeään Unholaan.
Seisahda, heiluva keinu,
Jo kelmenee impeni poski
Illalla lempeäl.

JOULU-ILTA

Sumunen ilma vuorilla väikky,
Raskaasti pilvet käy,
Hengittää kostee, suojanen tuuli
Himmeäs männistös,
Toki riemu lemmekäs
Himmeydes hymyilee
Kuin hääjuhla synkeäs yössä;
Tullut on joulu-ilta.

Huoneesta loistaa valkeus hauska
Vastahan kulkijan,
Hedelmii vuoden ahkerast työstä
Tornina seisoo
Pöytävaatteel valkeal
Vierahille tarjona,
Ja laattial kiiltävät oljet
Leimues iltapystyn.

Pöydässä istuu asujat kaikki
Huoneessa loistavas,
Kellenkään määrää eteen ei panna
Lahjoista taivahan;
Kaikki yhtä ansainneet,
Kaikki tässä vierahat;
Ja koska he pöydästä käyvät,
Pauhaavat jouluvirret.

Veisaavi nuori, veisaavi vanha,
Kuultele hartast laps;
Sionin juhlasta veisunsa kaikuu,
Ihmeestä suurimmast,
Sankarista seimessä
Bethlehemin kaupungis,
Ja silmissä kyynele loistaa
Kuultelevalle lapsel.

Heikenee vihdoon valkean loiste,
Virsi myös vaikenee,
Äänettä kauvan istuvat kaikki
Vakaasti mieltien
Tulisian hohtaes,
Punahiilen himmetes;
Ja lepohon käyvät he viimein
Vuoteelle olkiselle.

Korkea juhla, ihana ilta
Oljilla kultasil,
Valossa valkeen, ilosen liekin
Sumusen yösen kohdus!
Ken sua taitaa unohtaa?
Ken sun virttes kaikunaa?
Ken lapsukaist äitinsä helmas
Vajassa Bethlehemin?

EKSYNYT IMPI

Metsään keltakiharainen impi
Asteleevi kanervaisel maall;
Kohden taivast otsa puhdas välkkyy,
Katsannossa onpi tyyneys.

Haastelee hän yksin käydessänsä:
»Vallitsija kirkkaan korkuuden,
Suo mun aina silmät puhtaal, vakaal
Puolees taitavani katsahtaa.

Opetä mua eloo rakkauden,
Valkeutes pyhä virtakoon
Poveheni, ja mä, pelkäämättä
Pimeyden valtaa, tieni käyn.

Ja kun viimein päätetty on matka,
Astun kunniasi kaupunkiin,
Jonka muurit kullast, krysoliiteist
Hohtaa kesäsillä kunnahil.»

Mutta päivän heljä silmä sammuu,
Luonto pimeydes hengittää;
Polultansa kaunis neito eksyy,
Öises salossa hän harhailee.

Pilvet taivaal kiittää, leimahtelee,
Jyrisee, ja itkee raskahaast;
Mitä elävätä maassa, ilmas,
Rientää kätköin luolain, pesien.

Mutta mihen pakeneevi neito,
Missä myrskyssä hän suojan saa?
Eteenpäin hän yhä käyskeleevi
Kuusistossa ruohottomal maall.

Toki vakaana hän asteleevi
Jalolla ja tyyneel katsannol;
Hameliepeens tuulen siivil liehuu,
Keltakiharansa sinkoilee.

Hänen ympärilläns synkees laaksos
Tuli sinertävä välähtää,
Sillon kimmeltävän impihaamun
Näet kirkkaudes seisovan.

Harhaileevi neito sinnen tännen,
Salost jylhästä ei loppuu tul,
Öinen laakso murheellisest huokaa,
Kuni uhkais päivä tuomion.

Kohtaa häntä viimein vuori jyrkkä,
Mustat luolat vastaan tuijottaa,
Niinkuin tahtoisivat hänen niellä
Ahneest ammottaviin kitoihins.

Kun nyt seisoo impi mietiskellen,
Mihen kääntäisi hän retkensä,
Mikä ääni vuoren luolist kaikuu
Hirmuinen kuin murhan riehues?

Mitä kauheutta silmäns näkee
Tulen leimahtaes ukkosen?
Hirvei peikkoja ja kyöpelä
Uumennoista rynkää kiljunal.

Ympär impeä he pyörötanssis

Häijyst irvistellen hyppelee,
Kiukun katsantoja viskeleevät
Öisen vaeltajan puolehen.

Mielel kamovalla, kasvoil kelmeilt
Impi seisoo heidän keskellänsä,
Toki korkeuteen teroitettut
Lakkaamatta sinisilmät on.

Mutta korkuus jyrisee ja pauhaa,
Väsymättä myrsky riehuu ain,
Öinen laakso murheellisest huokaa
Kuni uhkais päivä tuomion.

Kirkuna nyt peloittava kaikuu
Karkelevain peikkoin joukosta,
Neito horjuu heidän keskellänsä,
Toki ylhääl viipyy katsantons.

Mutta myrsky äkist vaikeneevi,
Vaikeneevi ukon jyrinä,
Metsä kuulteleo ja pilvet seisoo.
Mitä luonnossa nyt varrotaan?

Katso mikä kirkkaus ja loiste,
Koska pimee taivas aukenee,
Katso kuinka peikot kiljunalla
Kiirehtivät taasen luolihins.

Alla vuoren vaeltaja seisoo,
Valkeudes muotons kimmeltää,
Ihastuksella hän katsahtelee
Ylös säteilevään aukioon.

Siellä kasvot kauniit, ihmeelliset,
Juhlalliset neito nähdä saa;
Kaksi silmää ihaninta loistaa
Kohden nuorta naista vuoren all.

Kiharat kuin loimottavat liekit
Hänen ohauksil liekkuvat,
Ja hän hymyy niinkuin ylkä hymyi
Lempi hohtaa hänen huuliltans.

Mutta paistehessa kaukaisimmas
Impi näkee vielä kauniin maan,
Niitut vihannot ja tummat vuoret,
Vuoril purpuraiset hattarat.

Toki vilaukses peittyi taasen
pilviin korkeuden aukio,
Mutta peittyessä lempeet silmät
Katsahelit vielä impeä.

Silloin autuaana impi rientää
Kotihins kuin tuulen liehaus,
Kuni jalkansa ei maata polkis,
Siivil halki metsäin lentää hän.

Nyt hän kotons pimeydes löytää,
Niinkuin henki häntä johdattais,
Päivän koittees vuoteellensa vaipuu,
Äitin murhe iloks käynyt on.

Mutta pian impi heräyypi,
Kuume hänen poskil liekehtii,
Helläst äitiäns hän syleileevi,
Taivaan tulta iskee katsantons.

»Oi, mun armas äitin!» niin hän lausuu;
Mutta houraileeko neitonen?
»Armas äiti, hame ompel mulle,
Valkase se lumivalkeaks.

Mailmaan, joka korkeudest loisti
Läpi kultakirkkaan akkunan
Tuolla pilvitunturien keskel,
Vaeltaa nyt tyttäresi pois.

Ruhtinaan, sen valtakunnan herran,
Näin mä valkeudes väikkyvän;
Kiharansa kuni liekit leimuit,
Armaasti hän mua katsahti.

Katsahti kuin onnenpäivän aamu,
Koska kuuluu tuulen hyminäs:
'Autuutes sua vartoo, riennä, riennä,
Pue päälles puhdas kauhtana.

Pääsi voitele, se kohta kantaa
Ihanaisen kunjan seppelin;
Riennä kotokartanosi juhlaan,
Sali lehditetty vartoo sua'.

Niinkuin aamu tämä katsahti hän,
Kaunis sulhaiseni, puoleeni.
Hän mun sulhaiseni, ylkämiehein?
Mikä onnen autuus ääretön!

Aatokseni ihanasti pyörtyy
Harhaellen hänen povessans,
Manttelinsa pyhäs hämärässä
Sieluin eksyileevi hymysuin.

Että synnyin tänne! Miksi synnyin
Tätä herrautta perimään?
Enpä tiedä, hekumassa hourin,
Huohottelen, neito vienoinen.

Mutta ylistetty ollos, päivä,
Koska elon kalleuden sain.
Soma päivä, kaunis kultapaiste,
Terveiseni sulle lähetän.

Niinpä ylistelen armast päivää,
Joka aukas tieni Kaunolaan;
Sinnen morsiamena mä riennän,
Riennän, riennän poskil hehkuvil.

Äiti, ompel mulle hame uusi,
Sulamithin puvun kaltainen,
Valkase se lumivalkeaksi
Pellon kukkaskedol ihanal.»

Niinpä neito lausui, mutta äiti
Päänsä murheellisna kallisti;
Ei hän Tuonelle sois tytärtänsä,
Eipä kaunist kulta-omenaans.

Mutta ahkerasti askaroitsi
Neito kuolon tuskallises työs:
Elon lippu, Kalman kelmee viiri
Liehuit vuoroin hänen kasvoillans.

Meni päivä kuumas taistelossa,
Meni kesän päivää kaksi, kolme,
Mutta vuoteeltansa impi nousi

Laskiessa päivän kolmannen.

Vuoteeltansa jalo neito nousi,
Otsa välkähteli kirkkahast;
Kiharans hän kiireest palmikoitsi,
Päällens pukei hameen valkean.

Illan ruskopilvii kuvaileevat
Hänen liekehtivät poskensa,
Hänen puheens on kuin tulen liekki,
Koska äitillens hän haastelee:

»Äiti, kukkaisia saata mulle,
Sinearist toivon kukkaisii;
Hohtakoon mun povellani ruusu,
Koska astun saliin kunnian.»

Sinearin niitult viherjältä
Hellä äiti kukkaisia tuo,
Joilla koristaavi povens kummun
Komeest katsahtava neitonen.

Puettuna, juhlallisna seisoo
Impi kaunis, sinisilmänen
Vaipuu unisena äitins helmaan,
Nukkuu kantajansa povelle.

Mutta ulkona käy raitis myrsky,
Pauhaa mänty satavuotinen,
Työstä kotihinsa miehet käyvät,
Kotihinsa karjat laitumelt.

Ahol tuulisella hyppeleevi
Karitsainen emons ympäril.
Mutta nukkunut on äitin helmaan
Kaunis tyttärensä ainiaaks.

ANJANPELTO

Läksin markkinoille Anjanpellon
Syyskuun päiväl armahal;
Ihanasti vaalea ja tyyni
Taivas päälläin kaarteli.
Kellastunut, äänetön kuin hauta
Oli Tapiolan kaupunki.

Milloin seisoin mäel korkealla
Kaukarantaan katsahain,
Milloin laaksois hymyvissä kuljin,
Huuhelivat paimenet;
Niinpä vaelsin mä Anjanpeltoon
Hämeenmaitten kultasilla teil.

Seisoin viimein markkinoitten pauhus,
Harput soi ja kanteleet.
Poika ruskea Germaniasta
Leiskui harpun helinäl,
Vaimo vakaa Pohjanlahden ranteilt
Soitti kanteletta lempeää.

Soitto hymisi ja rattaat ryskyi,
Orhit hirnuit komeast;
Silloin näin mä ihanaisen immen,
Nuoren Hämeen-tyttären;
Mailman hyörinää hän katsahain
Otsal vakaal, suulla hymyväl.

Näinkö koskaan impeä niin kaunist?
Oi! en elon saarel tääl;
Kuni aamun valo koillisessa
Hänen poskillans oil kelmeys;
Hänen purpuraisil huulillansa,
Mikä autuaitten hekuma!

Häntä katsahdellen matkan päästä
Uneksuen seison mä,
Autuaaksi tuntuu tämä hetki,
Tuskalliseksi tuntuu se;
Povi polttaa, aatos harhaileevi,
Hämäryys ja valo vaihtelee.

Mutta katos neito näöstäni,
Kansan joukkoon peittyi hän,
Enkä löydä enään haamuansa
Anjanpellol ihanal,
En tän mailman turul lakealla
Silmiensä tähtiparii nää.

Soitto pauhasi ja orhit hirnuit
Anjanpellon markkinoil;
Sinne tänne käyskelin mä kauvan
Ihmeellisis aatoksis,
Katsahdellen löytääkseni neitoo,
Mutta turhaan kiehtoi silmäni.

Kotiin matkustin mä viimein taasen:
Millon seisoin kunnahil,
Millon laaksois hymyvissä kuljin,
Huuhelivat paimenet.
Niinpä vaelsin mä Anjanpellolt
Hämeenmaitten kultasilla teil.

Ihanasti korvissani aina
Nimi Anjanpelto soi;
Sydämmeni riutumaan sä saatat,
Anjanpelto kaukana;
Siellä näin mä taivaan kauniin immen,
Mutta katosi hän ainiaaks.

KARHUNPYYNTI

Miesjoukko urhea metsähän hiihtää
Pyssyil ja kirkkail keihäil,
Kahleissa seuraavat reijuvat koirat
Silmillä leimuvilla,
Kosk aamun koi
Otsalt taivahan
Pois viskasee synkeän yön,
Ja aurinko kiireensä nostaa.

Pohjoseen kulkevi ampujain retki
Humisten hankikanteel,
Härmäset hiukset hartioil liehuu
Vauhdissa vinkuvassa,
Ja harjanteilt
Tuuli tuima käy
Ja laaksoja siivilläns lyö,
Ja Metsola luminen pauhaa.

Kontion kaupungis seisovat viimein
Tunturil korkealla,
Sieltä, jos katsahdat puolehen päivän,

Allasi väikkyy mailma,
Ja säteetön
Pyörä auringon
Käy reunalla taivaan ja maan;
Ja sinertää kaukaset metsät.

Kahleista päästetään reijuvat koirat
Halunsa valtakuntaan,
Mykkinä ampujat hiihtäen kulkee
Mielikin jyhläs linnas,
Ja kontion
Korvat pystyyn käy,
Ja hyyrteinen kuusisto soi
Jo haukkunast Killin ja Leijun.

Saloen kuningas, sammalet otsal,
Karkaavi konnostansa,
Tulta ja luotia laukee hänt vastaan,
Ei toki juoksuns seiso,
Mut hankehen
Tahrot purpuran
Hän jättäävi ryskyväl tiel,
Pois kiitäen kuusien suojaan.

Koirat hänt vainoovi, kauvas hän kiittää
Ankaran kaaren tehden,
Vastahan rientävät hiihtävät miehet
Lakeal tanterella;
Ja, huohottain
Lennos kiivahas,
Ja korkeal kantaen pääns,
Hän lähestyy, verinen sankar.

Mutta nyt ampujan tulinen luoti
Sankarin maahan kaataa,
Nousee hän vieläkin, karkaen päisin
Kiljunal kauhealla;
Nyt isketään,
Lumi tuiskahtaa,
Kun kontio, koirat ja mies
Lyö painia tunturin harjal.

Viimein tok' hämmentää taistelun tuiman
Kumppanein kirkas keihäs,
Kontio rinnassaan liehtovas, kuumas,
Tuntevi raudan kylmän
Ja kallistuu
Kinosvuoteellens,
Ja tummaksi katsanto käy,
Mi tulta ja liekkiä iski.

Kaatuneen ympäril seisovat miehet
Riemuten tunturilla;
Sieltä kun katsahdat puolehen päivän,
Allasi väikkyy mailma,
Ja säteetön
Pyörä auringon
Käy reunalla taivaan ja maan;
Ja haamottaa kaukaset metsät.

Saaliinens kotia rientävät viimein
Talvisen yösen loistees,
Kosk revontulien seppeli säihkyy
Taivahan otsal pohjas,
Ja kelmee kuu
Hymyellen ain

Tuol korkeal aholla käy
Ja paimentaa tähtien laumaa.

HELAVALKEA

Vuorella kaikuvi riemu ja soitto
Helluntain kelmees yössä,
Iloest kärkelee nuorison liuta
Laattial kalliioisel,
Helluntai-yön helavalkean leimues
Ja hohtaes korkuuden kiireen.

Mailmojen äärihin kantaavi silmä
Öiseltä kunnahalta,
Kaukaiset kylät ja kylien pelлот
Vuorelta korkeelt nähdään,
Helluntai-yön helavalkean leimues
Ja hohtaes korkuuden kiireen.

Kuvataan seitsemän kirkkojen tornit
Vaalean taivaan rannalt
Ilosten nuorison kirkkaisin silmiin
Tulisel kalliolla,
Helluntai-yön helavalkean leimues
Ja hohtaes korkuuden kiireen.

Äänetön, hopeakiiltävä virta
Laaksossa kärmeileevi.
Pinnalla lentelee kirkuvat sorsat
Öisessä lemme-leikis,
Helluntai-yön helavalkean leimues
Ja hohtaes korkuuden kiireen.

Öillisten liekkien lumovas loistees
Nähdessään neidon kasvot
Nyt moni poikainen polttavast tuntee
Lempensä ensimmäisen,
Helluntai-yön helavalkean leimues
Ja hohtaes korkuuden kiireen.

Nyt moni neitonen, kylmänä ennen,
Riutuen katsahtaavi
Puolehen poikaisen vaisuna yönä
Tunteilla armahilla,
Helluntai-yön helavalkean leimues
Ja hohtaes korkuuden kiireen.

Viidassa kuiskaavat kultasten kieltä
Impi ja nuorukainen,
Vannotaan ijäistä uskollisuutta
Koiviston tummas kohdus,
Helluntai-yön helavalkean leimues
Ja hohtaes korkuuden kiireen.

Toiset he karkelos kalliol väikkyy
Kimmeän viulun soides;
Helisee viulu ja tienohin ympär
Ihana kaiku virtaa,
Helluntai-yön helavalkean leimues
Ja hohtaes korkuuden kiireen.

Mistä on ruskeatukkanen neito
Rinnoilla pyöreillä,
Hän, joka kärkelee sylissä pojjan,
Hartevan nuorukaisen,

Helluntai-yön helavalkean leimues
Ja hohtaes korkuuden kiireen?

Neito on kylästä vieraasta tullut
Tuulisen järven saarest.
Kas kuinka poskilla purpura hehkuu
Karkelos kalliolla,
Helluntai-yön helavalkean leimues
Ja hohtaes korkuuden kiireen.

Mistä on neitonen hoikka ja kaino
Silmillä sinisillä,
Hän, joka karkelee sylissä poijan,
Ilosen nuorukaisen,
Helluntai-yön helavalkean leimues
Ja hohtaes korkuuden kiireen?

Kotonsa pohjosel rinteel on tuolla
Himmeän koivun varjos.
Kas kuinka kiharans karkelos liehuu,
Karkelos kalliolla,
Helluntai-yön helavalkean leimues
Ja hohtaes korkuuden kiireen.

Mutta nyt heikenee riemu ja soitto,
Vaalenee immen kasvot,
Niinkuin jo päivä tuol itäisel reunal
Kuusien tutkaimilla,
Helluntai-yön helavalkean leimues
Ja hohtaes korkuuden kiireen.

Leikistä lähtevi nuorison liuta
Kultasta tietä käymään.
Seisoo jo sillalla tuomien tuoksus
Kiiltävän virran partaal,
Helluntai-yön helavalkean sammues
Tuol vuorella äänettömällä.

ÄITI JA LAPSI

Mökki matala on kankahalla;
Kenen kurjan asuinmaja tää?
Vaimo köyhä, raukeneva sairas
Asuu siellä poikans pienen kans.

Kinostornit mökin ympär seisoo,
Rakentamat vinkan pohjosen,
Taivas kirkkahana kaarteileikse,
Seinis paukkuu tammi-pakkanen.

Äyriä ei äitin arkus löydy,
Huoneen kaarnaleipä kaikki on,
Nälkäsenä tulisijal istuu
Äänetönnä pieni poikainen.

Äitin silmä, häntä katsellessa,
Viruileevi säälin kyyneleis,
Mutta viimein olkivuoteeltansa
Äänel vaisulla hän haastelee:

»Oma poikaiseni, armahani,
Sydämmeni kultakäpynen,
Täytyypä mun lähettää sua käymään,
Mieron kurjaa tietä astumaan.

Tule tänne, puenpa sun päälles,

Ettes talven kylmäs palele;
Ota olkahasi paimenlaukku,
Siihen pannos antipalaset.»

Äiti huohottaen vuoteen reunal
Poikaans varustelee matkahan,
Ottaa kerran vielä sylihinsä
Sydämmensä kultakäpysen.

»Ole oma, uljas poikaiseni,
Koska mieron kenkii polkeilet,
Toivo päivii parempia vielä,
Onnen päivii majassamme tääl.

Meil on kohta kesä lämmin, kaunis:
Viita soi ja linnut laulelee,
Koska mansikkoja poimeilemme
Ahol paistehessa auringon.

Ole oma, kiltti poikaiseni,
Madollenkaan pahaa elä tee,
Astu siivost kylissä ja teillä,
Muista aina taivaan Jumalaa.»

Niinpä vaimo huohottaen lausuu
Poikaans kyyneleillä valellen;
Lähtee poika tielle talviselle
Emäntien armoo anomaan.

Kauvan äiti häntä katseleevi
Äärelt mökin pienen akkunan;
Kyynevirta hänen helmaans vuotaa,
Povi painuu, sydän musertuu.

Katoo viimein hänen silmistänsä
Metsän korpeen pieni matkamies,
Äiti vuoteellensa kallistuuvi
Taivaan korkeuteen rukoillen.

Eteläisen kelmeällä reunal
Päivän lamppu seisoo hymyten,
Himmentyy ja sammuu lounaisessa,
Kuumottavat kruunut honkien.

Yö on tullut, myrsky vuorilt kiljuu,
Kaikkial on pauhu, pimeys,
Pinta maan ja otsa kylmän taivaan
Peittyy lumituiskun kierroksiin.

Mikä ääni hirveä nyt kaikuu
Kankahalla majan ympäril?
Petoin ulvominen herättäävi
Kurjan vaimon vaisust unestans.

Niinkuin kirouksen kaupungista
Vimmattujen sieluin kirkuna,
Niinpä kaikuu susilauman ääni,
Parku, meteli ja ähellys.

Tämän kuulee kauhistuksel vaimo,
Toki liikkumatta vuoteeltans;
Hikihelmet kylmät otsalt kiirii,
Kun hän hiljaisuudes rukoilee:

»Pelasta mua täältä, korkee taivas,
Pelasta myös pieni poikaisein!
Täällä aina ahdistus ja tuska,
Siellä rauha ijankaikkinen.»

Niin hän hiljaisuudes rukoileevi
Myrskyn riehuessa kankahal,
Villin petojoukon ulvoessa;
Rukouksens kuultiin korkuudes.

Tähtikirkas puol-yön taivas kiiltää,
Myrsky rauten jo hengittää,
Äänetön, kuin lähde lehtilaaksos,
Sinisyydes loistaa kelmee kuu.

Vaaleana olkivuoteellansa
Vaimo kuolon unta uneksuu
Kädet risti rinnoillansa kylmil;
Rukoukseen on hän nukkunut.

Vaaleana lumivuoteellansa
Talvimetsäs poika uneksuu
Kädet risti vasten kylmää rintaa;
Rukoukseen on hän nukkunut.

Kinoksella pieni poika istuu,
Lumi kiireellensä kimmeltää,
Kainalossa onpi paimenlaukku,
Laukus kaarnaleivän palanen.

Tammipakkanenpa seisautti
Vienon sydämmensä sykkinä,
Mut nyt ollos huoletonna aina
Kylmän, nälän tuskist, poikainen.

Tähtikirkas puol-yön taivas kiiltää
Hurja myrsky lepoon käynyt on.
Äänetön, kuin lähde lehtilaaksos,
Sinisyydes loistaa kelmee kuu.

Kaksi tähtee, armahamat muita,
Säteilee tuol taivaan kannen all.
Miks niin ihmeellisen ihanasti
Murheen laaksoon katsahtavat he?

Runotarpa kertoa nyt tietää:
»Siellä kirkkaudes kunnian
Onpi äiti poikans pienen kanssa;
Alas katsovat he hymyten.»

Mikä autuus tyynees katsannossa,
Sointo, rauha ijankaikkinen!
Heidän menneet päiväns kankahalla
Unelmana johtuu mielehens.

RIPPILAPSET

Temppeliin astuvi nuorukaisjoukko,
Astuvi impiä valkeissa vaatteis
Kellojen kaikunas
Ja urkujen huokaavas soitos;
Ja läntinen myrsky käy.

Kuva on korkea alttarin seinäs:
Pilvissä väikkyy siel Ihmisen Poika
Sankarin katsannol,
Mut ihanast hymyvät huulens
Ja otsansa kimmeltää.

Näät siellä Saaronin viherjät niitut
Siintävän kaukana; korkeat palmut

Kidronin rannalla
Ja Hermonin himmeät vuoret
Näät hohtavan taivaan all.

Mutta nyt vaikenee juhlainen soitto,
Alttarin ääressä seisovat vieraat;
Saarnaaja lausuvi
Getsemanen synkeästä yöstä
Ja Sionin kaupungist.

»Kilvellä uskon ja miekalla hengen
Taistele aina ja lohdutust etsi
Taivahan atriast,
Ja kunnian kultasen kruunun
Saat Sionin kaupungis.»

Alkavi taasen laulu ja soitto,
Ales hän kumartuu, neitonen kaino,
Alttarin juurehen,
Ja rintansa nousee ja vaipuu
Ja poskensa liekehtii.

Humisee, kaikuvi temppelin kumos,
Kaikuu kuin kultasten koskien pauhu
Seinissä vuorien
Ja kirkkaana Ihmisen Poijan
Näät pilvien korkuudes.

Atria päättyy ja temppelist astuu
Nuorison joukko, ja läntisen myrskys
Huohottain impi käy,
Sireenien aaltova metsä
Sen poskille liehtoilee.

UUDISTALON-PERHE

Raikas tuuli Pohjolasta
Käy ja metsä humisee,
Korven rannas raiskiossa
Niittuu raivaa uljas mies.

Risut tieltä singahtelee,
Vesat maasta temmataa,
Juuret räikyy, kannot nousee,
Kaikki siirtyy röykkiöön.

Katseleevi lakeutta
Jäljissänsä nuori mies,
Toivo hänen kasvoilt loistaa,
Toivo niitost tulevast.

Niin hän seisoo ilon katseel:
Metso korves kotkottaa,
Tuliluikkuns kuusen juurelt
Ottaa mies ja korpeen käy.

Hetken päästä metsän kohdust
Kaikuu tuima paukaus,
Korvest astuu ampuniekka
Koirasmetso saaliina.

Taasen työhönsä hän käypi,
Kirves vilkuu raivaes,
Kirves vilkuu, metsä mäikyy,
Uusi niittu laajenee.

Pohjolasta tuuli pauhaa,
Kesän taivas kirkas on,
Heljä aurinkoinen ehtii
Puolipäivän korkuuteen.

Sillon kuuluu soma laulu
Kanervaiselt kankahalt;
Kenen onpi lempee ääni?
Kuka nummel helottaa?

Miehen oma nuori vaimo,
Avionsa armahin,
Nainen keltakiharainen
Kultanummel laulelee.

Miksi käypi nainen tännen,
Korven rantaan raiskioon?
Evästä hän miehellensä
Huivis valkeassa tuo.

Rakentaa hän päivällisen
Ystävällens nurmelle;
Mätäs onpi miehen pöytä;
Mieluisa on atriains.

Istuu nainen miehens vieres
Imehtien saalista,
Metsän poikaa, jonka luoti
Kaatoi kuusest korkeast.

Mutta mies hän kertoileevi,
Kuinka ennen lapsena
Tässä karjas käydessänsä
Taloa hän rakensi.

Missä seisoj asuinhuone,
Missä talli, ometto,
Kuinka naapurien kanssa
Raja-aidoist riideltiin.

Kuinka kurja emäntäinen
Isännältä löylyy sai,
Kosk ei miesten työstä tulles
Valmis ollut atria.

Tätä kuulteleevi nainen
Ilonaurun helinäl;
Ruusut hänen poskil hohtaa,
Katsantonsa liekehtii.

Mutta koska atriainsa
Päättänyt on uljas mies,
Emäntänsä pöydän korjaa,
Tähteet huiviin valkeaan.

Lähtee taasen nuori nainen
Kotihinsa kulkemaan;
Huuheleevi kankahalla,
Kultanummel laulelee.

Mutta mies hän työhöns käypi:
Vesat maasta temmataaan,
Juuret räikyy, kannot nousee,
Kaikki siirtyy röykkiöön.

Niin hän toivon katsannolla
Työksentelee ahkerast
Korven rannas raiskiossa;

Hiki otsalt helmeilee.

Tuuli pohjan tuntureilta
Taistelosta lepoon käy,
Heljä aurinkoinen seisoo
Lännen kultakynnyksel.

Miesi työnsä vihdoin päättää,
Kirveens iskee kantohon,
Katsellevi lakeutta,
Viheltelee veisuans.

Viheltelee veisuansa,
Uutta niittuu katsellen
Korven rannas himmeässä,
Kesäpäivän nukkues.

Kuuluu sillon juhlallinen
Kirkonkellon helähdys,
Lakkiansa nostaa miesi,
Kotihinsa astelee.

Tuliluikku kainalossans,
Metsän saalis laukussans,
Olallansa tuima kirves,
Niin hän kotihinsa käy.

Häntä vartoo kotonansa
Vaimo nuori toimejjas,
Rakennellen ehtoollista
Päähän pöydän honkasen.

Vartoo häntä aatto-illan
Lehditetty laattia,
Lepopäivä rauhallinen
Naisen armaan huomassa.

Onnen myyri on se miesi,
Kellä oma tanner on,
Ystäväinen vieressänsä,
Povel kalliin synnyinmaan.

RUUSUSOLMU

»Kaunis impi, kysymyksein kuule,
Sydämmeni pyhä salaisuus.
Sano, taitaisiko lemmen liekki
Leimua mua kohtaan povestas?

Niinpä kysyn sulta, impi kaunis,
Jonka kuva aatoksissain käy
Täyttäen mun uneksuvan sieluin
Tunteil ihmeellisil, polttavil.

Huomenna, kun kesä-aamu koittaa,
Yrttitarhassa sun taasen nään;
Solme kaulaliinas ruususolmuun,
Jos mua lemmit, neito armahin.

Huomenna, kun silmäni sua kiehtoo,
Leikitse sen soman ruusun kans,
Sormillasi poves kunnahilla,
Ja se mulle taivaan leikki on.

Mutta ellen näe leikkii tätä,
Ellen ruusuu leukas lumen all,

Sillon toivon päivä multa peittyy
Ijankaikkisesti pilvihin.»

Kirjoitti näin kirjeen neitoselle
Nuorukainen päivän sammues;
Tuli yö, mut Unonen hän viipyi,
Viipy kauvan hänen vuoteeltans.

Mikä tuska ihana ja vimma,
Mikä ihmeellinen kesä-yö!
Mitä aattelee nyt kaino neito?
Ruusun, näkeekö sen nuorukain?

Leimaukset hänen sielus käyvät,
Mustat pilvet kiiriskelee siel,
Taasen pilvist paistaa valo toivon
Niinkuin jumalien kaupungist.

Mutta näkyy viimein aamun hohde
Etääl lännes vuorten harjanteil,
Nuorukainen kohta kammioistans
Yrttitarhaan ihanaiseen käy.

Puhaltelee hieno aamutuuli,
Haju tuoksuu kedol viherjäl,
Koska ruusut, kainot sinikellot
Kumartelee alla siipein Koin.

Yksin käyskelee hän puiston verhos
Niinkuin, tuomioonsa vartoes,
Kuolleen varjo ijäisyyden rannal,
Tietämättä missä kodon saa.

Määrätäänkö hälle synkee Hades
Tahi ihana Elysium?
Siitä levotonna väikkyilee hän,
Niinpä yrttitarhas nuorukain.

Vihdoin toki ääniä hän kuulee,
Joukon naisia hän nähdä saa,
Heidän seurassansa impi kaunis
Levottomil askeleilla käy.

Vallattomast nuorukaisen sydän
Sykkii, silmänsä hän teroittaa
Kohden povee lähestyvän immen,
Näkyisikö onnen merkki siel.

Näky armahin! Siel ruusu kaunis
Huohottavil rinnoil punertaa:
Niinkuin haamu nuorukainen seisoo,
Kuulee kaukaa meren pauhun vaan.

Hälle Saaronis ei kukkaist löydy
Ihanata niin kuin ruusu tuol,
Joka neidon kaulas myhäileevi,
Kuni viitta maahan autuuden.

Salasilmäyksen impi heittää
Kohden nuorukaista, matkan pääs,
Sormens suutelevat liinan solmuu,
Tuli hänen poskillensa käy.

Yrttitarhas naisten joukko kulkee,
Äänetönnä impi astelee,
Ja kun haastelee hän, toisialla
Toki kuleksivat aatoksens.

Senpä näyttää hänen huultens hymy
Suloinen, täys lemmen hekumaa;
Niinpä hymyileevi sielu taivaas,
Pyhää kirkkautta hengittäin.

Kummul viherjällä joukko seisoo
Alat riemusasti haastellen,
Mutta äänetönnä impi seisoo
Poskilt kiharians viskellen.

Katsahtaa hän säteilevil silmil
Avaruuteen sinikorkkuuden,
Otsa loistaa niinkuin pilven kiire
Tämän kauniin aamun paistehes.

Mutta nyt, kuin koska tuulen kierros
Koivun kruunust sateen ravistaa,
Impi ihanassa itkus hyrskyy,
Tannert kyynleillä kastellen.

Kyselevät armaat kumppaninsa,
Miksi neito nuori itkuun käy,
Mutta hymyten taas seisoo neito,
Poskilt kiharians viskellen.

Mikä kuva, tämä, yrttitarhas,
Jota katsahteli nuorukain!
Siirtyisikö hänen muistost hetki,
Koska impi itki kunnahal?

Mutta poistui viimein naisten joukko,
Niinmyös impi heidän seurassans,
Toki leikittelit kerran vielä
Vienot sormet ruususolmulla.

Silmäns heitti hän viel nuorukaiseen,
Poskil leimui kaino punerrus.
Kaksi aamutähtee sillon peittyi
Metsän reunaan pilvis ruusujen.

Mutta harhaellen puiston yössä
Nuorukainen kauvan käyskeli;
Kalliol korkeel viimein seisoi,
Meri aava alla aaltoili.

Vihaisina laineet myrskys riehuit,
Temmeltelit tuulen kierrokset.
Kierrokset te armahimman tuulen!
Kaunis myrsky onnen päivänä!

MIES

»Korkee kuusi kunnahalla tuolla,
Uros vakaa vuosisatojen,
Ollos kuva elämäni aina!
Kuni sä ma seistä tahdon tääll,
Koska myrskyt käyvät elon saarel
Keskel ijäisyyden aavaa merta.

Niinkuin nyt tuo tähti kiireelläsi
Kiiltää, sankar tyyni, partanen,
Niinpä alat katseestani käyköön
Puhdas, säteilevä kirkkaus,
Koska tuhon, kiusauksen henget
Sydäntäni piirittämään käyvät.»

Niin on aatos miehen, jonka huone
Komee seisoo harmaal kalliol,
Ja hän itse portaal, katsahdellen
Kunnahille, kuusten kranssaamat,
Hengittäes lempeen kesä-illan,
Taivaan tähtijoukon loistaessa.

Lepoon käy hän, makeasti nukkuu,
Vuoteens vapaa synkeist muistoist on.
Unes vaeltaa hän onnellisna
Katsahdellen korkeilt tuntureilt
Laaksoon, jossa lempeesilmä neitons
Käyskelee ja ilosesti laulaa.

Hänen laulunsa on toivontähdest,
Joka juhlallisest säteilee
Halki ijäisyyden avaruuden.
Laulu kaikuu, sota pilvis on,
Miekan kalske, temmellys ja jyske,
Mutta pilvet siirtyy, taivas selkii.

Niin hän uneksuu ja viimein herää
Idän rannal seistes aamun Koin;
Kirkastetuil kasvoilla hän nousee
Unohduksen virrast viileäst.
Elo hymyy niinkuin aurinkoinen
Nousussansa purpuraiselt vuoteelt.

Ulos astuuvi hän huoneestansa,
Koska karjankellot kilisee,
Käyskeleevi viljavainiolla,
Joka hienos tuules lainehtii.
Valmis onpi säihkyväinen vilja,
Sadon lupaavi se monin kerroin.

Mutta mikä mailma taivaan reunal,
Synkeä kuin päivä tuomion?
Mitä vuorii toinen toisens seljäs
Tulenkarrasilla päärmeil siel?
Ylösrynkää sieltä ukkospilvi
Pimee, raskas; jyry vaisu kuuluu.

Nyt se korkeuden kiireel seisoo,
Jylisee, ja vapiseva maa
Tules, raesatees uiskentelee,
Pilvikorkeet kuuset pirstotaan;
Pelto, äsken vihanto ja kaunis,
Kuvailee nyt hävityksen leirii.

Mies tän näkee, katsahtaavi jalost
Luonnon kamppausta, lausuen:
»Ihanata! Neitoni on jäljel,
Kartanossa korkeel nummel tuol,
Vaikka mailman kalleuksist köyhä,
Mutta sydänt rikasta hän kantaa.

Käteni on vahva, silmäin kirkas,
Uudestaan mä kylvän peltoni,
Ja kun vuosi kierroksens on tehnyt,
Vilja kultainen täs kimmeltää.»
Niin hän lausuu kotiin käydessänsä;
Katsannosta loistaa lemmen liekki.

Mutta näytös ankarampi vielä
Vartoo häntä kotokalliol:
Katso, ukon kadehtiva nuoli
Miehen huoneeseen on iskenyt,

Liekkein helmas asuntonsa seisoo,
Taivaan otsaa tulikielet nuolee.

Mies tän näkee, katsahtaavi jalost
Luonnon kamppausta, lausuen:
»Ihanata! Neitoni on jäljel,
Kartanossa korkeel nummel tuol,
Vaikka mailman kalleuksist köyhä,
Mutta sydänt rikasta hän kantaa.

Käteni on vahva, silmäin kirkas,
Toisen huoneen rakennan mä taas,
Ennenkuin kaks kertaa aurinkoinen
Käynyt onpi eteläisil mail.
Impi, ihanalle lempein tuntuu
Humisevan tulimeren ääres.

Komee impi, joka väikyt nummel,
Jossa pauhinalla tuulet käy,
Tuimat tuulet männistöissä tuuhees
Ympär armahimman kartanon,
Voimallisesti kuin liekit tässä
Lempein leimuu; luoksesi mä riennän.»

Koska viimein sammunut on liekki,
Kohden immen kotoo kulkee mies,
Uljaal mielel, säteileväl silmäl
Halki salojen hän astelee.
Näkyy huone mäntymetsän suojas,
Akkunat sen lempeest katsahtavat.

Käyskelee hän keltasantast tietä,
Impi kaunis häntä vastaan käy.
Mutta miks niin röykeä on käyntins?
Miks ei kuulu äänens helinää?
Mikä penseys on niillä huulil,
Katsannossa mikä talven kylmyys!

Niinkuin tuuli öisest, jäisest merest
Miehen sieluun sanat puhalttaa:
»Toisen lemme-ystävän mä löysin,
Hae itselles myös toinen sä»,
Sanoi neito, hyväst jätti, poistui,
Ylevästi astuva Diana.

Kotons raunioille mies taas käypi,
Vitkon astelee hän öisel tiel
Kelmentyneil poskil, katseel synkeel,
Huomaamatta matkan joutumist,
Huomaamatta onko yö vai päivä
Käy hän synkeen salon hyminässä.

Kaikki sumus, sekamelskas kiirii
Silmis yksinäisen kulkijan,
Niinkuin koska talven tuisku peittää
Pyörteihinsä laaksot, korkuudet,
Tahi niinkuin aarnios hän väikkyis,
Kohdus humajaavan rautavuoren.

Ei hän kuule askeleitans tiellä
Eikä metsäs ääntä huhkaimen;
Aatoksensa epäilyksen korves
Kulkee niinkuin lapsi eksynyt;
Kadottanut on hän sieluns päivän,
Kadottanut syämme-ystävänsä.

Mut kosk tumma puol-yön valo pohjaa

Kuusten tutkaimille hengittää,
Huoneens sauvuvilla raunioilla
Äänetönnä seisoo kalvee mies;
Siinä seisoo hän ja mietiskelee
Ihmisluntoo, elon arvotusta.

Kuinka toivon kauniit rakennukset
Lepää meren santarannal tääll,
Niin hän kalveana mietiskelee,
Sydän tempoellen povet lyö,
Hurjat virrat sielussansa kiittää,
Pimeä kuin syvyys valtameren.

Niin hän kauvan kalliolla seisoo,
Viimein aamutuuli puhaltaa,
Korkee kuusi kunnahalla pauhaa;
Sinnen katsoo kalliolta mies,
Ja hän kohottaavi tukehtuvan rintans,
Aatoksissansa hän haastelee:

»Ilo elämäin on hautaan pantu,
Itse murheellisna ristinä
Seison haudan äänettömäl kummul.
Mihen katsantoni teroitat?
Mitä vartoon, koska rakentelen?
Maata Tuonen, Kalman santapeltoo.

Mutta tämän pellon toisel partaal
Alkaa taasen toivon aamumaa,
Siellä onpi isieni linna,
Siellä onpi istuin mulle myös.
Ihanata! Itä valkeneevi!
Toivo virtaa halki ijäisyyden!

Peltoni mä kynnän taas ja kylvän,
Sarat loiskiessa lintusten;
Vilja sieltä elantoni olkoon,
Juomain kirkas vesi lähteestä.
Tähän majan pienen rakennan,
Täs on asuntoni, työni pellot.

Ole lystitarhain, pelto, niittu,
Metsola, mua ota helmahas,
Mutta kaunis, ihanainen neito
Kartanossa mäntyin varjomas,
Miksi oli syämmes petollinen!
Miksi huikenteli kurja mieles.»

Niin hän mietiskelee kalliolla,
Siitä nukkuu syvään unehen
Päätäns nojaellen rauniolle,
Mutta nukkuessaan kiilostaa
Kirkas kyynel hänen poskellansa;
Aamupaiste kyynelhelmen kultaa.

Mutta vielä kertoella tahdon,
Kuinka elämänsä päivät mies
Yksinänsä iltoihin tääl vietti.
Kalliot hän asui majassans,
Peltoons viljeli hän ahkerasti,
Hedelmänpä runsaan työnsä kantoi.

Köyhän turva, orvon suoja aina
Onpi majassans mies äänetön,
Harvoin sanat hänen huulil kaikuu,
Harvoin hänen huulens myhäilee.
Vakaana hän aina käyskelevi,

Kaukaisuutta katsantonsa kiehtoo.

Käsivarrellans kiväärii kantain
Usein käy hän yössä metsien,
Siellä uskollisen koirans kanssa
Viipyilee hän iltahämäriin.
Niin hän vuosikymmeniä viettää
Poudas, satees. Uros harmeneevi.

Moni syntyy, moni haetaan vaipuu
Kiertoessa täällä aikojen.
Saapi kerran sanoman mies kuulla:
Nainen, joka petti sydämmes,
Kuolon portilla nyt vapiseevi;
Anteeks-antamust hän pyytää sulta.

Anteiks-antamuksen uros antaa
Lempeän ja kultahymyvän
Niinkuin kauniin päivän lasku länes.
Tämän kuulee neito katala,
Kasvons kirkastuu, ja siunauksel
Koht hän ijäisyyden uneen nukkuu.

Vuosii monta sankar vielä nähtiin
Käyskelevän pelloil, metsän yös
Niinkuin korkee, juhlallinen haamu
Entisyyden tummast hämäräst
Harmaat kiharansa tuules väikkyy,
Ihmeellisest loistaa katsantonsa.

Mutta kerran koska iltahetkel
Kuusen kruunus tähti uneksui,
Mies oil lepoon käynyt, sydämmensä,
Lemmenlämmin ennen, kylmä oil,
Mutta hänen otsalt aamu paistoi,
Hänen huulilt hymy taivaallinen.

NIITTU

Niittu on metsässä kalteva pohjaan,
Kuusilta ympäröitty,
Korkeilta kuusilta synkeäs kaapus,
Kiireillä kotkat sinkoo;
Kumpu on sen keskellä
Viherjäinen, sileä,
Ja kallistuuvi rauhallinen niittu
Matalakoivuseen suohon.

Seistessäs niitulla ihanal kummul
Katsahda tienoon pohjan:
Aho siel paistaavi, mansikkatöyräs
Toispuolel harmaat suota.
Onko kotokunnas siel,
Ilomäki lapsuuden,
Kun sydämmeni tunteist kummallisist,
Muistoista ihanist riutuu?

Olipa pilvinen sunnuntaipäivä
Helteises heinäkuussa,
Juhlallist muotoa kantoivat kuuset
Kotkien kirkkuessa;
Tuuli oli vajennut,
Vitkon pilvet kiiriilit,
Kuin vuoret mustanharmaat, kuusten kärjil
Vallitsi himmeys kaunis.

Vaikkapa lapsuuden liepeä viiri
Otsallain väikkyi vielä,
Nuorison seurassa karkelin niitul,
Kunnaalla ruohosella;
Nuorukaiset karkelit,
Vilkkaat immet karkelit,
Ja ilon pauhinasta metsä kaikui,
Kuusisto synkeä kaikui.

Yks oli impien iloses joukos
Kaarevil silmäripseil,
Hartioil aaltoilit kiharat mustat,
Kiiltävät, hiilumustat;
Hopeekellon helinä
Oli hänen äänensä
Ja liikuntansa niinkuin taivaan-haamun,
Koska hän kunnaalla väikkyi.

Miksi niin ihanast hekumast sykkyy
Hohtavat ohauksein?
Miksi tuo pyhästi kuohuva kuume
Syämmeni kammioissa?
Miksi kuuset synkeät
Katsahdit niin armahast?
Maa, taivas, miks niin autuaasti hymyit?
Enpä mä tietänyt sillon.

Alat vaan virtasi imepä kohden
Katsantoin säteet kaikki,
Harhailen viivyit he kaunosen kasvoil,
Purpurahuulillansa.
Hänen silmäins lähteistä
Kaukamailma riutuva,
Kuin vaisut kodon sinikunnaat tuolla,
Kangasti sieluuni armaast.

Iloitsit kunnaalla immet ja poijat
Ehtoosen myöhään asti;
Aamua, sillon kosk niitulle tultiin,
Muistin kuin entisyyttä.
Kotihin nyt käyskeltiin
Tuleniskus Kalevan,
Kuin houraileva seurasin mä heitä
Ihanal heinäkuun illal.

Viimeisen kerranpa katselin sillon
Kaunista neitoo täällä;
Valkean säihkynäs äänettömässä
Kiharans uiskentelit;
Otsa! tulen valkeus,
Silmäkuopis, hämäryys,
Ja lempee äänens kerran kaikui vielä,
Ainiaaks meistä hän siirtyi.

Ainiaaks siirtyi hän kaukasiin maihin
Lainetten aavaa tietä,
Ei toki kuvansa muistostain siirry,
Ei tämän taivaan alla,
Eikä päivä pilvinen;
Eikä niittu himmeä,
Siel näin mä mustakiharaisen immen,
Näin hänen unessa armaas.

Mi ikävyys,
Mi hämäryys sieluni ympär
Kuin syksy-iltanen autiol maall?
Turha vaiva täällä,
Turha onpi taistelo
Ja kaikkisuus mailman, turha!

En taivasta
Mä tahdo, en yötä Gehennan,
Enp' enään neitosta syliini suo.
Osani vaan olkoon:
Tietämisen tuskast pois,
Kaik' äänetön tyhjyys olkoon.

No, ystävät!
Teit' kerranpa viimeisen pyydän,
Oi! kuulkaat mitä nyt anelen teilt:
Tuonen-tupa tehkää
Pojan tämän asunnoks;
Hän kätköhön mullan astuu.

Mun hautani
Nyt kaivakaat halavain suojaan
Ja peitol mustal se peittäkää taas,
Sitten ainiaksi
Kartanostain poistukaat;
Mä rauhassa maata tahdon.

Ja kumpua
Ei haudallein kohokoon koskaan,
Vaan multa kedoksi kamartukoon,
Ettei kenkään tiedä,
Että lepokammioin
On halavan himmeän alla.

METSÄMIEHEN LAULU

Terve, metsä, terve, vuori,
Terve, metsän ruhtinas!
Täs on poikas uljas, nuori;
Esiin käy hän, voimaa täys,
Kuin tuima tunturin tuuli.

Metsän poika tahdon olla,
Sankar jylhän kuusiston,
Tapiolan vainiolla
Karhun kanssa painii lyön,
Ja mailma Unholaan jääköön.

Viherjäisel laattialla,
Mis ei seinät hämmennä,
Tähtiteltin korkeen alla
Käyskelen ja laulelen,
Ja kaiku ympäri kiirii.

Kenen ääni kiirii siellä?
Metsän immen lempeän;
Liehtarina miehen tiellä
Hienohelma hyppelee,
Ja kultakiharat liehuu.

Ihana on täällä rauha,
Urhea on taistelo:
Myrsky käy ja metsä pauhaa,
Tulta iskee pitkäinen

Ja kuusi ryskyen kaatuu.

Metsän poika tahdon olla,
Sankar jylhän kuusiston,
Tapiolan vainiolla
Karhun kanssa painii yön,
Ja mailma Unholaan jääköön.

(1866)

KIRJALLISESSA AIKAKAUSLEHDESSÄ 1866 JULKAISTUT RUNOT

TORNIN KELLO

Yksin illan hämärässä
Impi pitkin tietä käy,
Linnut laulaa, lensee tuuli
Hongistossa hiljaa soi.

Astelee hän onnellisna
Sulhastansa muistellen;
Siitä katseens' taivaan tuli,
Siitä hymy huulillens'.

Alkavi nyt pyhä soitto,
Torninkellon kuulee hän;
Vuorten kiireilt' laaksoin pohjiin
Kaiku ympär humisee.

Siinä seisoo neito nuori
Unelmissa autuaiss',
Muistelevi hetkee armast',
Kosk' hän kultaans' vihitään.

Astelee hän onnellisna,
Vaeltaja vastaan käy,
Häitä neito kyselevi,
Miksi torninkello soi.

»Sentään soipi torninkello,
Että kuoli nuorukain,
Poika komeest' kartanosta,
Joka kaukaa siintää tuoll'.»

Nytpä neito itkuun päätyi,
Kyynel juoksi rinnoillens.
»Miksi itket, impi kaunis,
Kaulaliinaas kastelet?»

»Sitä itken, impi koito,
Että kuoli sulhasein;
Kaikuessa torninkellon
Kiirehti hän Tuonelaan.

Äsken tässä astellessain
Olin onnen helmalaps',
Sillon loisti ilon päivä,
Nyt on murheen, kuolon yö.

Mihin vertaan ihmis-onnen?
Mikä onpi ilo täällä?

Päivän paiste pilven reijäst'
Kankahalla autioll'.

Pian soikoon kello taasen,
Murhevirsi kuulukoon!
Kultain kanssa tahdon aina
Asua ja rakentaa.»

ENSIMÄINEN LEMPI

Käy nuorukainen synkeess' Metsolassa,
Pylvässaliss' kaikuvass';
Kiväärii kantaen hän kiiteleevi
Halki sinisaloen,
Ja kuusiston kuningast'
Luotinsa kiehtoo,
Se tuima ja tarkka kuin Pitkäisen nuoli.

Hän viimein vuorten vinkalossa kohtaa
Partahisen kontion,
Kiväärins pamahtaa ja savu kiirii:
Ohto otsall' verisell'
Päin karkaavi ryskyen,
Vihasta hurja,
Mut rintansa keihäösen syöksee—ja kaatuu.

Niin lepää siinä voimallinen sankar',
Povi verta vuotaen,
Hän nukkuu, kylmenee, ja unohdettu
On nyt elon taistelo,
Ja nuorukain käyskelee
Kotihins taasen,
Kosk' väsynyt aurinko läntehen vaipuu.

Ja kaunis onpi nuori ampuniekka:
Otsa kirkas, viaton,
Kuin aurinko on silmä säteilevä,
Poski kuumast' liekehtii,
Ja ruskeat kiharat
Poskellans' väikky.
Kosk' ehtoosen liehaus vuorilta lentää.

Hän jalost' käyskeleevi, tiensä kulkee
Ohi komeen kartanon,
Ja ilosoitto sieltä kauvas kuuluu,
Saarnimetsä kajahtaa;
Ja katsomaan leikkiä
Nuorukain rientää
Ja pian on edessään loistava sali.

Ja saliss' loistavassa joukko tanssii
Häitä kauniin tyttären.
Jasmiineistä ja ruusuist' purpuraisist',
Sinertävist' sireeneist'
Ja morsius-myrtyistä
Haju käy ympär,
Ja saarnisto hymisee ihanast' soitost'.

Mut morsian, se nuori, mustakihar',
Huohuttaen tanssist' käy.
Hän kaunis on kuin ehto Eedenissä,
Vakaa, kaino, viaton.
Kuin ihmeellii'n kangastus
Toivomme maasta
Hän seisoo raueten lehtien varjoss'.

Ja nuorukaisen katse matkan päästä
Kohden kaunist' morsiant'
On teroitettu niinkuin hourailevan;
Posken liekki siirtyy pois
Ja sydän lyö tuimasti
Paisuvass' rinnass',
Ja sieluns on teiskova, kiertova kaaos.

Ja impi, joka lehtein varjoss' seisoo,
Toisen kallis aarre on,
Se vuorittaavi nuorukaisen sielun
Muurill' mustall', hirmuisell',
Ja toivonsa aurinko
Pilvihin sammuu
Ja mielensä harhailee synkeässä yössä.

Tok' vielä viipyy kelmee ampuniekka,
Viipyy häitä katsellen,
Kosk' morsian se nuori, ihmeenkaunis,
Tanssiss' väikkyä raueten,
Ja morsius-myrtilästä
Haju käy ympär,
Ja saarnisto hymisee ihanast' soitost'

Pois ryntäävi hän viimein äänetönnä
Halki puiston pimeään
Ja seisoo sammaleisell' kalliolla
Keskell' öistä männistöö;
Kiväärinsä leimaus
Valkasee metsän,
Ja kuolleena kaatuu hän mäntyen juurell'.

Niin nukkui uljas, kaunis nuorukainen
Kääritynä savuhun,
Ja Metsolassa kaiku ampumuksen
Hänen uneen viihdytti.
Ja tyyneys vallitsi
Tienoossa ympär,
Vaan yösiikko lenteli mäntyen kärjill'.

Mut pauhinalla ilojoukko viettää
Häitä kauniin neitosen;
Jasmiineistä ja ruusuist' purpuraisist',
Sinertävist' sireeneist'
Ja morsius-myrtilästä
Haju käy ympär,
Kosk' hääkunta pyörien ringissä juoksee.

Mut hiljaisuus on nuorukaisen vaiheell'
Metsässä sammalkallioll',
Ja lempee kuu hänt' taivaalt' katseleevi.
Äänetönnä makaa hän
Ja tunturin lumena
Kasvonsa loistaa,
Ja katkera vakuus on huulillens seisnyt.

LINTUKOTO

Meress' kaukaall' eräs saari soma löytyy,
Lehtinen. Sen jyrkät, kallioiset rannat
Vastarinta ijankaikkinen on myrskyssä,
Koska aavan meren vallattomat lapset,
Kuin sotajoukko kransattuna, päällekkäällä,
Anastaaksens Lintukodon kauniin saaren.
Niitty viherjä on keskell' tätä saarta,

Keskell' niittyy kulta-keltain pelto läikky,
Kantain hedelmiä ilman talven unta;
Keskell' pelto soipi tuuhee lehtimetsä,
Soi kuin rauhan kaupungissa, lemmen maassa;
Keskell' metsää pieni kukkas-kunnas seisoo,
Kunnaan kiireell' huone linnunlaulupuusta.
Hieno sammal tämän huoneen katoll' kasvaa,
Kukkainen siell' hymyellen luoksens viittaa
Lintuja ja hyrrääviä mehiläisiä.—
Kuolematta, ijäisessä nuoruudessa
Asuu tässä kerikansa pieni, kaunis;
Kaunis, vaan ei kymärtynyt peikkojoukko,
Niinkuin tarinoissa usein kuulla saamme.
Tässä linnut asuu, lauluniekat pienet,
Tässä käki, ilolintu, kyntörastas
Lehdistössä äänens ympärkaikuu antaa
Pelkäämättä ilmass' sinkoilevii haukkoi,
Kotkia ja öitten ilkeit' huhkaimia.
Elo ystävyiden!—

Vilkkaat keripojat

Pellot kyntää, kukostavat niityt niittää;
Laulaen käy alat' heidän ilotyönsä.
Keri-immet, ruusuposkill', valkeiss' vaatteiss',
Miehustalla vyö kuin kesän kirkas taivas
Sinertävä, kukkaseppel kiireillänsä,
Kangast' kutoo helskyttäen korkeess' lakass',
Tahi yhteist' atriaa he rakentavat
Viherjälle tanterelle lehdon suojaan.
Sillon liike elävä on impiparvess',
Sillon kieli virkeästi livertelee,
Kilahtelee usein naurun hopeekello.—

Yhtyvät he atrielle, uljaat pojat

Niinkuin neidot kauniit vaatteiss' valkehissa,
Vöissä sinisiss' ja kukkas-seppeleissä.
Kanssapuhe ilonen käy pöydän ääress'
Elämästä Lintukodon saaress' kauniiss',
Tarinoja himeit' mailmoist' kaukaisista
Siinä haastellaan ja ihmetellään
Ympär pitkän pöydän, tuuheen metsän varjoss',
Koska oksill' lintuin laulujoukko ääntää,
Pieni, vilpas kiuru viserrellen
Pyöriilevi paistehessa päivän kullan,
Ja kosk' tuuli hieno, kukkas-hajuu täynnä,
Koivistossa lehtiin kanssa leikittelee.—

Taasen rinkitanssissa he kiitelevät
Niinkuin niityll' kiertelevä länsituuli
Keveästi; tahi, kyllästyen tanssiin,
Käyvät purjehtimaan sini-lainehilla.
Laivastonsa, lumivalkee joutsenparvi,
Alat' heitä rannall' vartoo. Nytpä alkaa
Purjeretki, iloretki ympär saarta,
Laivat kimmeltävät, kaikki kuormans' saavat.
Parittaisin nuori kerijoukko istuu
Hartioilla joutsenen, ja rivi kulkee
Yhtä rinnan pitkin saaren tyyntä rantaa.
Ihanasti laulaa poika niin myös neito
Armaas' syleilyksess' laivan hienoll' kannell'.
Joutsen alakuloisesti ääntää,
Ihanasti toki; linnut visertelee
Rannall' kiistellen ja saaren metsä kaikuu;
Meri kaikuu, taivaan kansi kaikuu,
Kaikki yhteensulaa sointuun ihmeelliseen,

Kaikk' on hyminä kuin Tapiolan linnass',
Koska soivat siellä kultakanteloiset.
Niinpä purjehtivi kaunis kerijoukko
Joutsenvenheillänsä ympär rauhansaarta,
Ja kosk' viimein täytetty on iloretki,
Maalle astuvat he iloleikkiin toisiin.—

Mutta usein puitten juurilla he istuu
Vasten rintaa aleskallistuneell' päällä;
Tyyneest', armaast' tuijottelee katsantonsa
Mietiskellen hiljaisessa ikävyydess'.
Miksi ikävyydessä he uneksuvat?
Miksi ihanasti kallistuvi päänsä?
Senpä syytä eivät ymmärtää he taida
Mutta tuskaton on heidän ikävyytensä,
Pian pois se haihtuu niinkuin aamun kaste
Poskelt' kukkasen, ja karkeloihin taasen
Rientävät he viherjälle tanterelle,
Laulain onnen elämästä rauhan saaress'.
Niin he iloitsee, ja viimein illan tulless'
Vaipuvat he unen hienoon helmaan
Unta kultast' näkemään, ja päälläns' väikkyy
Kesä-yöseen tyyni, hymyilevä taivas,
Niinkuin vaisunsinii'n, hiilakkainen huivi.
Hiljaisuus on kaikkiialla, aalto rannall'
Makeasti makaa, liukahda ei lehti.—

Aamu hohtaa, koivuun valkeet rangat loistaa,
Lempee tuuli idän purpuraisilt' porteilt'
Meren pintaa viivottaa ja ilma täyttyy
Taasen lintuin viserryksest' lehdistössä.
Sillon ihanasta unestansa herää
Kerikansa, ijankaikkisesti nuori,
Rientää ilotyöhöns Lintukodon saaress'.
Uljaat pojat pellot kyntää, niityt niittää,
Naiset kangast' helskyttävi korkeess' lakass'.

KAUKAMETSÄ

Alas kallioita lapsi riensi,
Äitins luoksi riensi hän,
Lausui loistavalla katsannolla:
Nähnyt olen taivaan maan.

»Mitä haastelet, mun pienoseni,
Mitä taivaan kaukamaast'?
Missä näit sä autuitten mailman?
Sano, kulta-omenain.»

Vuoren harjanteella kauan seisoin,
Katsahdellen koilliseen,
Siellä näin mä nummen sinertävän,
Honkametsän kaukasen.

Puitten kärjill' näin mä kunnaan kauniin,
Armas päivä paistoi siellä,
Ylös kunnaan kiirehelle juoksi
Kultasannotettu tie.

Tämän näin ja sydämmeni riutui,
Kyynele juoksi poskellein,
Enkä ymmärtänyt miksi itkin,
Mutta näinhän taivaan maan.

»Ei, mun lapsein; sineydess' ylhääll'

Taivaan korkee sali on,
Siellä lamput, kultakruunut loistaa,
Siell' on istuin Jumalan.»

Ei, vaan siellä, missä ilmanrannall'
Kaukametsä haamottaa,
Siellä omi onnellisten mailma,
Siellä autuitten maa.

SUNNUNTAI

Mä muistan sen lempeän laakson,
Ainiaan muistan sen,
Miss' istuin ma neitoni kanssa,
Hellästi syleillen;
Ja kiirehti kesänen päivä,
Sunnuntaipäivä tyyni.

Me varjossa valkean tuomen
Istuimme ruohistoss',
Ja allamme kimmelsi järvi
Paisteessa auringon.
Ja loiskelit Ahtolan immet
Kultasell' santarannall'.

Sen toisella rannalla seisoi
Temppeli korkea,
Siell' kuulimme virsien veisun
Ihanast' huokaavan,
Ja viimein, kuin jumalten maasta,
Temppelin kello pauhas.

Ja katselin kaukasta vuorta
Ylhäällä pohjosess'
Kuin ihmeellist' Onnelan maata.—
Unien kangastus!
Kosk' impeni sylissäin istui
Temppelin kellon pauhuss'.

Mut vait oli impeni kaino,
Katsahtain korkuuteen,
Ja poskellans kyynele kiiksi
Helmenä kirkkaana.
Mun käteni ihanast' eksyi
Kiharains mustaan yöhön.

Niin vietimme lempeäss' laaksoss'
Päivämme autuaan;
Me varjossa valkean tuomen
Istuimme ruohistoss',
Ja lähenei kesänen ehtoo,
Sunnuntai-ehtoo tyyni.

UNEKSUMINEN

Unta ma näin, mun impeni kaunis,
Mä kuolin sun helmahas;
Himeys lempee mun vaiheellain väikkyi,
Kuin Saalemin kesä-yöss'.
Autuas oil kuolema,
Kuolema sun helmassas;
Niin kuolisin tuhannet kerrat
Vaipuen helmahasi.

Näinpä mä kaikk', vaikk' hämäräss' tummass'
Kaikk' korvani kuuli myös,
Ihmisten äänet ja myrskyen pauhun,
Näin impeni sitovan
Myrttikranssii viileää
Kauneudeks kuolleelle,
Ja viimein sen päähäni painoi,
Poskillans tuskan kuume.

Hautaan mun kannoit, kaikuivat kellot,
Kuin tuomion ukkoset,
Pimeät pilvet peittivät taivaan,
Ja sieluni synkistyi,
Mutta immen katsannoss'
Taasen lemmen taivaan näin;
Mua saattoi hän kammioon kuolon,
Poskillans tuskan kuume.

Vaikeni viimein ankara soitto
Ja vallitsi hiljaisuus,
Kalmistoss' seistiin kuusien yössä
Mun hautani partahall':
Sillan neito kaunokihar
Esiintunkee punertain
Ja, otsaltans hiukset viskain,
Seisovi arkkuihin ääreen.

Laski hän kätens rintani päälle,
Mua hyvästi jättäen,
Suudelman kuuma huuliain poltti
Ja pyörrytti ihanast';
Leimahti mun povessain,
Elon virta koskena,
Mua herättäin unesta lemmen,
Kiertonsa alkoi taasen.

SOTA

Jo leimuuvat tuliset viirit,
Kaks joukkoa tanterell' seisoo,
Kuin ukkosen pilveä kaksi,
Niin uhaten toinen toistans.
He ryntää päin
Ja yhteen iskee,
Kuin aalto ja karinen ranta,
Ja alkavi hirveä leikki.

Käy ympäri ankara kaiku
Kiväärein ja tykkien jyskeest';
He, oksentain tulta ja savuu,
Nyt antavat kuoloo kylmää,
Ja torvi soi,
Ja trumpu pauhaa,
Ja kumisee kultanen kangas,
Kosk' Tuonelan enkeli niittää.

Kuin tuhanten koskien melske,
Niin temmeltää, teiskaa ja ryskää
Se kuolon ja kunnian pelto,
Ja pilvenä savu kiirii.
Ja pilvien yöss'
Käy sankarlauma
Kuin peikkoen synkeä parvi,
Ja vilkkaasti välkkyvät miekat.

Ja voitettu pakenee viimein,
Kuin murrettu, huokaava laine,
Hänt' vainoen voittaja seuraa,
Kuin riehuva myrskyn kierros,
Ja riemuitsee
Ja houraileepi,
Kosk' kunnia päällensä loistaa,
Kuin kirkkaus taivasten taivaast'.

Mut kaatuneen sankarin sielu
On astunut korkuuden linnaan,
Ja, hymyen autuaass' rauhass',
Hän katselee tannert' allans:
Siell' torvi soi,
Ja trumpu pauhaa,
Ja kumisee kultanen kangas,
Kosk' Tuonelan enkeli niittää.

ONNELLISET

Jo valkenee kaukanen ranta
Ja koillisest' aurinko nousee
Ja auteret kiirehtii pois,
Kosk' Pohjolan palkeet käyvät,
Kosk' mennyt on yö,
Kosk' kimmeltää kesänen aamu
Ja linnut ne laulelee.

Mä kiireelle korkean vuoren
Nyt astelen raikkaassa tuuless';
Mun toivoni aamusen koin,
Mun kultani kohtaan siellä,
Kosk' mennyt on yö,
Kosk' kimmeltää kesänen aamu
Ja linnut ne laulelee.

Mut kauniimpi koittoa päivän
Ja lempeempi auringon laskuu
Hän hymyten luokseni käy,
Mä syliini kierron immen,
Kosk' mennyt on yö,
Kosk' kimmeltää kesänen aamu
Ja linnut ne laulelee.

Mun sydämmein autuudest' sykkyy
Ja taivaana otsani loistaa,
Kosk' seison täss' impeni kanss',
Täss' vuorella sammaleisell',
Kosk' mennyt on yö,
Kosk' kimmeltää kesänen aamu
Ja linnut ne laulelee.

Täss' seison mä impeni kanssa,
Ja kiharamm' tuulessa liehuu,
Ja laaksoen hyminä soi
Kuin ijäisen lemmen ääni,
Kosk' mennyt on yö,
Kosk' kimmeltää kesänen aamu
Ja linnut ne laulelee.

POHJATUULI

Syyskuun päivä on ja raikas pohjatuuli

Vuorten harjanteilta huminalla kiittää,
Pilvivuorii harmait' alas kiiritellen
Pimentolan summast' maasta. Hurja leikki
Onpi taivaan kannen alla: sumutornii
Siellä nousee, kaatuu, koska taistelevat
Sotasankarit ja hirveet lohikärmeet.
Ankarasti Tapiolan kannel kaikuu,
Lempeen koivun seppele, se kellastunut,
Alas riistotaan ja sinkoilevat lehdet
Ympär' avaruutta, koska syksyn myrskyt
Pauhaa, riehuu, kosket kuohuvina jyskyy,
Paimen-savu niitun kantoselta töyräält'
Korkealle kiertoilee ja kurkiliuta,
Niinkuin lumireki, sineyttä kyntää,
Kiirehtien päivän maihin helteisihin.—
Ulos kohti pohjaa nuorukainen lähtee
Temmellykseen myrskyjen, ja sydämmensä
Urheasti sykkyy, ylös rintans kohoo,
Hengittäen ilman viileätä virtaa,
Niinkuin hauki veden väljän aaltoo nielee,
Koska pahtehesta pataman hän pääsee.
Uljaasti hän astuu, kultanummen povi
Alla kumahtelee; ylös kunnahalle
Käyskelee hän vastavirrass' pohjatuulen.
Ja hän seisoo viimein kunnaan kiirehellä,
Josta katse kauas Pohjolahan ehtii;
Näkeväsi luulet tarinoiden mailman,
Siintävän siellä Lapin sammaleiset vuoret.
Jalon kartanon myös näet ja sen ympär'
Halaviston juhlallisen, kumarrellen tuules';
Neito nuori, ihana kuin kevät-aamu,
Väikkyilevi halaviston himeydess',
Ruusu kauniin kartanon tän kukkatarhass'.
Kenpä poimasee tän ruusun? Kelle suotiin
Onni häntä kiinnittämään povehensa?
Nuorukainen, joka kunnahalla seisoo
Tuimass' pohjatuules', neidon lemmen voitti.
Lakkaamatta yhdessä heidän sieluns' käyvät
Sekä laaksoiss' että vuotehella pilvein
Ijankaikkisuuden sini-tanterella.
Kaunis ruusu halavien hyminässä
Päänsä uneksuen alas kallistavi,
Unissansa hymyilee, ja nuorukainen
Pohjatuules' kultanummen kunnahalla
Ylös päänsä nostaa, otsans kirkkaast' loistaa,
Ja hän lausuilevi hourauksess' lemmen:
Riehu, onnen tuuli, raikas pohjatuuli,
Riehu vapaast' ympär' poskieni tulta,
Puhaltaen kultain kotokartanosta.
Hänen näin, terävä on lemmen katse,
Niinkuin säde kesäpäivän auringosta.
Neidon näin, hämärässä yrttitarhan
Korkean halaviston suojass' käyskelee hän
Ylkääns muistellen, ja keltakiharansa
Loiskeilevat tuiman tuulen siipein alla.
Riehu, onnen tuuli, raikas pohjatuuli,
Riehu vapaast' ympär' poskieni tulta,
Puhaltaen kultain kotokartanosta.

LAPSI

Kaukokotihinsa kulkee
Pitkin tietä pieni laps',

Ja lähestyvi ehtoo tyyni,
Lempeesti loistavat korkuuden tähdet.

Nukkuvi hän väsyneenä
Pimeen kuusen kohinaan,
Ja sinikorkeuden tähti
On hänen vartians hämäräss' yösen.

Koska aamu hymyilevi,
Tielle lähtee lapsi taas,
Ja kotomäki viimein siintää,
Siintää sen riippuva-oksaset koivut.

Niin hän ehtii kototuvan:
Äiti leipoo pöydän pääss'
Ja kultakirkas uuni leimuu,
Heleesti aurinko akkunast' paistaa.

Paistehessa aurinkoisen
Kehto seisoo laattiall',
Ja lapsi helmass' kehtoon istuu
Äiti jo aukasee povensa aarteet.

Koivistosta Kotomäen
Sisär tulee vihdastost'
Ja tuomisia Metsolasta
Lapselle äitins' rinnoille hän kantaa.

Hajahtaess' vihdan lehden,
Kulta-uunin leimuess'
Ja paistehessa aurinkoisen
Lapsi on nukkunut äitinsä helmaan.

Ihanasti äitin kasvot
Päivän hohteess' kimmeltää;
Hän laulelevi, kuinka lapsi
Kulkevi unissaan taivahan maahan;

Kuinka kuusen kohinassa
Makeesti hän uneksuu,
Ja korkeuden tähti tyyni
On hänen vartians hämäräss' yösen;

Kuinka viimein kuumottavi
Kototalo kaukanen;
Ja on siell' lehtimajan juhla,
Vuorilla valkeat leimuen loistaa.

ALMA

Koreess' kartanossa Alma kasvoi,
Kauniiks' immeks' yleni,
Isä oli hänell' armas, lempee,
Äitin hellän Kalma vei.

Ei hän tiennyt, miten ompii vaipuu
Emon oman helmahan;
Emo vieras häntä kasvatteli
Kädell' kiivaall', ankarall'.

Toki leppeytt' ja lempee täynnä
Loisti Alman katsanto,
Mutta hymy synkee, murheellinen
Väikkyi hänen huulillans.

Tyyni oli hän kuin pohjan valo

Vuorten kiireill' kesä-yöss',
Lempeä kuin lehdikköinen saari,
Kosk' on myrsky vajennut.

Riensi viheljäinen immen luoksi,
Avun, turvan aina sai,
Lohdutuksen murheellinen mieli,
Armon aina rikkoja.

Metsän huminassa käyskelevi
Alat', impi unelmiss',
Katsahdellen silmäll' riutuvalla
Sineyteen korkuuden.

Mitä mietiskelee kelmee neito,
Uneksuen laaksossa?
Miksi riutuen hän katsahtelee
Sineyteen korkuuden?

Eipä pääsnyt täällä kenkään käymään
Sydämmensä kammioon,
Sieltä virtasi vaan lemmen liekki
Taivaallisest' säteillen.

Pian toki Kalman kylmä tuuli
Liekin tämän sammutti.
Kuolon syliin tyttö kaunis nukkui,
Niinkuin päivä läntehen.

Nuoret neidot, kasvinkumppaninsa,
Hänen kääreit liinoinhin,
Koristelit arkkuns kukkasilla;
Tuonen tupaan vietiin hän.

Kirkas oli pyhäpäivän taivas,
Kirkas päivä heluntain.
Metsä humisi ja linnut lauloi,
Koska impi vietiin pois.

Tuli kalmistosta murhejoukko,
Eipä impi tullutkaan,
Silloin naiset nuoret itkuun päätyi,
Ettei tullut ystäväns.

Murehtivat nuoret, niinmyös vanhat,
Kauan häntä kaivattiin;
Muistellessa kadonnutta haamuu
Kyynel juoksi virtana.

Mutta ihana on murhe tämä,
Sointoon taivasten se vie,
Läpi kyynelsateen lempeest' paistaa
Toivon päivä armahin.

MYRSKY

Meren pintaa haaksi kyntelevi
Täydess' purjeess' seilaten, ja aurinkoinen
Alas kiirii puolipäivän korkuudesta
Lännen satamiin ja ihanasti nukkuu
Pilvikehtoon. Ahden valtakunta lepää.
Juhlallisest' haaksi, majesteetin kuva,
Retkeilevi lakeudell' sininiityn,
Voimallisest' huippuns pilvein piiriin nostain.
Perämies hän kädell' vahvall', silmäll' tarkall'
Johtaa suunnan, laivan herra kannell' käypi

Komea kuin kuningas, ja miehistönsä
Partahalla seisten, katsahtelee kauas,
Toiveess' nähdä sinerrystä isäin maasta.
Mutta läheneepi yö, ja mustat pilvet
Tuulen siivill' idän rannalt' ylös kohoo.
Leimahtaapa pilvein alla, Ukon nuolet
Ovat lentämässä maan ja taivaan välissä;
Aalto, aina heräymään kerkee,
Kuohuen jo rynkää vasten haaksen laitaa.
Tuuli myrskyks' käy, ja hirmuisessa kaaress',
Yli taivaan kestäin, etelästä pohjaan,
Ukkospilvi päälle karkaa uhkaileva,
Ankara ja täynnä metelii ja pauhuu,
Niinkuin päivä tuomion, ja aallot riehuu,
Kihisee ja temmeltää ja pehtaroitsee
Ympär laivan, kuni hurjat lohikärmeet,
Kuiskain miesten korviin kuolon kylmää kieltä.
Laivattaren ääni pimeässä yössä
Haaksen kannell' kaikuu manaten ja käskein.
Miehet kiipee, vetää, köydet myrskyss' vinkuu,
Mastot natisee ja purjeet tuimast' pläikkyy
Niinkuin sodassa kiväärein sekapauke.
Synkeet pilvet taivaan peittää, kaikkialla
Vallitsevi pimeys, mut pimeydess'
Välähtelee salavat ja korkuus kaikuu
Pauhinasta, joka mailman ääriin kiirii;
Elon Herran jyrisevä ääni!—
Hirmuisesti riehuu korkeus ja syvyys:
Tulen välkkynässä', kosk' kärkelevä laine
Haaksen rintaa lyö ja ylös roiske lentää,
Näet kuvan, niinkuin korkee hyyrtehinen
Talven koivu, hetken väikkyilevän ilmass';
Mutta samassa se kaatuu, valelevi
Laivan kannen vedell' kuohuvalla.
Tulen välkkynässä miesten kasvot loistaa
Kelmeät kuin peikkoin, epäilyksen vimmast'
Väännetyt, ja kätens' lannistua tahtoo.
Mutta laivattaren ääni haaksen kannell'
Halki myrskyn voimallisest' kaikuu,
Manaten ja lohduttaen miehistöä.
Miehet kiipee, vetää, köydet myrskyss' vinkuu,
Mutta purjeet, kokoon käärittyinä viimein,
Ovat vajenneet, eik' kumartele enään
Haaksi yhtä syvältä kuin ennen
Kohden ammottavaa, pohjatonta hautaa.
Toki syvyys alat' huokaa, korkuus pauhaa,
Rankasatehena vettä ammentaen
Meren aavan poveen, joka nousee, vaipuu,
Kohisee ja kuohuu tuskissansa myrskyss'.
Mutta haaksi, vaikka mastoill' tyhjill',
Eteenpäin, kuin kotka, nopeasti kiittää,
Keularaa'allansa aaltoo tempoellen;
Nenä hyrsky, roiske ammahtaen lentää
Ylös korkuuteen ja laivaa valelevi:
Leikki ankar' Ahden lakealla aholl'!—
Mutta viimein toki myrsky heikenevi,
Masentuvi aalto, käyden lepoon taasen,
Ilman rantohin pois pakenevat pilvet,
Taivas kirkastuu ja aurinkoinen nousee,
Hymyellen niinkuin isä lapsillensa.
»Terve elon, toivon lähettiläs, terve!»
Riemuten nyt miehet laivan kannelt' huutaa.
Kosteill' silmill' seisovat he, nähdessänsä
Kodon sataman; sen vuoret aamuss' hohtaa.

Ja tän aamun kutsuvat he onnen aamuks',
Myrskyn menneen kutsuvat he onnen myrskyks'.

JÄLKEENJÄÄNEET RUNOT

IMMEN UNELMA

Unta ihmeellistä uneksuini mä kerran,
Syksy-yönä; taivahalla paistoi kuu
Alasvuodattaen metsihin ja maahan
Koljon valon. Riutumuksen kelmee yö,
Jonka synkee muoto poveheeni painui
Yksin käydessäni vuoteen lepoon.
Tuonne tänne siinä mietiskelin kauvan,
Kunnes vihdoin aatokseni valkeus
Muuttui sumuhäiriöksi himmeäksi,
Kuvitelman tenhosauva vallan sai,
Ja niin sielu unta uneksumaan päätyi,
Unta kummaa, jota kertomaan nyt käyn.

Uni alkoi: Lähestyi mun vuodettani
Haamu kelmeä kuin tämän yöseen kuu,
Niinpä kelmeen kirkkaat olit hänen kasvons,
Hänen hiuksensa ja viitta hienoinen,
Valkeus mun kammiooni ympärvirtas
Hänen kuvastansa, kylmä valkeus.
Päälleni hän katsoi; mutta katsantonsa—
Kuinka maalata sen taitaisin?
Eihän sädehtinyt sieltä rakkautta,
Eikä ystävyuden lämmint hymyä,
Enkä myöskän vihan karmeutta nähnyt
Kasvoillansa, vakaat ijankaikkisest.
Mutta vakuudessa, tyynytydessä
Mikä jalous ja suuruus ääretön!
Kuin yhtäikää olis hänen silmän nähnyt
Taivahat ja kirouksen mustan yön.

»Kuka olet kylmä vieras?» minä kysyin,
Hämmästyen nousten ylös vuoteeltain,
Ja hän vastas: »minä kuolon enkel olen,
Herran palvelja, nyt taivaan portahalt
Alasastunehena sua saattamahan
Tuomiolle, sillä hetkes lyönyt on.»
Niin hän lausui, mutta hänen sanomansa
Läpi sieluin kauhistaen järähti;
Hetken tuijottaen häneen katsahtelin,
Hän mua katsahteli vakaast vastahan;
Kuin kaks teroitettua miekkaa, niinpä silmät
Silmihini tunkesivat ankarast.
Siitä aukasi hän käsivartens hoikat,
Ja mä juoksin kohta hänen helmahans.

Toki; miksipä niin nopeasti juoksin,
Vaihka häntä kauhistuen lähenin?
Kummallista! Mutta poskeni mä painoin
Hurjin kimmoin vasten hänen rintaansa,
Joka jäsentäni väritykset reutoi,
Koska hänen syliinsä mä suljettiin.—
Mutta ylös taakkonensa kohosi hän,
Ylös vauhdilla päin tähtein tarhoisin;

Vaiti lepäsin mä hänen povellansa,
Alat' tuijotellen häntä kasvohin.

Ylös joutui matkamme ain lakkaamatta
Halki öisen avaruuden kamalan,
Ilma korvissani kellohina kaikui,
Liehtoi kylmä viitta kuolon-enkelin.
Retki myrskyn siivillä! Jo vaipui, riutui
Alas synkeähään syvyytteen maa,
Kaukana jo kiilsi allam illan tähti,
Kaukana myös allam hopeainen kuu.
Tuossa linturata ohitsemme siirtyi
Kuni ijäisyyden kiilostava tie
Kaartaellen pitkin niittuu ääretöntä.
Tuhansittain aurinkoja näin
Juhlasesti retkeilevän tarhoissansa
Ympärsinkoelemina tähtien.
Kohden meitä riensi, ohitsemme riensi
Enkeleitä ylös alas väikkyyen.
Korkeuden uskolliset käskyläiset!
Katso: tuossa alas murheen laaksohin
Yksi ilon, onnen antajana kiittää,
Ohauksillansa öljyseppeli,
Helmassansa yltäkyläisyyden sarvi.
Onnen tieno, jolle kalliit lahjas suot!
Tuossa toinen, mutta otsal karmealla
Alas kirmasee, ja vihan astiaa,
Maljaa katkeraa hän kädessänsä kantaa.
Kaukasen maapiirin kurja asujain,
Jonka kiirehelle vuodatetaan malja!—
Niinpä kohtasimme siivinlentäviä,
Kohtasimme enkeleitä ylös alas sinkoellen
Kuolemani kolkol tiel.

Retkemme niin joutui. Mutta ilman tanner,
Öinen, lakeammaksi jo aukeni,
Kasvoilleni liehtoi ihanainen tuuli
Kuni kevään niitulta. Ja minä näin
Etähällä muurin korkean ja kirkkaan
Pilvenkaihun kaltaisena seisovan;
Näin mä siellä komjan portin avettuna,
Jonka pylvääät yli muurin kohosit
Hohtaen kuin vaski sulavana hohtaa.
Mutta ylähälle, kumoon taivahan,
Valo ihmeellinen sädehtien lensi.—
»Lähestymme istuhinta tuomion!»
Kaikui korvissani. Ijankaikkisuuden
Kauhistukset sydämmeni valloittit
Ja mun ruumistani väristykset reudoit,
Pyrstöksi mun kiharani nostatit.
Itkeä en tainnut, sillä kyyneleemme
Onpi toivon lapsi, maasta syntyisin,
Mutta hikihelmet otsaltani vuosit
Alas povelleni kylminä kuin jää,
Koska, yhä tuijotellen kohden miestä,
Kuolon miestä, painui aina poskeni
Vasten hänen rintahansa hurjin kimmoin.
Mutta rohkeninpa toki lausumaan,
Sanan saattamahaan kantajani korvaan,
Kysyin äänel kuiskaavalla tuskissain:
»Kylmä enkel, kuinka päivieni päätös,
Kuinka onpi tuomioni lankeava?
Kutsutaanko minä valkeuden piiriin,
Tahi pimeyteen ulos-heitetään?
Sano! sillä kamastuva kurja sielu

Vapiseevi; sano, enkel kelmeä!»
Minä kysyin, mutta vaiti oli enkel,
Avannut ei huuliansa vastaen,
Vaan hän riensi kohden porttii kultahista,
Sinne yhä teroittaen silmänsä.

Toki vihdoin retki päättyi. Seisoin minä
Kynnyksellä portin pilvikiiltävän,
Siinä seisoin kuni patsas kylmä, jäinen,
Keral äänettömän kuolonsankarin,
Mutta povessani humajava helle
Pelvon, epäilyksen helle kaiveli.
Katsantoni eteheeni siirotteli,
Ja mä jylisevän pylvässalin näin:
Korkeuteen pyörryttävään pylväät nousit
Kuni rakettuina pilvest hienoimmast.
Kaukana ei kynnyksestä pöytä seisoi
Peittämänä huivin lumivalkean,
Mutta kultakansin välkkyi pöydäl kirja,
Joka huivil lepäs, kirja elämän.
Tulest ihmeen lempeästä, puhtahaasta
Sali aava aava valkeuden sai,
Jonka paistees liikkui, väikkyi tuolla täällä
Soma haamu pylvästössä pyhässä;
Pieni lapsi-enkel heidän joukossansa,
Ruusuposki, ilosena karkeli,
Karkeli hän, hämmentäen taivaan rauhan.

Tämän näin ja tämän kuulin vilahtais
Seistessäni portin korkeen kynnyksellä,
Koska huusi enkel äänel pauhaaval,
Miesi, joka maasta immen kurjan kantoi:
»Tässä vaimo nuori laaksohista maan,
Lapsi vaimost syntynyt. Jo päivätyönsä
Siellä katkastihiin, nyt hän taivahan
Tuomiolle käy; ja tuomari jo tulkoon!»
Niin hän huusi äänel kauvas kaikuval,
Kiljui aavaan salihin, ja kohta enkel,
Lapsi-enkel pieni, kaunokihara
Pylvästöstä ulos vilkkahaasti juoksi,
Ilosena riensi kohden ovea
Etähällä pylväsmetsän partahalla.

Ovi aukeni ja enkel siirtyi pois
Kirkkauteen kultaseen, ja pois mä käänsin
Heijastuvan silmän ulos kohtuun yön.
Taakseni mä katsoin, otsa kylmis helmis,
Vimmoissani alas kasvoin kallistin
Äärettömään syvyyteheen siirrotellen.
Mitä kuvasteli silmihiini siel?—
Yleniko sieltä pikimusta pilvi
Kohden korkuuttamme, pilvi hirmuinen?
Oliko tuo sauvu palavasta mailmast,
Joka levotonna palloeli noin?—
Eihän ollut tämä pilvi eikä sauvu,
Vaan oil kirottujen henkein paljous,
Nousten ylös pimeästä alhostansa,
Kuulemahaan tuomioa neitosen,
Toivees, temmaaksensa onnettoman uhrin.
Tuiman tuulen tuiskuna he kiirehdiit,
Pian ehdiit kohinalla kauhealla
Portahalle portin, siihen latoen
Heidän joukkonsa kuin musta muuri nousi,
Kaihtain yöseen tumman valon ulkoa.
Kiukun silmin katselit he puoleheeni,

Irvistellen, vihan tulta pyrskien,
Kuni peto kohden lammast vienoo katsoo.
Liki rynkäsit he kimmoissansa päin,
Mutta kätens nosti kuolon sankar jalo
Uhkaellen: lauma siirtyi matkan pois
Kuni sauvu myrskyn siiven alta siirtyy.

Tuosta kasvoni mä kylmät käänsin taas
Kohden pylvässalia. Mä kalliona
Seisoin, toki sydämmeni karsinois
Kuohui, kiertyi kauhistuksen jyrkkä koski.—
Mutta ovi etähällä aukeni,
Sisään tuomar astui kanssa pyhain miesten,
Kanssa naisten pyhien ja enkelten;
Esiin virtasit he kunniansa loistees
Säteillen, ja korkee pylvässali soi.
Ruhtinaansa oikealla, vasemmalla
Esiin astui joukko, pöydän ääreen seiso
Paistaen kuin päivä ijankaikkinen.
Ankar edessäni kimmellys ja hehku,
Moniläikkyväinen, tulileimuva,
Kuni seisnyt olsin aamuruskon piiris
Ja mua kasvoin katsahdellut aurinko
Tuhansien kultahattarien keskelt.
Niinpä edessäni taivaan herraus,
Niinpä edessäni maan ja taivaan sankar,
Kaunis, ankara ja kirkkautta täys.—
Mutta soitto vaikenä ja pyhä pauhu
Pylvästössä: äänettömyys kaikkial.
Silloin kuolon enkel lujal äänel lausui
Tuomarille hohtavalla istuimel:
»Tässä käskystäsi tuomiolles saatan
Ihmislapsen, neidon sumuisesta maast.
Onko taivaalle hän otollinen vieras,
Kirjotettu kirjaan elämän,
Tahi onko ulos-syöstävä hän täältä
Ikuseheen yöhön, suuri tuomari!»
Niin hän sanoi, mutta kohta elon kirja,
Kaunokansi tuomarille kannettiin,
Hän sen avasi ja etsimähään päätyi
Kultalehdist immen kurjaa nimeä.—

Äänettömyys, hiljasuus kuin erämaassa
Pyhän kansan piirissä nyt vallitsi.
Katsoi ylös kohden tuomaria kansa,
Katsoi taasen kohden kurjaa minua;
Samoin lapsi-enkel pieni, leikitellen
Hameliepeis tuomitsevan kuninkaan,
Millon katsoi jumal-silmiin ihanaisiin
Kysyvällä katsehella, millon taas
Armeljaasti kohden kelmeätä neitoo.

Aavehena kelmeänä seisoin mä,
Tuomarihin katsahdellin, koito,
Katsahdellin joukkoon hänen oikeal,
Joukkoon hänen vasemmalla kädellänsä:
Kaunihimmat haamut paistees kunnian,
Ikuhiset vieraat hameissanne heljis,
Minä valkeuden valkeudes nään,
Päivän otsal tähdet ilosina kiiltää,
Myhäilevät aurinkoisen olkapäil!
Taivaan kansa, oi sä lemмен lempee kansa,
Laupeus kuin liepee sini-salava
Silmistäsi lentää, kaunis kaunis kansa!
Mutta kauniimpana toki ruhtinas

Tulikkiharainen istuimella istui
Puettuna pukimeheen valkeaan
Kuni kesäpäivän kimaltava pilvi,
Pilvi juhlapäivän ankaran,
Heljäs korkuudessa. Hänen silmässänsä
Asui lemmen kevät, aamu ikuinen,
Taivas helottava ilman yöseen äärtä,
Ilman riutumuksen äärtä kaukana.
Niin hän katsoi päälleheni, niin hän katsoi
Pyhään kirjaan, nimeäni etsien.
Otsa kirkas kääntyi: sali aava läikkyi,
Pylväsmetsän hämärässä leimahti.—
Kuva kaunihiin! Mun poveheeni syttyy
Halu polttava sua katselemaan ain,
Viipymähään silmiesi paisteheessa.
Oi! mun pitäisikö siirtymän
Pimeyteen kauvas pois sun kasvois alta?
Taivas! katso kurjan immen puoleheen!
Hänen sieluns värisee ja kauhistuuvi!—

Seisoin, tuomiooni vartoen,
Seisoi vaiti edessäni taivaan joukko,
Oven pielis pimeyden lauma vait.—
Mikä ainiaaksi arvakseni lankee:
Yötön päivä tahi loppumaton yö?—
Mutta ylös tuomar ihanasti katsoi
Kultaisesta kirjastansa, katsoi hän
Puoleheeni kuni ylkä ja nyt kuului
Korvahaani sanat ijankaikkiset:
»Lapsi murheen maasta, nimes kirjas loistaa
Kirkkaana, ja taivas on sun perintös!
Astu sisään, istuimes sua vartoo
Sädehtien korkeudes kunnian!»
Lausui armiaasti kaikuvalla äänel
Tuomari, ja ääni kauvas helähti.
Pyhään joukkoon ruhtinaansa ympärillä
Nousi ilon, riemun kohina
Kuni tuulen tulles kultasessa viidas.
Iloitsivat kaikki, sali aava soi,
Tuossa lapsi-enkel istuhimen juurel
Käsiänsä paukutteli iloissaan.
Mutta ulkoa taas yöseen aukolt kuului
Kiros ja kiljuminen kamala,
Koska vihoissansa pimeyden henget
Pakenivat leirihinsä takasin.—

Mutta ilo oli autuitten joukos,
Ympärkaikui riemulaulu ihana,
Kaikui laulu, soitto; ylähällä
Lentelivät siivitettyt sinkoen,
Lentelivät kultahisten torvein pauhus:
Pylvästössä pyhä jylinä,
Korkeuden helmas hymisevä sointu!
Katso: Luoksenipa rientää pienoinen,
Lapsi-enkel ilon voittamana rientää,
Käsiänsä paukuttaen kiirehtii
Kaunohinen: polviani syleileevi.
Syleilee hän, kasvohin mua katsahtaa
Leimuvilla silmillänsä, myhäellen.
Kohden armast pääni alaskallistui,
Käteni mä laskin hänen kiireellensä
Helläst silitellen, sormein eksytin
Hänen taivaan-kiharainsa yöhön:
Oi, kuin silitellyt olsin mä
Pilvihaitaletta hienoa ja pyhää!

Hetki jalo! Sumut armaan häiriön
Tulit tuollon, tulit tällön, ammahtaen
Kulmiani vasten; mutta aatoksein,
Muuttuen jo heljäks taivaan-aatokseksi,
Päivän säteheenä sumut lävisti,
Arvan ikuhisen nähden aina,
Nähden immen korkeudes kunnian.—
Siinä, miekkoisena kallistaen pääni,
Lapsukaisen kiharia kiemailin;
Onneani kuvaelin ääretöntä,
Muistin murheet menneheet ja unohdin;
Kohos silmihiini autuitten kyynel,
Juoksi kyynel lapsen kultakihariin,
Kyynel juoksi, laulu kaikui, torvet soivat,
Koska aukes ovi Onnelan
Neitoselle kyyneliä maasta.—
Ovi etähällä aukeni,
Valo sieltä kirkas kimmattaen vuosi
Salihin, ja heijastuna seisoin mä
Kuni käärittynä hiilakkaiseen huiviin.
Silmä himmeästi katsoi, mutta kaikkialt
Korvihiini kaikui ihanainen huuto:
»Tule, riennä sylihimme, neitonen!»
Huudettiin; veti kädestä mua enkel,
Pieni lapsi-enkel ruusuposkinen:
Horjuin, alasvaivuin saattajani helmaan
Viileään, ja unestani heräsin.

IMPI JA RYÖVÄRI

Asui miesi, kasken lanko,
Ilosella aholla;
Ilon saattoi viertovanko
Ja tytär, kukkanen kaunis.

Antoi luonto neitoselle
Äänen lahjan ihanan:
Laulu kaikui suloselle
Tuon hienon koiviston kohdus.

Läksi kerran ruunallansa
Miesi kirkkoon kulkemaan,
Pirttinsä ja tavaransa
Hän immen haltuhun heitti.

Tämän ryövär korvest huomaa
Ja hän lausui iloissaan:
Heittää paimen vienon vuonans,
Ja susi kaartelee läsnä.

Sillon työnsä kamalimman
Tehdä päättää ryöväri,
Ja niin vallas murhan kimman
Hän kohden pirttiä rientää.

Mutta pirtin akkunasta
Laulu ihmeen ihana
Vavahtavi häntä vastaan;
Ja seisoo hirveä miesi.

Viherjästä vainiosta,
Paimenest, jok' lampahans
Verellänsä kuolost ostaa,
On immen lempeä laulu.

Leimahtelee huhdan vilja,
Kultameri hymisee,
Koska pauhaa laulu heljä
Tuon rosvon synkeän korvis.

Tuuli koivuu tuuittavi
Pyhän virren helinäs,
Koivu kiireens kallistavi
Ja taivas kirkkaana kiiltää.

Mikä lentää tuolla ilmi?
Joutsenk' lumivalkea?
Ei, vaan kimaltava pilvi
Siel laulun kuulee ja seisoo.

Siinä viipyy uros synkee
Maan ja taivaan riemuten,
Alas katsantonsa lankee
Ja elon aamuns hän muistaa.

Muistelee hän muinost aikaa,
Lapsuutensa vainioi,
Koska laulu kaunis kaikaa
Ja tanner kiikkuvi alla.

Viimein neito huulens sulkee;
Ryövär seisoo aatellen,
Päänsä vaivuttaa ja kulkee
Taas korven tummahan yöhön.

JÄÄHYVÄISET

Katso linna tuol,
Valkasema juhlaivalkeitten,
Lähtöjuhla soman tyttären.
Kluostarin immeks
Ristiin ja kaapuun
Hän jo tuomittu on;
Isän tahto niin vaatii.

Toki kerran viel
Isän valta ei hänt johdata.
Kultansa hän tahtoo kohdata!
Varkain hän rientää
Saarniston helmaan
Kesän kuutamo-yös
Kukkasseppeli päässä.

Häntä vastahan
Jalo nuorukainen astelee,
Jalo, vaihka onni pilveilee.
Kohtalons herra
Tahtoo hän olla,
Kauvas katsoen pois
Yli elämän saaren.

Nuorukainen.

Terve, kaunoinen!
Sinä väikyt yössä ihana
Kuni autuitten unelma:
Kulmies taivaat
Heljinä kiiltää.
Oi, mun lempeni koi,
Eron hetkelle riennät!

Impi.

Ijankaikkisest
Erokam! Oi isä armoton!
Lapses, joka ainoasi on,
Kluostarin yöhön
Huomenna suljet.
Onpa tahtosi tää
Kuni kallio luja!

Nuorukainen.

Miksi tahtoo hän
Kauneutes valkeutta yöks,
Luonnon mestartyötä turhaks työks?
Loistavan linnan
Ylpeä herra,
Kylmä sydämmesi on
Kuni kallio, kylmä!

Impi.

Toki tahtonsa
Tämä onpi ehkä Jumalan.
Sentähden kuin kaste taivahan
Lempeenä vuotaa
Silmäni kyynel.
Mutta itkenpä ain
Että kultani heitän!

Nuorukainen.

Huomenna jo siis
Pyhänpiian kaapu iloton
Peittää elämäni auringon.
Kapina vimman
Lempeni linnas
Täällä hurjasti lyö,
Ja mun toivoni kuolee!

Impi.

Mitä sankar tääl
Elon taistelossa kadottaa,
Hälle antaa jälleen toinen maa.
Siellä, oi siellä
Armiaaks onneks
Taas hän aarteensa saa,
Joka täällä poissiirtyi.

Pyhä haamotus,
Joka aurinkosi laskust jää,
Elämäsi luotees hengittää,
Koilliseen kulkee,
Valkenee siellä,
Siellä aarteesi saat,
Joka täällä poissiirtyi.

Yöstä päivä käy,
Yöhän kutoo aamuruskon vyön;
Sentähden kuin kaste tämän yön
Lempeenä vuotaa
Silmäni kyynel;
Mutta itkenpä ain,
Että kultani heitän!

Nuorukainen.

Yhtä ainoaa
Ensimmäisnä, viimeisenä myös
Sulta pyydän jäähyväisten yös:
Suutelman hohtees
Leimukoon muistom,
Meille kallihin ain,
Puhdas lempemme muisto!

Impi.

Puhdas lempem oil
Kuni kuu tuo kelmeen ihana,
Mi nyt kirkkaan pilven povea
Suutelee tuolla.—
Oi mitä pyysit.—
Peity pilvehen, kuu,
Peity, poskeni liekki!

Nuorukainen.

Impi ikuinen,
En sua kiusaa; mutta ole ain
Kuni Cynthia, niin kaunokain,
Tyyven ja kaunis
Jumalten vuoril.
Ijankaikkinen niin
Lemmenliittomme olkoon!

Impi.

Oi, mua huudetaan!
Kauemminhan viipyä en saa;
Ota vastaan tämä suutelma,
Ota ja anna
Katkera autuus.—
Oi, jo huudetaan taas!
Öinen saarnisto kaikuu!

KESÄ-YÖ

Tyyne oli yö ja pilvetön ja kuuton
Yöseen taivas. Ulos läksin minä käymään;
Arveskelin, mihen tieni tarkoittaisin,
Itään, länteen tahi vaaleahaan pohjaan,
Jonka vuoril kohta syleilemään käyvät
Toinentoistaan Koi ja Hämmärikki kaino.
Asetinpa askeleeni vienoon viitaan,
Jonka helmas niittu kastehinen kiiltää,
Viherjäinen, keltakukitettu niittu.
Luoteiseheen niittu kaatuu,
Tuonne, jossa taivaan partahall
Ahot korkeet näet, laihoilliset halmeet
Mäen sinihaamottavan rintehellä.
Sileä on niittu; ei pensasta
Hänen pinnallansa esteheenä viikatteen.
Toki; yksi hänen poveansa varjoo,
Koivu tuuhee lehtiviitallansa hienol;
Siihen kerran nousneheena, siihen kerran
Heitettyä niittuu-raivaavalta miehelt.
Korkealle koivu tutkaimensa nostaa,
Kaikkialle oksans levittää hän ympär,
Mutta ranka, kuni valtahinen pylväs,
Mahtavana alas syvyyteheen tunkee.
Rauhan armas kuva rauhan tanterella!

Sinne läksin vaeltamaan kesä-yönä.
Hetken astelin ja ehdiin vainiolle,
Suojaan lempeen koivun. Siinä kauvan seisoin
Äänetönnä äänettömäs yössä;
Vasten valkeet rankaa nojaten mä viivyin
Tyyneheenä kuin tää yö, tää niittu.
Hengitystä povestani en mä kuullut,
Kuullut en mä lehden liikahdusta koivus.
Mutta usein, täällä vallitessa rauhan
Rinnassam ja kaikkialla ympärilläm,
Rauhan syvän niinkuin haudan kammiossa,
Kuni ehtis soma kuiskaavainen ääni
Meille hiljaisuuden kaaoksesta.
Tarkemmin me korvam teroitamme
Kuultelemaan—kaikki vaiti; toki ääni
Äänettömyydessä kaikuu; mutta mistä?

Niin nyt kuulin äänen liepeän; ja mistä,
Sen myös tiesin hetkel tällä. Eihän tullut
Semä idästä eikä lännestä, tullut ei se
Syvyydestä eikä taivaan korkuudesta,
Vaanpa hyötökoivun viileästä kruunust,
Kasteheena alas korvahaani väikkyi.
Oilko enkel viono yösiljalle käynyt
Ihanaiseen lehtikehtoon? Uneksuiko
Siellä unta lemmen hän ja haasteliko
Unissaan hän lemmen kieltä, jaahatellen?
Mutta eipä sanat unen houreheena
Hänen huuliltansa käyneet; häiriöttä
Mulle kuiskaeli hiljainen ääni.—
Siinä hetken mietiskelin, kuultelin mä
Alla koivun rauhaisena kesä-yönä.
Mutta silmäni tok' vihdoon ylösnostin,
Luoteiseheen loin pois varjovista lehdist;
Mutta kauvan seisoin hämmästyynä
Nähtyäni kuvauksen kumman.
Tämä oilko mielihoureen synnyttämä,
Tahi ilmestyvä kaukahinen mailma?

Katso: tuolla kankahan ja korkeen ahon
Hartioilla seisoi äkist ihmeellinen,
Kallioinen tanner, himmeä ja hieno.
Etähällä ilman rannalla se väikkyi
Pyhä tieno myhäellen salaisesti.
Kuitenkinpa ilmiö mun silmihiini
Selkeästi peilaellen muotons näytti,
Niinkuin eteheeni maalattuna kaikki.
Näin mä vuoret kuni sinihattaraiset
Kohoaavan kuverjaina; vuorten kyljil
Tuolla täällä yrtti viherjäinen kasvoi,
Tummanviherjäinen taivaanyrtti.
Mutta huomaa mikä ihanainen loiste!
Huomaa: yrtin lempeen lehden päärmehistä
Kultavalo sädehtien yössä paistoi
Kirkkahaasti vuoren hämäräisel pohjal.
Valo armas kesä-yöseen valjus päiväs!—
Mutta ylähällä vuorten kukkuloilla
Päilyi vaisu, kaino valkeuden kaari,
Kuni koite pyhä, kuni pohjan tulet
Sepelinä talven taivahalla päilyy.

Mutta kelle suotiin asunnoksi
Tieno ihmeellinen? Kuinka rakennellaan
Kesä-yöseen himmeässä maassa?
Tahi onko asujaamista se tyhjä?—

Eihän ole tyhjä ihanainen saari
Asujaimista ja heidän ilostansa,
Onnestansa sini-vuorel kaltevalla.

Siellä olentoja näin mä komeoita,
Kauneita kuin jumalien heimokunnast.
Tuossa haamu seiso, tuossa haamu liikkui
Hämärässä vuoren tummal pohjal
Kultakajasteessa taivaanyrtin lehden.
Heljä puhtaus ja povessansa sointu
Heille hekumansa kallein aina;
Tämän kuvasteli, tämän ilmi-antoi
Ilo uneksuva heidän kasvoillansa.
Mutta kuitenkin ain armahin ja kauniin
Oli heidän kasvojensa tyyni loiste,
Koska katsahdit he juhlalliseen leimuun,
Joka suloisesti kaukasuudest paistoi,
Kuni valtahinen, kimaltava tähti
Kiilsi monimuotoisilla säteillänsä.
Sinne heidän silmän alat mieluisasti
Kääntyi kesä-yöseen kalveasta maasta.

Toki; mitä kaikki tämä? Mikä tieno,
Mikä lumouksen saari? Tämä kansa,
Joka äänetönnä oljentelee vuorel?
Mikä säteilevä valkeus tuo tähti
Kummallinen kaukahalla, jonka puoleen
Heidän kasvons aina autuina kääntyy?
Tuota arvellessain, taasen äänen kuulin
Kuiskaavan mua korvahaani lehtein kohdust.
Minä äänen kuulin, käsitin sen lauseen:

»Tieno, jonka silmäs kuvattuna huomaa
Tuolla luoteisessa maan ja taivaan ääri,
Onpi odottavain lasten maa ja taivas.
Eihän toki tämä taisteleva maamme,
Siellä väikkyy rauhan viiri, myrskyt lepää;
Eikä ol se päivä valo pyhäin miesten,
Joille elon aurinko ain kirkkaast paistaa.
Näet sinä vartomuksen tumman portaan,
Hurskahitten sankarien rauhansaaren,
Joiden elonaamu täällä syttyi,
Joiden päivä, puhtahaana synnin pilvist,
Sammui ennen nousuu Bethlehemin tähden,
Ennen ilon sanomata kuultuansa.
Tuossa heidän maansa, asuntonsa,
Siinä vuosituhansien kiertoessa
Vuottavat he päivää suurta, jona kerran
Kutsuu heitä kotimaansa torven-ääni.
Ja tuo valo, loistava kuin tähti ankar,
Uloslähtee heille toivon valtakunnast.

Mutta aatokses mä arvelevan kuulen:
'Eikö vartoomisen kauvalliset hetket,
Eikö aika yhtäpintahinen aina
Toki ikävyyden synkeyttä saata
Heidän sieluillensa tumman yöseen kohdus?'
Niin sä kysyt, mutta huomaa: Tyynihinä
Autuuttamme vissiä me odotamme,
Ilman tuskaa ajan pitkän aikaellen.
Vuosi kuni riemuhetki meiltä vierii
Vilkkaasti ja toinen helmohimme rientää.—
Hetket, päivät, vuodet kiitää—ja, mi ihme?
Kodon pyhä vainio on edessämme!
Uskoa me emme voi ja toki uskom,

Suloisessa häiriössä viehkeilemme,
Silmän kirkkaan suljemme ja aukasemme,
Viehkeilemme kuni lapset pienet.
Myhäellen ympärkäännymme ja käymme
Takasin taas harhailemaan metsän yöhön,
Tielle kerran tullessamme käytyämme,
Mutta väleheen me kiirehdimme jälleen
Kohden maata miekkoisten. Kuuluu pauhu,
Pyhän metsän pauhu meidän ympärilläm—
Ennen kuultu!—ja me kuni liepeet haamut
Astelemme, ihanasti kainostellen,
Kodon kumiseval tiellä. Sydämmemme
Riutuen nyt muisteleevi: kaikki ennen
Ammoin nähty!—Mutta vastaan meitä rientää
Lehdon vienot immet lehtiseppeleillä
Viilehillä kaunistaan kiharamme.
Riemuten nyt juhlanjoukko esiinkulkee,
Jalosti me sisäänkäymme linnahaamme
Komeahaan; autuus kulmillamme paistaa.

Mutta niinpä aikaeli matkamiesi
Leikitellen liepehillä kotonitun,
Ilon vuosikymmenen taas vierissä.

Samoin joutuu aika heidän, maassa tuolla,
Odottaissa, tuliloimoon katsahdellen.
Sydän helläst huutaa: 'herraus, jo joudu!'
Mutta heti rientää lausumahaan taasen:
'Viivy toki, viivy; onnellisna varron!'
Siitä hymyhuulin haamu kasvons peittää
Uneksuen lehtein suojaan; pian taasen
Peitostansa ylös katsahtaa hän
Otsal leimuval päin valkeutta kallist,
Ja niin posken kajasteessa kelmeässä
Ilon kyynel helmiheleänä kiiltää.»

Tämän äänen kuiskaavan mä kuulin,
Kuulin hienon hyötökoivun hämärästä.
Mutta hiljaisesti soma ääni kuoli
Aamutuulen virtaan, joka suloisella
Hyminällä päivän sanomana riensi
Ilmast koillisesta. Pian aurinkoisen
Tuliviilu ylös taivahalle nousi,
Sumuna poiskarkoittaen yöseen kuvat,
Yöseen armaat haamut luoteen partahalta;
Ja taas syntyi kesän juhlapäivä kaunis.

PILVILAIVA

Uneksumisen nyt kertoo tahdon,
Joka muistostain ei pakene;
Vielä kosk se aatuksiini johtuu,
Päädyn ihmeellisiin tunteisiin.

Näin oil unelman: Kaukamaissa,
Vierahissa yksin harhailin,
Kävin vuoret, kävin pimeet laaksot
Tietämättä mihen tarkoitin.

Muistui viimein mieleheeni aika,
Minkä vietin kototantereil
Seuras armahimman nuorenimmen;
Povel viattomal vietin sen.

Sillon ikävyys kuin iltapaiste,

Vuorten jyrkis syksy-iltana,
Sydäntäni raskahaasti painoi;
Immen luoksi tieni käänsin taas.

Astelin mä vaivaloista tietä
Neidon kirkkai kasvoi kuvaillen;
Hän oil valkeuden haamu ylhäältä,
Jalol otsal maata polkien.

Illan tulles kodon portaal seison:
Allamielin impi laulelee
Majas yksinään ja viskeleevi
Laattialle lehtii helmastans.

Akkunat hän koristelee kauneiks
Tuomenkukkaisilla tuoksuvil,
Oksil pihlajan ja engelmillä,
Alat kiirehtien ankarast.

Huonees vallitsee nyt rauhallinen
Pyhä-aaton ehtoämäryys,
Aurinkoinen lempeest katsahtaavi
Lännen lehtimetsiin vaipues.

Allamielin impi lauleleevi,
Pukee päällens niinkuin matkahaan,
Miehustallens esiliinan solmee,
Huivin päähäns, kiirehtien ain.

Miksi levotonna, kaunis impi,
Mikä kiire ilta-askareis?
Tässä olen kaukaisilta mailta;
Riemuten sua taasen katselen.

»Immen lähtöhetki onpi tullut,
Mutta ennen kuni siirryin pois,
Tahdoin kammiosi koristella,
Lehditellä valkeen laattian.»

Miksi jätät sinä kammioni,
Miksi lemmittysi entisen?
Kyselin mä murheellisel mielel
Immeltä, jo valmis lähtemään.

»Miksi himeys nyt otsallasi,
Joka ennen puhdas, kirkas oil?»
Niin hän kysyi äänel vakavalla,
Hälle vastaukseks lausun mä:

Metsis autioissa vaeltelin,
Pensastoissa orjanruoskist täys;
Tuulen murheellinen ääni laaksois
Sydämmeni kovin synkisti.

»Puhtautta korkee taivas tahtoo,
Puhtaus on lemmen asunto.
Lias lammikon ei ruusu kasva
Eikä saastaisuudes rakkaus.

Tahtoisitko lemmen maljast nauttii
Jumalien suosimana tääl,
Olkoon mieles puhdas niinkuin lumi
Tunturille vasta lankenut.

Toki ei niin lieto, häilyväinen,
Tuulen tuiskahtais se kiittää pois,
Mutta luja niinkuin pohjan tähti,
Luja, seisova ja kirkas ain.»

Niin hän lausui. Hältä kysyin taasen
Eron hetkes mielel synkeäl:
Ijankaikeksiko erkanemme
Joutumatta yhteen kerran viel?

Vastasi hän katseel kostealla:
»Tuhansien vuotten mentyä
Toinentoistam vastaan hymyilemme,
Ja kosk yhteentullaan, syleillään.»

Impi, mikä hirmuhinen aika,
Aika pyöräyttävän kauvallii'n!
Tuomitse mua vuosi tahi kaksi
Seurastasi oljentelemaan.

SUOMENMAA

Maa kunnasten ja laaksoen,
Mi on tuo kaunoinen?
Tuo hohtees kesäpäivien,
Tuo loistees pohjan tulien,
Tää talven, suven ihana,
Mi onpi soma maa?

Siel tuhansissa järvissä
Yön tähdet kimmeltää
Ja kanteleitten pauhina
Siel kaikuu ympär kallioid
Ja kultanummen hongat soi:
Se onpi Suomenmaa.

En millonkan mä unohtas
Sun lempeet taivastas,
En tulta heljän aurinkos,
En kirkast kuuta kuusistos,
En kaskiesi sauvua
Päin pilviin nousevaa.

Oil monta näissä laaksoissa
Tok' aikaa ankaraa,
Kun yöseen halla hyyrteinen
Vei vainiomme viljasen;
Mut toivon aamu, toivon työ
Taas poisti halla-yön.

Viel monta näissä laaksoissa
On käynyt kauhua,
Kun sota surman, kuolon toi
Ja tanner miesten verta joi;
Mut sankarien kunnian
Sai Suomi loistavan.

Nyt ihanainen, kallis maa
On meidän ainiaan;
Tuos aaltoileva peltomme,
Tuos viherjäinen niittumme,
Tuos metsiemme jylhä yö
Ja meriemme vyö!

Tuon lehtimetsän kaikunaa
Mi autuus kuultella,
Kun valjetessa aamuisen
Siel pauhaa torvi paimenen,
Tai koska laulain laaksossa
Käy impi iltana!

Mi autuus helmaas nukkua,
Sä uniemme maa,
Sä kehtomme, sä hautamme,
Sä aina uusi toivomme,
Oi Suomenniemi kaunoinen,
Sä ijankaikkinen!

HÄRKÄ-TUOMO

Kasvoi uros urhee Kaimalassa,
Tuomo, emäntänsä heimolainen;
Teki työtä, uhmaili kuin peikko;
Milloin peltoa hän pöllytteli
Väsymättä, milloin möyriskeli
Soita, luhtia kuin korven karhu
Talvikontoansa rakentaissaan.
Mitä sai hän, mitä puuhastansa?
Sai hän leipänsä ja ruumiin verhon.—
Kuni mäkitammi oli varsi
Sankarimme, pojan palleraisen;
Kuhilaana hivus karhee peitti
Hänen päänsä, joka, huolimatta
Maailmasta ja sen pauhinasta,
Aina miestänsä vei omaa tietä.
Eipä syntiä hän kielin tehnyt,
Harvasanahinen Härkä-Tuomo;
Mutta mykkänä hän myöskin seiso
Lukukinkerillä, jonne vaivoin
Hänet saatti kerran kirkonmiesten
Käsky sekä kylänmiesten voima.
Mutta siellä vakavana istui
Tarhapöllönä hän pöydän alla
Kuuman hetken; sieltä vakavana
Käyskeli hän kotihinsa taasen.
Oli hälle tuntematon vieras
Aina A ja O ja aapiskirja;
Eivät tuossa avittaneet ämmät,
Eivät puuhat lukkarein ja pappein,
Eikä mustan jalkahirren keino.

Lukemahan oppinut ei Tuomo;
Oli paljon, jota ei hän tainnut,
Johon luju luontonsa ei käynyt,
Johon myöntynyt ei jyrkkä mieli:
Kirvesvarttakaan ei veistämähän.
Yksi oli toki työ ja toimi,
Johon iski aina miehen into:
Härkäparillansa peltosarall'
Ajeskella poudan pahtehessa
Kääritynä sakeahan pöllyyn,
Miehelle se huvi suurin täällä.
Ajeli hän: silloin kauas kuului
Luihkina ja halkaisevat huudot,
Räminätä, rähinätä kuului.
Toki tuolloin taasen jutteli hän,
Juhdillensa jutteli, kuin veikko
Veikollensa ilvehtien juttuu.
Mutta sitten taasen hirveästi
Miesi ärjäht ja hulja heilui;
Taivaan tuulta löi hän, harvoin härkää.

Niinpä uhmaili hän talon työssä,
Talon tantereilla tallusteli

Elämänsä päivät äänetönnä—
Äänetönnä ilman juhtiansa—
Kuni koira uskollinen aina.
Näki tuskin täällä toisen kylän,
Toista pitäjää ei milloinkana,
Mutta kerran toki Herran huoneen,
Kuuli kerran omat kirkonkellot,
Koska poika hikinaamoin istui
Jalkahirress' suvisunnuntaina.
Senpä täällä elon tanterelta
Ulkopuolla kodon vainioita
Päivänä hän pahteisena huomasi.
Miellyttikö häntä kerran vielä
Mailmaa tuntemahan laajemmalta?—

Mitä huoli hän sen huminasta,
Yksin junnailli hän juhtinensa
Kuulematta kiusauksen ääntä.
Eipä koskaan täällä käsivartta
Kannun ääressä hän koukistanut,
Katsonut ei silmä milloinkana
Kohden naisen poven kukkuloita—
Miehen mieltä eksyttävä tieno.
Oli hällä toki elki pieni,
Tapa urohien muiden mukaan:
Pyhäsilta pesällistä kaksi
Poltti lehteä hän venäläistä,
Koska härkiänsä katsomassa
Käyskeli hän talon härkähaassa.

Onpi ihanainen kesäpäivä,
Kirkas juhlapäivä. Kylän kansa
Kirkkoretkensä on tehnyt, käynyt
Ravittuna hauska' atrialta
Nuoret huviansa etsimähän,
Tuolta yksi, toisialta toinen,
Kuinka tila kunkin on ja luonto,
Sekä nuorukaisen että immen
Että lapsen tulihilpee mieli.—
Pian riemu käy, ja kaikkialla
Kuulet ilon hengen siipein iskut:
Tuolla kunnahalla kaltevalla,
Soimioisten kivisellä mäellä
Keinu korkealle ilmaan heiluu;
Keinu heiluu, huivit impein liehuu,
Kauas kaikuu kultahinen pauhu.
Taasen korvas toisialle käännä,
Kylän kujalta sä kuulet kiekon
Paukkinan. Siell' uljaat miehet nuoret,
Miesivoimaan jaettuina kahteen,
Karttujansa käyttelivät tiellä,
Visakiekkoinensa kiistelevät.
Mutta lapset missä liekiötsee,
Missä elon aamukansa vilkas?
Katso: helmassa tuon peltokedon
Leikkiänsä kirkuen he lyövät.—
Mutta missä Kaimalan on Tuomo?
Eipä keinumäell' eikä tuolla
Kujallakaan kiekkotaistelossa.
Ei hän ole tuolla eikä täällä;
Kohden härkiänsä astelee hän
Härkähakaan jyrkkärintehiseen
Kosken kaatuvilla partahilla.
Sinne vakavana käyskelee hän,
Nysä taskussa ja tulusmaaru;

Korkeana kesäjuhlan taivas,
Pilvetönnä, hänen päällään päilyy.

Pianpa hän kohtaa kumppaninsa;
»Luikinsa» ja »Poikansa» hän kohtaa
Veräjällä, nurmell' lakealla.
Myhäellen, tyytyvänä istuu
Juurelle hän koivuhisen kannon
Iskemähän tulta, polttamahan
Pesällisen lehtee venäläistä.
Iskee hän ja pian savu ryöhää;
Tuulettomass' ilmassa se kiirii
Pallosina miehen ympärillä.
Siinä mieluisasti katselee hän
Kohden Poikaansa ja Luikiansa,
Jotka itse on hän kasvattanut,
Vetohärjiks' opettanut heitä,
Tehnyt heistä verrattomat juhdat.
Ajan alasmäkeä jo vierii
Heidän elämänsä toivot päivät;
Vuotta kaksikymmentä jo lähes
Monessa he ovat kantanehet
Helteessä ja kylmäss' iestänsä.
Mutta eihän ydintä ja voimaa
Vielä jäsenistä jyrkeistä
Puutu; vielä vuosia he käyvät
Tuomon turviss' ikeen jynkän alla
Kaimalassa, Luiki niinkuin Poika.
Tuossa he nyt, voimaa uutta luoden,
Ahkerasti atrioitsee, purren
Lempeen nurmen mehukasta heinää,
Koska hiilakkaana juhlan taivas
Heidän päällään päilyy, päivän loimo
Lämmittäen loistaa, käen äänen
Ihanasti hymisevä kaiku
Riutuvana ympär' soi ja koski
Vahtoisena matkan päässä pauhaa.
Niinpä iltapäiväll' ihanalla
Suvisunnuntaina tyytyvänä
Tuomo koivukannon juurell' istuu,
Nysä suussa, katsoin härkiänsä,
Koska ilo telmeisenä liikkuu
Kylän tantereilla. Siellä keinu
Ylös heilahtelee räikynällä
Taivaan luhtihin ja visakiekko
Lentelevi tomuavalla tiellä.

Mutta katso: jopa muuttamahan
Käyvät leiriänsä Tuomon härjät;
Tuonneppa he astelevat alas
Alhoon lomass' ojan-puurttamien;
Likemmäksi koskea he siirtyy.
Heitä kumppanina uskollisna
Tuomo seuraa, istuu äyrähälle:
Alahalla juhtansa hän näkee.
Siinä istuu, nysän toisen lataa,
Karkullansa tulta lyö, ja taasen
Savun sinisiä kierroksia
Ympärihän hän hellittelee,
Katselevi myhäilevin huulin
Alas kohden härkähempujansa.
Alhossapa kosteassa härjät,
Ojan äyrähällä miesi viipyy,
Nysä hampahissa, joka vihdoin,
Pohjaan poltettuna, savun kieltää.

Mutta aurinkoisen iltalämmin
Lempeä ja kohiseva koski
Maanittelevatpa härkämiestä
Unen syliin vaipumahan viimein.
Vasten kiveä hän sammaleista
Tuossa kallistunna huoahaapi,
Unta uneksuen rakkaimmista.
Mitä haastelee hän, möyryä hän?
Kuules: Luikillensa luihkaisee hän,
Taasen parahtaa hän Pojallensa;
Milloin makeata maikausta
Juttelee hän tovereille taasen,
Uhmaellen unen vainioilla.

Mutta laskenut on päivän loimo,
Yö on tullut, taivas pilveen käynyt,
Kesä-yösen valon himmentäen.
Yösen levolle jo vaipunehet
Ovat juhdat pajistohon alhon;
Mutta kuorsatenpa aina Tuomo
Sammalkiven suojass' uneksuvi;
Koski hälle univirttä veisaa.
Vielä hetki vierii. Korven ukko,
Hyypiöinen, istuimensa heittää,
Kohden kosken pauhua hän lähtee
Hienoisilla siivill' lentämähän;
Tuolloin synkäll' äänellä hän huutaa,
Lentää yli uneksuvan miehen,
Siinä huutaa kerran huikeasti,
Katoo avaruuteen öisen taivaan.
Mutta silloin herää Härkä-Tuomo,
Ylös pöllähtäen maasta lentää,
Löyhähtäpä kerran miesi taaja.
Tuossa hän nyt tuijottelee hetken,
Harjastoa kyhnii; toki viimein
Kotihinsa astelemaan päätyy.—
Niin hän vietti juhlan iltapuolen
Härkiensä kanssa härkähaassa,
Hälle parhaat elon kannikalla.

Mutta Tuomon metsässä' astellessa
Kerran, kirveskynä kainalossa,
Tuli teurastaja taloon, tuima
Verkatakki herra; kysyi miesi:
»Onko myytävänä Kaimalassa
Teurasnautaa mulle oivallista?»
Huomasi hän härjät, valtahiset,
Pöyhkeet, suuret kuni villit hirvet
Lehtikammioissaan Metsolassa.
Kohta heihin herra kaupungista
Mieltä, hinnan kunnollisen tarjoi.
Silloin tuumiskeli isäntäinen
Tuonne tänne; rakas oli raha,
Rakas myöskin jalo juhtapari,
Talon verrattomat vetohärjät.
Kerran toisen vielä miesi tarjoi,
Kolikkoja lisäten, ja katso:
Eihän enään Kaima tuossa kauan
Tuumiskellut, mutta heitti härjät,
Tuiman teurastajan haltuun heitti.

Tuli Tuomo metsäretkeltänsä,
Riensi talliin kohden tovereita
Ainoisia. Toki, tyhjänäpä
Hinkalot hän löysi, nurkass' ikeen

Muistopatsahana murheellisna.
Siinä, pahintansa aavistellen,
Uros seiso, kasvot kalveana
Kuni kylmän tulisijan tuhka.
Mutta hänen tuossa arvellessaan.
Tuli piika, sanat jyrkät lausui:
»Mitä seisot, miesi, tirkistellen,
Koska marssivat jo sarvijuhtas
Kaupunkihin kohden kuolemaansa?»
Silloin Tuomo, sanat kuultuansa,
Sanat korvillensa kamalimmat,
Kelmeänä kuni aave astui
Talon pirttihin ja huolimatta
Ilta-atriasta vaipui alas
Vuotehelle, kohottaen peiton
Korkealle yli kiirehensä.

Meni päivä, meni vitkoin viikko,
Tuomon aina maatess' äänetönnä,
Huohottaen helteisessä työssä,
Kunnes kerran, tulless' illan lempeen,
Vaaleana makas vuoteellansa
Miesi milloinkana heräämättä.
Niin hän päätti elämänsä päivän;
Pian pois hän räikynällä vietiin,
Talon korske'illa hevosilla,
Talon vainioilta haudan helmaan.
Tyhjinähän tallissa nyt seiso
Härkähinkalot, pois oli Tuomo;
Muistopatsahana murheellisna
Vajan loukoss' ies seiso tuolla.
Itkemähän silloin emäntäinen,
Silmäss' isännänkin kyynel kiilsi,
Koska hartaall' äänellä hän lausui:
»Olipa tuo uskollinen miesi,
Teki työnsä täyteen mittaan aina;
Mistä löydän hänen vertaistansa?»—
Mutta pohjan puoleen kirkonmaata
Tuomo haudattiin. Ei pyhät kellot
Hälle soineet eikä murhejoukko
Hänen haudallansa huokaellut.
Missä miesi lepäs, osottihan
Ajan maassa musta multapilkku.
Mutta kohos toki tanterelle
Heinä viherjäinen taas; ja katso:
Pian kenkähän ei tiennyt täällä,
Missä löytyi hauta Härkä-Tuomon.

PAIMENTYTTÖ

Katri, pieni karjanpaimen,
Askartelee ahol laakeal,
Karjankello korven rannal
Kilahtelee kaulas Helmiken.
Pieni »Jalli», jörönaama,
»Turkin» luppakorva penikka,
Venyy vieres pienen piian,
Yksitoikkohinen, äkeä.
Äkeänä, ärmättinä
Päivää ensimmäistä karjassa,
Istuu Jalli väsyneenä,
Poros karvahiset tallukat.
Miksi otti pentun kurjan

Katri karjaan, kiusankappaleeks?
Miksi vastoin taaton tahtoo,
Vastoin äitin armaan kieltoa?

Mutta mitä askartelee,
Mitä laitteleevi lapsinen?
Hattua hän valmistaavi,
Komeata »krullaa» tuohesta,
Kaunistaa sen kukkasilla
Oikein herrashatun muotoiseks.—
Viimein törttö päähän pannaan,
Krulla ankar, kukkashehkuva,
Niistinhuiviks hieno tuohi
Vielä kuverretaan kourahan.
Ja niin seisoo nipahuulin
Hepenissään herrashempukka.
Sievästi hän asteleevi
Tanterella edestakasin,
Keksachtelee, keikahtele
Kenokaulahinen fröökinä.

Keksahtaa hän varjollensa,
Varjo kiltist vastaan keksahtaa,
Keksahtaa hän Jallillensa,
Tomppelina Jalli töröttää,
Väsyneenä, voipuneena,
Pörrönaama, porotallukka.
Impi ylpee, niuskanokka
Tuosta veikkarians nuhtelee,
Häristäävi huivillansa,
Kilakoiten äänel kileäl,
Mutta taasen tapsuttaa hän
Salissansa edestakasin,
Keksachtelee, keikahtele,
Niistinliinallansa liehuttaa
Arvokkaille kasvoillensa
Kenokaulahinen heilakka.—
Niinpä herrashepenissä
Käy hän kaupungissa Metsolan.

Aurinkoinen aleneevi
Kohden tutkaimia kuusiston,
Likka raukka leikissänsä
Unohtaavi karjan kirjavan.
Hellansa ja Helmikensä
Viimein toki muistaa hän.
Sillon seisoo niinkuin seiko,
Äänel helottaval huuhelee,
Kuulteleevi korval tarkal,
Ei hän kuule kelloo Helmiken.
Kiirehtii hän kiepomahaan,
Hatasarviansa hakemaan,
Kutsuu Jalliansa, kurja,
Pelko poskella jo kelmeä.
Paimen hyppää, huuheleevi,
Karjan ammumista matkien;
Äyhkinällä äkeällä
Peräs haarustellen tallustaa
Pieni penttu pörrönaama,
Kieli ulkona hän läähättää.
Ja hän astuu miten jaksaa,
Miten julkee laiska lalluttaa.
Astuu jäles Katrin kiltin
Korven juurikkoista kamaraa,
Mutta Katri, soma sorsa,

Lentää kuni Lemmon leimaus;
Jalli kontii kahnustellen;

Aina kauvemmaksii köntti jää.
Lahorunko, koivu kääpänen;
Yli muurin päästäksensä
Karvakölli kerran koettaa.
Kiipee, kynsii, äyhkii, nilkkuu,
Alas takasinpa tuupahtaa.
Tuosta nousee meno tuima,
Tuhattulimmainen rähinä.
Kuulee Katri kiusaksensa,
Että käydä tie on takasin,
Pauhaa, itkee, kiittää kohden
Jallin kiljunata kiukkuista.
Tuhopaikkaan tyttö ehtii,
Löytää tallin koivun kyljeltä,
Häneen kouran kiivaan iskee,
Häntä ravistellen raapottaa,
Niskaturkist nytkäseevi,
Laskee tanterelle tallukan.
Tuosta Jalli julmistuuvi
Eikä paikastansa pakene,
Makaa, musta kilpikonna,
Killistellen kohden taivasta.
Killistellen kohden taivasta.
Tyttö häntä turhaan kutsuu,
Turhaan pistäyy hän piilohon:
Jalli lepää, läähättäävi,
Kuulematta Katrin huutoa,
Tuijottelee taivahalle,
Taivahalle tassut torkottaa
Takasinpa tyttö juoksee
Vihan jupinalla Jallin luo,
Peikon sieppaa sylhinsä,
Kerran niskanaavast nytkäsee;
Tuosta toinen tiuskaseevi,
Vallan riivatusti rähisee.

Sylissänsä karvakölli
Tyttö korves kolkos kiitelee;
Hattu päässä, herrashattu,
Krulla koristettu kukkasil
Kahahtelee kuusten oksis,
Kilvan keikahtelee kukkaset.
Huuhelee hän, huutelee hän,
Karjan ammumista matkiilee.
Kelloa hän kuulteleevi
Korval tarkal, eikä hengähdä:
Kyhkyläinen hyyhyäävi,
Ikävyyden oksal istuen,
Kylkeen salon kuivan kuusen
Tikka punaharja paukuttaa;
Sen hän kuulee, vaan ei kuule
Karjan kileätä kelloa,
Koska päivän aurinkoinen
Iltariutuvana alenee.
Niinpä syämmel surusella
Salos synkeäs hän samoilee,
Huuhelee hän, huohottaa hän,
Murheen metsäs itkee hyryttää;
Taakkana viel sylissänsä
Karjasankarinsa katala;
Kiikkuu kölli jörötellen
Lapsen helmassa vaan, huoleton.

Kuuluu korves kirveenpauke,
Metsä mäikyy, tanner tömisee;
Hakkaa siellä »Hanko-Heikki»
Juuret visakoivun kaarevan.
Hankoa hän hankkiileevi,
Sivakasta sahranhankoa
Isäntien ihasteeksi,
Monen miehen mieliteoksi;
Onpa äijä parkkiposki
»Hankoniekka Suomes parahin».—
Hänpä korves kalkuttaavi;
Kohden häntä likka liehtomaan.
Tuulosena tultuansa
Ukon luoksi koivun äärehen,
Kyselee hän kyynelsilmin,
Huokaellen kurja haikeast:
»Sano, miesi, metsän ukko,
Anna mulle armas vastaus:
Näitkö karjaa kadonetta,
Helmikeä, kellolehmäni,
Kyytöäni, Koivoani,
Kultahista karjaa kotoni?
Sano, kuulitko sä kellon,
Helmikeni kellon kileän?»
Tuohon vastaa ukko uhkee,
Pidättäen kirvest kiiltävää:
»En ol nähnyt, en ol kuullut,
Nähnyt karjaa, kuullut kelloa.»
Mutta tyttö tuskissansa:
»Voi mua, lasta onnetonta, voi!
Kadotin mä kodon karjan,
Saatoin ehkä Mehkon kitahan.
Hakien nyt hukkuneita
Samoelen ympär saloja;
Mutta vaiva samoella
Taakka tämä käsivarsillain;
Väsyi kurja käydessänsä
Päivää ensimmäistä Paimelas.
Ota häntä huomahaasi,
Ukko sinä, avullinen ain,
Että voisin vilkkahaasti
Etsii kadonetta karjaani;
Tuo hän kotja illan tulles,
Hankonesi kylään palaten.»
Tuohon vanha vastaeli,
Ukko moukkiposki, leikkisuu:
»Suostuisiko sonnisilmä
Tässä kanssain iltaan istumaan?
Tulpas tänne, töllökuono,
Sedän vanhan seurakumppaniks.—
Mene hiiteen; vihakiiski,
Mene viistosilmän vietäväks,
Murhanainen 'Muuri-Jussi'
Kuka käski sinun puremaan?
Purit paukon peukalooni,
Ukon peukalohon, peijakas.—
Katsos niin! nyt turkkis tuoksuu,
Piti sulle! musta murrisuus,
Että saapi saivaristos,
Tukkas pöllytyksen pienoisen.—
Onhan tuota kerraks tuossa;
Piisaa jo, mun Katri-piikasein!
Mitä tietää turriainen,
Mitä äkeissänsä ärmätti?

Nytpä toki tietäköön hän
Purreheensa ukkoo uhkeaa,
Purreheensa peukalooni
Punapaukon, peni peijakas!

Eihän suostu sonnisiilmä
Tässä kanssain iltaan istumaan;
Kontis metsäkyöpeliksi,
Paistikaksi pedon poskehen.
Pidä hän viel poikanasi;
Pian itse taas hän talluttaa;
Eihän pila paljon paina,
Viisi kuusi naulaa korkeintaan.—
Vitkommin sä varvastele,
Noinpa ällös tulta pyrskien,
Heitä suru Helmikeistä,
Kyytöseljistä ja Koivopäistä;
Kyllä jälleen lehmät löytyy,
Löytyy säästäminä susien.»
Tuohon lausui tyttö vieno,
Rukoellen äänel haikeal:
»Huuda kerran huikeasti,
Huuda, Hanko-ukko kultanen,
Anna pauhaa partakuusten,
Että peto kauvas pakenis;
Huuda kerran huimaavasti,
Valta-äänelläsi luihkase.»
Tuohon lausui ukko uhkee,
Moukin poskestansa painaen:
»Pianpa on tuokin tehty,
Pian pantu julma jolaus»;
Ja hän huusi hirveästi
Ammottaen kohden korkeutt',
Huusi kerran, huusi toisen,
Huusi kerran kolmannenkin viel:
Kaiku ympärkiiriskeli,
Metsä, maa ja pilvet jylysi.
Huuttuansa lausui äijä,
Ruttoruskeana poskiltaan:
»Tekee työnsä moinen huuto,
Kolme jolausta julmaa näin.
Mutta ellei tuostakana
Vetonaulaks oikein olisi,
Kyllä keinon toisen tiedän,
Jolla soitan suren sukkeloon,
Hiien hakaan hallaturkin,
Tahi leukaluunsa lukkoon lyön
Lappalaisen lukemilla,
Sanasilla vallan sarvipäil.
Kuules nyt, mun kynäseni,
Kuinka Mehko meiltä manataan:
'Marssi, poika, muille maille,
Korven kammo, konnan sikiö,
Häntähurri, Hornan halli,
Vilkase kuin tuli turkanen!
Ellet mielis melkotella
Pojes tuntureille tuulien,
Äläst pure Katrin karjaa,
Äläst sarvipäitä peljätä,
Pure puuta, pure maata,
Pure murhamielin paasea;
Noidun muuton leukas lukkoon,
Silpaan turveturkkis seljästä,
Viskaan rankas Rutjan koskeen,
Turkkis Tuonen virtaan tuliseen!

Niin sua tahdon kuranssata,
Elles koreasti kuljeskel,
Tassuttele taitavasti,
Koskematta kirjo-karjahan.'—
Moiset sanat työnsä tekee,
Tekee Susilassa teposet.
Ole rauhas, likka leiska,
Ilman yhtään huolen huokaust;
Kohtahanpa lehmäs löydät
Säästäminä suren hampaitten;
Käyppäs taasen huuhelemaan,
Kuultelemaan kilikelloa.»
Niin hän lausui, ukko uljas,
Lausui, painoi moukin poskeheens,
Kääntyi taasen kirveinensä
Kimppuun visakoivun kaarevan.

Mutta läksi likka liesuun,
Halkasemaan sammalsalaa,
Huuhelemaan, kuultelemaan,
Turhaan kuultelemaan kelloa,
Riipotellen retkellänsä
Karva-köllii käsivarsillaan.—
Mitä huomaa tyttö tuossa?
Pienen metsähiiren hyppäävän
Kannon-koloon keitahalta,
Kiirehtien kitivitinäl.
Senpä huomaa huolen lapsi,
Lausuu sydämmestä synkeäst:
»Miekkohinen metsähiiri,
Onnellinen kanto-koturi,
Ei ol karjas kurjan teillä,
Ei sua uhkaa viha vanhimpais.
Olsin pieni piikkisilmä,
Oi mä 'onnen-myyri' olisin!»
Niin hän juttuu juostessansa,
Maata sammaleista samoten,
Näkee tuolla tintin pienen,
Tiasen partakuusen kehdoissa,
Lausuu taasen tuskissansa,
Koito kadehtien kujertaa:
»Tintti pieni kuusen kehdos,
Olsin mä oma siskoses,
En nyt murhees murentuisi,
Kadonetta karjaa etsien.
Olsin mä siskos pieni,
Ilolintu aina olisin!»

Niin hän rientää riipponensa,
Hyppää Hyypiöisten ahoilla,
Jossa armaal aamuhetkel
Kirjokarjaansa hän paimensi.
Aho pyörtää ympärillä,
Kanto-aho alakuloinen,
Kannon kärjel rastas raukka
Ehtovirttänsä jo visertää,
Aurinkoinen taivahalla
Iltariutuvana loimottaa.
Mutta karja, kultakarja,
Onpi teillä tietämättömil;
»Ehkä surmansa jo saaneet
Kaunis Kyytö, Hella, Helmike.»
Tyttö seisoo: vimman silmä
Ympär ahon aavan leimahtaa,
Kyynelkoskeen hyrskähtäävi

Sydämmensä murheen aholla,
Kyynel virtaa, rinta reutoo,
Ijankaikkinen on ikävyys,
Päivä synkee Paimelassa,
Hyypiöisten kiviahoilla.
Eukko vanha vastaan käypi,
»Pihkamuori» mustanaamanen,
Kaunoisien kaakkusien,
Pihkaleipäin kiltti leipoja,
Kiltisti hän leivät leipoo,
Ympärkiertoileevi kauppien;
Noilla kauppakierroksilla
Sanaa saarnailee ja laulelee;
Sillä muori mustanaama
Vallan ankara on lukija.—
Moinen monna kohtaauvi
Kantain pihkatuokkooan
Käsivarrel vasemmalla;
Kirveskynä kädes oikeas.
Kyseleevi kyynelsilmin
Paimen kurja vaimolt vanhalta:
»Sano mulle, Pihkamuori,
Anna, eukko, armas vastaus;
Näitkö karjaa kadonetta,
Kultahista karjaa kotoni?
Sano, kuulitko sä kellon,
Helmikeni kellon kileän?»
Tuohon vastaa muori vanha
Kohden katsahtaen karmeast:
»En ol nähnyt, en ol kuullut,
Nähnyt karjaas, kuullut kelloas.»
Tuohon tyttö tuskissansa:
»Voi mua lasta onnetonta, voi!
Kadotinhan kodon karjan,
Haen vaivalla nyt hukkunei.
Onhan vaiva samoella
Taakka tämä käsivarsillain;
Väsyi peni Paimelassa
Päivää ensimmäistä käydessään.»
Tuohon taas vanha vastaa,
Lausuu tuikealla tavalla:
»Oikeinpa sua taivas tassii,
Syystä lennättäävi liekkiöö,
Rankasee hän rikollista,
Vihan lasta vallatonta lyö.
Mitä vielä? Huomasinpa
Aamul teidän tarhapihalla:
Vastoin tahtoo vanhimpainsa
Lapsi karjaan pentun vietteli;
Siis nyt ansiosta aivan
Tuossa karvakuormaas kantelet
Kaukana sun karjastasi.—
Mitä vielä? Suuri Jumala!
Tässä perkel lapsen pukee
Hullun 'Kukko-Leenan' krullahaan;
Hepenissä herrasnaisten,
Mukamakin tervatentti sä!
Mitä sanon, mitä saarnaan?
Voi sä ylpeyden enkeli!
Oikeinpa sua taivas tassii,
Syystä lennättää hän syntistä.
Syököön susi karjan kaiken,
Lyököön epeliä leimaus!
Läsnä on jo mailmanloppu,

Läsnä onpi hetki hirmuinen!»
Pakisi niin Pihkamuori,
Eukko murhan-musta muodoltaan,
Mutta pian piika pieni
Muorin metelistä pakeni,
Riensi kolkol katsannolla;
Tuonne katosi hän koivistoon.
Kalpeassa koivistossa,
Liimus lempeässä lentää hän,
Hatun päästään viskaseevi
Kolinalla kannon kylkeheen.
Siitä hyppää hassatukka
Halki hymisevän hongiston,
Toki taasen kuultelemaan
Karjankelloa hän seisahtaa.
Kellon kuulee koillisessa,
Kohden koillista hän kiirehtii,
Kiirehtii hän kiihoissansa,
Mutta kerran vielä kuultele:
Kuulee kellon lounaisessa,
Kääntyy kohden lounasta hän taas.
Kaikuu tuolla, kaikuu täällä,
Kaikkialla kellot tuhannet;
Tuonne juoksee, tänne juoksee
Tuskissansa paimentyttönen
Katri kurja, miksi juokset,
Miksi tuiki turhaan kiitelet?
Kellot kaikki valhekellot
Korvis murehtivan paimenen.
Tuonpa hän tok' viimein huomaa,
Vaipuu alas hongan juurehen;
Valittaa hän, vaikertelee,
Vuotaa kyynelhelmet virtana.
Päänsä vasten polveansa
Alaskallistaa hän kiljunal;
Mutta Jalli, pöllö-penttu,
Lepää huokuvassa helmassa.
Niinpä itkee iltanummel
Likka pieni hongan juurella,
Vasten polvee päänsä painaa,
Polven peittää tukka tumpura.—
Mut jo paimen vaikeneevi,
Hetkes itkemästä herkenee,
Korkeuteen katsahtaan,
Päänsä vasten honkaa nojaten,
Taivasta hän rukoileevi,
Ristis kädet pienet polvilla:
»Elon herra, Jumalamme,
Katso puoleen kurjan paimenen,
Hälle armostasi anna,
Että löytyy karja kadonut!
Synnin tein mä, koska toivoin
Velhosanat onnen saattavan,
Synnin tein mä, kummitellen
Herrashepenis ja kukkasis;
Kadunpa tok' katkerasti,
Anteeks syntejäni anelen,
Lupaan lujal sydämmellä
Olla täällä kuuliainen laps,
Valmis käskyyn vanhimpaen,
Ylpeyden kauvas karkottaa.
Kotja taasen käytyäni
Kotokarjan kellon kilinäl,
Anon anteheeksi emoltani,

Hänen kaulahaansa lankien.
Mutta saata, että löydän
Kulta-omenani ihanat,
Elon herra taivahaassa,
Katso puoleen kurjan paimenen!»
Niin hän lausui, kunnes sammui
Ääni raukeneva rinnassa.
Mutta eipä sammunutkan
Rukouksen hohde huulilta.
Huulet liikkuu hiljasesti,
Hartauden kieltä kuiskaten,
Silmä kirkas, tumpurainen
Ylös korkeuteen katselee,
Heleänä kyynelvirta
Seisoo poskel päivän polttamal,
Kuni tahtoisihan kuulla
Rukousta pienen piikasen.

Niin hän istuu iltanummel
Hymisevän hongan juurella;
Rukoilee hän: soma rauha,
Kuni aamun kaino kajaste,
Väikkyy hänen kasvoillansa,
Huulillansa liehe lempeä;
Sanoo hälle sydämmensä,
Että kuultu onpi äänensä.
Liehuu illan tuuli liepee,
Lapsen kiharia kiemailten,
Pienen peittää päivän tähti
Säteittensä kultaan kiiltävään.
Ja niin vaipuu silmän vaippa,
Väikkyy punertava pimeys,
Koska nukkuu nurmilintu,
Uneen raukenevi makeaan.
Unohtaavi karjan kellot
Paimen unen ihanassa maas;
Kaikki Jalli unohtaavi
Huovahtaen helmas paimenen;
Yhdessä he uneksuvat
Päivän huolet kauvas heittäen.
Honka heitä viihdyttäävi
Ylähällä hiljaa hymisten,
Ylähällä hongan huipus
Heporastas vilkas visertää.

Unta mitä uneksuovi
Tuossa paimen? Unta ihanaa:
Kumo taivaan aukenevi,
Alas astuu heljäst aukiost
Enkel hamees hiilakkaassa,
Kohden paimenta hän kiirehtii.
Likenee hän murheen maata,
Hopeaisten siipein sihinäl
Hongan juurella hän seisoo
Lempeänä luona paimenen,
Kätensä hän laskee hienon
Lapsen kiirehelle hempeäst,
Kuiskaa hänen korvahansa
Ilon ihanaisen sanoman:
»Kuuli taivas tuskas äänen,
Katsoi armiaasti puolehees;
Ol siis rauhas, paimen pieni,
Kohta löydät karjas kadonneen.
Lähe tästä lounaisehen,
Tuonne kohden koivumäkeä,

Ilokeimon kunnahalle,
Sanajalkaselle aholle.»
Niin hän lausuu, taasen päätyy
Ylös korkeuteen kiitämään;
Aukion hän ennättäävi,
Kirkkahaana päilyy kynnyksel;
Katoo hän ja valo peittyy,
Kumo taivaan ihanasti soi.—
Herää paimen huoveestansa,
Kuni liekki ylös lentäen,
Muistaa mitä lausui enkel—
Unen ihmeellisen muistan ain—
Rientää vasten lounatuulta
Kohden Ilokeimon ahoa;
Kuni leimaus hän kiitää,
Eikä tunne taakkaa helmassaan.
Kuulevi hän kellon kaikun,
Löytäävi hän karjan kultasen
Kultamaalta mansikkaiselt,
Sanajalkaselta aholta.
Mikä hetki, ilon-hetki
Iloheimos ijankaikkinen!
Syleilee hän lehmiänsä
Ilon polttavissa kyynelis,
Katsoo ylös korkuutehen,
Taivaan laupeutta ylistää.
Kuni aurinkoisen viilu
Tuolla loistaa honkain välistä,
Niinpä loistaa lapsen kasvot
Paimelassa kesä-iltana.
Enhän tiedä, mihän vertaan
Riemun paimenpiikasen.
Ehkä naiseen, joka löytää
Helmen kallihimman taivaan al;
Tahi mieheen, joka astuu
Ylös korkeimpaan kunniaan?
Kehno heidän hekumansa
Ilon rinnal tuossa paimenen.—
Autuaana astelee hän,
Äänel heleällä huuhelee,
Asteleevi karjans kanssa
Kohden ihanaista kotoa.
Jalkimillaan omillansa
Astelee jo pieni Jallikin,
Totisena toisten seuras
Kohden kotoansa taaputtaa.
Surun päivä, ilon päivä!
Syvät ovat surut lapsenkin;
Surust toki synkimmästä
Kirkkaana hän astuu ulos ain;
Helmassa hän iki-äitin,
Luonnon kohdussa hän hengittää;
Itkee, huokaa murheen yössä,
Yö se ilon aamun kirkastaa;
Mikä vielä vienon mieli?
Aina taivaan liki naapuri.

Niin oil päivä Paimelassa,
Katrinn kerran karjas käydessä;
Tuota alat muistelee hän,
Alat armiaasti hymyten,
Emäntänä onnellisna,
Onnellisena myös äitinä.
Seuraa onni oivallinen
Häntä askareissa ainiaan;

Tuosta yksi haasteleevi:
»Velhon keinot kyllä tuntee hän»,
Toinen taasen todistaavi:
»Usein hartaasti hän rukoilee.»—
Mutta vaihka valtiasna
Katri emäntänä elelee,
Ei tok' käyskel kempaellen
Turulla hän mailman turhuuden.
Kainona hän käyskeleevi,
Kasvohilla rauhan kirkkaus,
Kuni katsahtelis silmä
Aina valkeuden enkeliin.

ATALANTTA

Päiviltä jo kauvan pojies vierineiltä
Onpi kertoelma Atalantasta.—
Seisoo linna tuolla alpein rintehellä
Korkee Unterwaldenissa, helmassa
Vuorisen Helvetian. Päin koilliseheen
Linna tuijottaavi yli tunturein,
Yli laaksojen ja tuhansien virtain,
Mutta lounaiseheen vuori ylenee,
Metsä tuulinen sen harjanneella pauhaa.
Kenen onpi linna ja sen ympäril
Jylhän-kaunis tieno? Neito Atalantta,
Kansan lemmittyinen, tässä perintönsä
Omistaavi, suurelt sankar-isältänsä.

Tehnyt oli isä voimallisen työn:
Karkoitti hän Itävallan istuimelta
Verimiehen, hirveen hirmuvaltiaan;
Siitä toisen puetti hän, kunnan uroon,
Kantamahan majesteetin kruunua.
Mutta siirtyi sankar isiensä luoksi,
Heitti kartanons ja tavaransa kaikk'
Ainollensa; ja nyt kaunis Atalantta,
Suosiossa valtijaansa korkean,
Emäntänä linnassansa hallitseevi.

Kaunis oli neitonen Helvetian,
Ruhtinaattarien oli hänen haamuns,
Kelmee, kuni vuoril kesäjuhlan yö,
Korkea ja kelmee. Povi korskeana,
Uhkaavana, armiaana kuitenkin,
Ylöskohosi ja monen synkeänä
Ihasteena täällä, toivotonna ain.
Kuni päivän paistees kirsikkainen valmis,
Hehkui ihanainen suu, ja kuin tuo hattara
Tuolla kalveana paisuu taivahalla,
Niinpä Atalantan poski pyöreä
Lempeästi paisui, kajastaen kauvas.
Hänen silmäns terä tummansininen,
Kuinka tyyni, jalo! toki syvyydessä
Hohti lemmen liekehtivä aarnio.
Niin hän väikkyi linnassansa, niinpä linnan
Pihalla hän väikkyi; mustat kiharat,
Hiuskata kaarnemusta tuules liehui.

Tienon Onnetar ja ilon antaja,
Kaikkein turva armahin oil Atalantta,
Linnan emäntäinen antelias ain.
Kovan onnen koito hänen portillensa
Millonkana turhaan kolkuttanut ei;

Portti aukeni ja ravinto ja suoja
Vartoi vanhaa, vartoi lasta vienoista.
Itse antoi ihanasta kädestänsä
Aina antimensa nainen ylevä;
Katso: usein lahjojansa jakellessa
Likentää hän murehtivan pienoisen
Polvellensa hellästi kuin oma äiti,
Luoden kauvas katsantonsa riutuvan.
Niin hän usein täällä katsahtavan nähtiin,
Niinpä koska linnan tummas pylvästös
Laulu heleänä kajahteli ympär.
Kenen ääni kaikui? Ken tääl kirkasti
Äkist laulullansa Atalantan kasvot?
Nuori Agnes, kuni pääsky ilonen,
Uskollisin emäntänsä ylevän.
Lauloi hän, ja päätyi usein itkuhun
Herttaisehen kuulijansa, toki tyynnä,
Mutta uneksuen kuni autuas,
Kauvas katsahtaen Atalantta seisoi.
Toki armahimmasti hän katsahti
Vuoren rinteeltä laaksoon himmeään,
Koska uljas ratsastaja lähestyi
Komeata linnaa orhil pyrskivällä,
Nuori Arnold, linnan-immen sankari.
Ihanahan oli tämä hetki,
Hetki oman yljän lähenemisen.
Tuli kaunis ritari ja riemu paisui
Korkealle, riemu taivahan;
Sillä jumalien liekkiähän poltti
Atalantan lempi kuni aurinko;
Ylös ritari myös ihasteella katsoi
Kohden morsianta mustakiharaa
Kuni kohden ilmestystä hämärkaunist.
Koska oil hääpäivä heidän nouseva,
Kuni määrättihin viime eron-hetkel?
Ennen kuni kaari tämän vienon kuun
Kultaviiluna taas pyöreänä loistaa.

Mutta kertoelmani käy pilvihin,
Kaupungista suuresta ne pilvet karkaa
Myrskyn hurjan heittäminä linnahan.—
Valtikkansa hellitti ja hautaan vaipui
Lempee ruhtinas, ja taasen vallan sai
Joukkonensa hirmuhallitsija herra,
Jonka kerran immen isä ankara
Ulos maasta syöksä; mutta hirveänä,
Verijanova ja kostonhimova,
Taasen istuimelta silmänsä hän iski.
Mikä miehen valta-sana ensimmäin,
Koska päähänsä hän kultakehän painoi?
Tämän lausui peloittava ruhtinas:
»Huomatkaatte, käskyläiseni, ja tehkää
Mitä käsken. Vuorilinna komea,
Rakentama miehen, valtarikkojan,
Unterwaldenissa seisoo, kuni tietään.
Mutta minä valan olen vannonut,
Että kauvemmin ei seisköön tämä linna,
Pilvein korkeudes tuol; se vaipukoon
Riistämänä sotilasten ahneen joukon.»

Somas rauhas Atalantan asujaamet
Askartelit suojas muurien,
Kukin tyytyvänä tehtävänsä tehden;
Mutta äkkiin ampui myrsky ukkosen.
Kuului vaskitorvein pärinä ja huuto,

Huuto hurjain miehien, ja räikynäl
Portit, ovet auki iskettiin linnas,
Atalantan rauhanlinnas.
Mutta kauhistuen linnan asujat
Tuonne tänne pakenivat yöseen kohtuun;
Tuonne Atalantta kasvoil vaalehil,
Tuonne Kaarin, silmät pallohina pyörtäin,
Riensi, kaamea; mikä minnekin.
Miesivoimaa löytynyt ei rauhan linnas,
Jossa ryövärjoukko riistäen nyt käy.
Sieltä huuto, kirous ja nauru kuuluu,
Kuuluu sälähtelemisen akkunain,
Koska huoneen riista kilvan jaksetahan
Ahnehitten kynsiltä, ja aikojen
Luomat kuvapatsahat ja ritarkilvet
Kirveillä ja keihäil maahan runnotaan.
Siitä, paljahaksi pian riistettynä,
Tuliloimona jo linna lekkoaa
Öisel tunturilla, kajastaen kauvas.
Palo ankar oil; ja näki aamuinen
Synkän raunion vaan ylpeästä linnast.

Yössä tummas harhaeli Atalantta.
Löysi viimein valjetessa koillisen
Laakson varjossa hän tuttavien huoneen;
Toki turhaan tälle ovelle hän löi.
Kuuli vaeltaja vastauksen kolkon:
»Kieltää meitä avaamasta oveam
Sinulle, oi neito, ruhtinaamme uhka,
Jonka miehet keihästetyt, miekkavyöt,
Vielä vaiheillamme karmehina käyvät.»
Siitä huonetta hän toista lähenei,
Ovelle sen kolkutti, mut saman äänen
Humajavan kuuli yössä kulkija.
Vielä kohden majaa kolmatta hän astui,
Astui huoneheesen; mutta katsannot
Häntä vastaan käyvät kylmät, lausuellen:
»Älä viivy kauvan alla kattomme,
Älä ruhtinaamme uhkauksen tähden.
Elles onneamme tahdo hämmentää.»
Sillon synkeänä, harmistuen jatkaa
Vaeltaja tiensä; niinpä heistä käy
Emäntäinen vallan ylistetty ennen,
Heistä, joille vielä eilen ammensi
Linnanimmen yltäkyläisyyden sarvi.—
Synkeänä Atalantta käyskelee,
Mailman kiittämättömyyttä mietiskellen,
Tuota julkeata petoo; käyskelee
Huokuen hän, kaatuneena suuruutena.

Äsken linnan haltijatar korskea;
Hame yllänsä nyt rikkaus on ainoo.
Mutta myrsky ankarampi ensimmäist
Immen ennätti, kun sanoman hän kuuli:
»Kaunis Arnold, Atalantan lemmitty,
Valinnut on itsellensä toisen lemmen,
Neidon ihanimman keisar-kaupungis;
Siellä majesteetin paisteessa hän väikky.»
Niinpä sanoma kuin nuoli pitkäisen
Alas iski Atalantan kiirehelle,
Hänen peitti pimeyteen autioon,
Kuni pilvi varjokas kuun kasvot peittää,
Koljo kuutamoinen yöksi mustaks käy.
Syvä tuskan henkäys päin tähtein tienoon
Hänen huulillensa vaikeruksen toi:

Impi huusi, ääni kiljuvana kaikui,
Huusi koito halki vimman synkän yön.
Povi nousi, kaatui kuni aalto myrskys,
Koska hänen sydämmensä ystävä
Pimeyden ruhtinaksi musteni
Hänen silmissänsä, taivaan-kaunis ennen.—
Mutta ääni, joka äsken valitti,
Hetkessä nyt muuttui kirouksen kieleks,
Ulosammentaen vihan oikean.
Toki; tuskin oli kirouksen kuuro
Vuotamahaan alkanut, jo vaikeni
Neitonen ja alas tanterelle vaipui
Kastelemaan helmojansa kyöneleil.
Kauvan itki hän ja väkivaltaisesti,
Rinnas kadotetun lemmen katkeruus,
Riutumus ja vihan kuluttava loimo.
Niinpä sydämmensä kimmoin taisteloa
Atalantta oljentelee kaltehella
Himmeen niitun. Aurinko Helvetian
Puolipäivän korkeutta lähestyvi.

Mutta kiiriipä jo sama aurinko
Taivaan alasmäkeä; tok viipyy vielä
Atalantta ikävyyden niitulla.
Mutta eihän enään kyynel vuoda
Eikä rinta jätise, vaan tyyven taas
Onpi hänen olentonsa, tyyven, kylmä;
Katse yhtiälle yhä tuijottaa.—
Viimein niitun heittää hän ja käyskeleevi
Jalona ja huoletonna eteenpäin
Vakavilla askeleilla. Rohkeana
Povi nousee taas ja ihanainen pää,
Jonka hiuspalmikot kuin kärmeet mustat
Luikertelee vaeltajan hartioil.
Käyskelee hän, koska säteilevä päivä
Länteen kaatuu; mutta päivän paisteessa
Vaaleana loistaa poski pyöree immen,
Niinkuin lumitutkahimet tunturin
Tuossa itäisessä ihanasti loistaa.
Huomaa impi, kuinka vuori kimmeltää,
Seisahtaa ja kuni hymyä hän tahtois;
Mutta karvaus, koiruohon katkeruus
Hänen huuliltansa hymyn himmentää.

Eipä lapsi helleyden helmaan tullut.
Samennus jo entisien aikojen,
Muisto verisestä riidoist veljeskunnan
Hämäränä väikkyi Atalantan silmis.
Viipyi neito päivän heimon huomassa,
Viipyi kaksi, mutta aamul kolmannella
Pakeni hän ylenkatseen linnasta,
Läksi kerran vielä omiensa luoksi
Kartanohon toiseen; siellä viipyi hän
Hetken synkeän, jo toisella hän poistui,
Poistui vimmoissansa kuni tuulispää;
Sillä kärsimyksen lapsen tarkka silmä
Pian huomaa katsantojen kylmyyden,
Sydämmien kuolettajan. Pois hän kiiti,
Kohden alpein korkeutta pakeni.

Mutta samoaa hän, alat hurjasti hän
Rientää yli vuorten, halki metsien,
Teroittaen katsantonsa lakkaamatta

Kohden tunturia pilvikorkeaa,
Kohden jäistä pyrstöä, komottaen tuolla.
Kiivahasti kiirehtii hän, haastelee
Äänel kimmeällä, tulisella kielel
Jätti-uroholle kylmäs haarniskas:
»Vuori, ota jäiseen helmahaasi koito,
Pian elämänsä liekki sammuta;
Sillä sulosempahan on neidon kuolla
Vinkan, hyyrtehisen henkäykses al,
Kuni alla ihmislusten kylmäin silmäin
Sydämmeni tuhansittain kuolee tääl.
Ota helmahaasi, ota helmahaasi
Atalantta, linnanimpi hyljätty!»
Niin hän lausui lakkaamatta kiirehtien
Kohden maaliensa kylmää, korkeaa.
Mäet jyrkät alenee ja laaksot nousee
Neidon jalkain alla, koska juoksee hän,
Juoksee eikä huomaa, että yö on tullut
Kasteinen. Ain hurjana hän samoaa,
Kunnes viimein väsyneenä maahan kaatuu,
Vaipuu uneen horrouden sikeään.

Mutta yö on poistunut ja päivä nousnut,
Koska herää unestansa impi taas.
Ympärillensä hän katsoovi ja huomaa
Rintehellä pienen majan matkan pääs.
Mutta ulos majasta käy miesi vanha,
Kohden lammastarhaansa hän astelee
Seuraamana vienon tyttösen. Hän päästää
Ulos laitumille lammaslaumansa
Kirjavan, ja itse paimeneksi lähtee.
Vaeltaja häntä vastaan kiirehtii,
Atalantta hälle murheisena lausuu,
Nimensä ja kohtalonsa kätkien:
»Kuule, miesi vanha, vaeltajan ääni,
Onnettoman pakolaisen anomus.
Suo mun ajan viipyä sun kattos alla,
Suo mun nauttia sun tules lämmintä
Ja sun leipääs syödä. Sulle palkinnoksi
Tahdon olla palveljasi ahkera,
Joko päivän huoneheessa askartellen
Tahi lampahitas vuoril vaalien.»
Tuohon ukko vastas, partahinen paimen,
Laupeasti neidon puoleen katsoen:
»Tule huoneeseeni, kovan onnen nainen,
Tule tämän lapsukaisen hoitajaks,
Jolta äsken äiti armas kuoli,
Kuoli emäntäni, oma tyttärein,
Kuoli vuonna menneheenä isä uljas,
Heitti henkens tunturien retkillä.
Astu sisään huoneeseeni rohkeasti,
Kuka mahdat sinä ollakkin;
Muotos sanoo, ettes ole meidän majoist.»
Lausui harmaapäinen; mutta neitonen,
Nähden pimeydes valkeuden piirron,
Astui matalaiseen mökkiin lampurin.—
Oljenteli Atalantta rauhan loukos,
Emännöitsi: askarteli, ompeli,
Ompeli hän pukimia pienoiselle;
Mutta hänen otsallansa viipyi yö.—
Ylähällä, pilvein naapurina seisoo
Vuoren penkerellä maja lampurin.
Ankaran Helvetian sä laaksot näet,
Näet tunturien jylhät harjanneet
Longottavan jalkais alla, näet virrat

Tuhannet ja monta merta hymyvää.
Tämä oli kuva Atalantan nähdä;
Mutta synkeänä alaskatsoi hän.

Mutta ajan kulkee pyörä, kiirittäen
Ylös yhden, toisen maahan vaivuttain
Arvelemaan, mistä kotoa me ollaan.
Niinpä kumouksen mahtavan se toi
Kaupunkihin suureen. Alas istuimelta
Verisehen kuolemahan syöstihin
Hirmuvaltias, ja vapauden päivä
Nousi kirkas taas. Ja nuori ruhtinas,
Joka valtakunnan kruunua nyt kantoi,
Muisteleevi ystäviä isänsä,
Hänen, joka, edellinä verimiehen,
Kerran kansan suosiossa vallitsi.
Tämän ystäviä poikahinen muistaa,
Tahtoo heidän mahleitansa lievittää.
Raunion hän Unterwaldenissa muistaa,
Murheellisen patsaan neidon linnasta;
Katso: siihen rakentaa hän linnan uuden,
Jalomman viel ensimmäistä, kaunistaa
Ulkoa ja sisältä sen kalleuksil.
Mutta linnan kohotessa ympärkäy
Käsky sulohinen kaikkeen neljään tuuleen:
»Tulkoon Atalantta, nainen kunnian,
Ottamahan omaksensa uuden linnan;
Tulkoot hänen uskolliset palveljans!»
Kaikkialle käsky tämä armas ehtii,
Kaupunkeihin, kammiohon paimenen
Ylähällä tunturil; ja valmihiina
Seisoo uusi linna Unterwaldenis.—
Lähestyi jo yksi, lähestyi jo monta
Linnan entisistä asujaamista,
Jotka pakenivat kauhistuksen yönä.
Soma Kaarin ilosena palasi
Onnelaansa ihanaan; ja taasen kaikui
Ympär tienoo laulu kannis, viaton,
Koska vartoi emäntäänsä linnan kansa,
Yhä silmäellen alas laaksohon.—
Päivän pitkän vielä kallis vieras viipyi,
Viipyi kaksi, mutta päivän kolmannen
Hämärtyissä lähenee tok' Atalantta
Etähällä, seljäs ruunan korskean,
Pukimessaan kuni linnan impi ennen;
Häntä seuraa uros, harmaapartanen
Paimenukko; aasiansa kannustaavi.
Sillon vastaan joukko rientää riemuten,
Kaarin ensimmäisnä laulun helinällä.
Atalantta heitä tervehtii,
Mutta ilon sädettä ei silmä anna,
Eihän siirry hänen otsaltansa yö.
Joukko yöseen huomaa, huomaa vieno Kaarin:
Kyyneleihin sammuu hänen laulunsa.—
Mutta valtiatar linnahansa astuu:
Rakennetaan juhlallinen atria,
Tyhjennetään toivon kultahiset maljat,
Muistot unohduksen virtaan manataan.
Toki synkeänä miettii Atalantta,
Juhla hiljaisena jymisee.

Päivät nousee, päivät laskee. Kuni ennen
Atalantan kartanossa eletään,
Taasen työ ja toimi hedelmänsä tuovat;
Ihanina loistaa vilja-vainiot.

Kuni ennen moni kovan onnen lapsi
Läpi linnan väljän portin käy,
Mikä nälkäsenä tullen, mikä taasen
Ravittuna, puettuna poistuen.—
Ei tok' valkeutta mennehitten päiväin,
Elämällä muotoo entisyyden ei;
Sillon valtiatar aurinkona antoi
Kaikkialle iloa ja lämmintä.
Antaapa tok' impi anovalle aina,
Mutta kylmä oli katse antajan.
Eipä lemmekkäästi millonkana enään
Pienoista hän sylihinsä viettele.
Ja mi ennen hekumansa korkein täällä?
Povellansa syleilyksen ahdistus,
Koska lohdutti hän kärsimyksen lasta.—
Ja mi ennen hälle ilon hetken toi,
Semä kaikki hältä pannahan nyt pantu.
Laulun äänen vaikenemaan käski hän,
Vaikenemaan kultakanteleitten kielet;
Jaahailevaa jutteloa tarinan
Ethän enään kuullut iltavalkealla;
Siitä Kaarin murheisena huokailee.—
Huokaileevat naiset kyynelkosteil silmil,
Suruansa näyttäen, tok' ainiaan
Yksinänsä Atalantta käyskeleevi,
Millon aikaellen tunturilla tuol,
Siellä seisten, kauvan-aatteleva neito.

Vieriessä vuosien ei muutu muoto
Linnan immen vakavan, ei ikäväs
Yksinäisyydessä yhä oljennella,
Vaeltella, mietiskellen viipyä.
Millon niituilla hän käyskeleevi, millon
Virran partahilla. Mutta vuorilla
Useammin toki seisovan hän nähdään,
Mykkä naisen-kuva, jalo, kelmeä.
Tuollon astuupa hän ylös korkehimman
Alpin tutkaimelle, pilvein äärihin,
Jossa myrskyt pauhaa.—Katso, luoteisesta
Myrsky jymisevä pieksee, neitonen
Vaaleana väikkyy sumukierroksissa,
Kosteassa yössä pilvi-aaltojen.
Tuonne tänne vallan temmoileevi aalto,
Mutta jäykkänä ain seisoo neitonen;
Kiharansa mustat lainehilla loiskii.
Toki välkähtäävi päivän valkeus
Hattarien lomasta, ja mailma aava
Väikkyy neidon silmäin alla pyörtäen.—
Mutta kiljunalla luodetuuli pieksee
Haamua, mi tyyneheenä seisoo ain;
Kiharansa tuulen siivil loiskii,
Kunnes taasen aalto pilven, kostea,
Hämärässä kiharia pyörittelee.—
Mutta usein toki taivas selkeä
Hänen kiireellään ja ympärillään päilyy,
Koska ilmakerroksissa eeterin
Viipyy nainen. Mutta mitä kiehtoo silmä
Vuorilt katsahtajan väsymättömän?
Mitä mietiskelee yksinäisen sielu
Sinertävän leimauksen kartanos?
Tahtooko hän elämämme arvoitusta
Käsittää ja täällä korkeimman
Viisauden löytää? Tahi etsiiko hän
Nähdäksensä kangastusta lemmen maast,
Jossa ystävä ei ystävänsä heitä?

Tuot ei kenkään tiennyt. Yhä palasi
Retkiltänsä mykkänä hän kammioonsa,
Eikä hymyn ainoisen liehettä
Täällä vienoiselle lapsellekan suonut.
Niin hän alat valtijana synkeänä
Vitkon vierissä vuosikymmenen
Haaveksien käyskeli. Ja koitti päivä,
Jona Atalantan elon aamuinen
Kerran täällä nousi. Hänen synnyinpäiväns,
Vuodel tällä sabathina pyhänä,
Taasen koitti keväpukimessaan, kaunis.
Kaunis oli päivä, mutta ilta oil
Vielä kaunihimpa, ilta juhlantyyäni.
Tullessa tän illan, taasen neitonen,
Yksinänsä, iltakelmeänä
Kohden harjannetta riensi. Ylemmäks,
Aina ylemmäks hän ehti, joutui eteen
Hälle viimein jalaviston hämärä.
Sisäänpä hän astui hämäräiseen yöhön;
Toki lumikukkasiens valkeus
Tuolle yölle päivän ihmeellisen antoi.
Mutta kenen löysi neito lehdon yössä?
Metsä-impisenkö? Katso, pieni Kaarin
Yksin istuu kukkasiens kinokses,
Seppeliä siteleevi ihanaista
Atalantan kihariens kaunisteeks,
Linnan emännälle päivän kunnioiksi.
Siinä vilauksen viipyi kulkija,
Kukkassiteljälle sanahisens lausui,
Mutta kauvemmas hän taasen yleni.

Jopa harjanteella tuolla neito seisoi,
Katseli hän ehtoa Helvetian,
Joka ihanana ihmeellisens loisti
Alasvaipuessa alpein auringon,
Rauetessa pyhän juhlapäivän.
Taasen tuolla etähällä itäises
Kiilto lumentunturiens tutkaimilta,
Joiden säikkä ilman liepeen reunastaa,
Levi taivahalle, sädekiilto ankar;
Ja he korkeuden luhtiin kohosit,
Kukkulat, kuin pyhät immet valkeis vaatteis,
Tuliloisteheessa monen kynttilän.
Mutta alahalta vainiot ja virrat
Kajastivat tuntureille vastahan,
Myhäellen armiaast, ja virran purjeet
Pyhäs kajasteessa vitkon retkeilit,
Kauka-vuorilt kaikuessa paimeniens torven.
Kaikki lemmeens kuva. Kuvan ankaran
Näki tämän allaan Atalantta jalo,
Näki hän, ja poski vaalee kuumeni.
Mutta käärittihin maa ja taivas
Ruskoon riutuvaan, ja seisoi kukkulat,
Metsät, virran venheet kuni kultavaatteis
Hiljaisessa hetkes ilta-hämärän.
Kaikui toki halki ihmeellisens illan
Kaukahalta tunturiens torvi ain,
Kaikui häntä vastaan tornin-kellon ääni
Sälähtäen laaksost. Äänen ankaran
Kuuli tämän allaan Atalantta jalo,
Kuuli hän, ja povi tulta löi;
Tunsi halun polttavan kuin sulkemahaan
Sylhinsä mailman kaiken, lausumaan
Helleydens kieltä, jossa mykkänä hän
Käynyt oli kauvan. Aikaan menneesens

Katsahti hän kuni kamalahaan juopaan,
Koska, rinta levotonna huokuen,
Iltana hän seisoi katumuksen vuorel.
Vielä toki tahtoi neito hillitä
Kapinan, mi sydämmessä riehui, tuima.

Mutta kuuluipa nyt ääni muinoinen
Jalaviston hämärästä helähdellen,
Koska lauloi siellä Kaarin lempeä,
Lauloi ihanasti, metsä tumma kaikui.
Kaarin, ettäs rikkomahaan rohkenit
Kielto kovaa, korottamaan heljän äänes,
Koska lähellä hän seisoi, kieltäjä.
Mutta vapaastihan korotit sä äänes
Laulamahaan kaipauksen joutsenest,
Joka merel aaval harhaeli kauvan,
Toki löysi viimein kukkassariston.
Vilkkahaana Atalantan korvaan
Laulun hopeainen virta kiirehti
Ylös vuoren selkämälle. Hurja myrsky
Nousi hänen povehensa paisuvaan,
Korkealle karkelivat syämmen laineet.
Mutta siinä seisten, käsi otsalla,
Koska mustenivat hälle maa ja taivas,
Huusi linnan neito: »Kaarin, lapseni!»
Kertoen hän huusi, ei tok' Kaarin kuullut,
Vaan hän lauloi joutsenesta saaristos.
Mutta läksi heti alas harjanneelta
Juoksemaan hän kohden äänen kaikunaa.
Tuimasti hän juoksi, lensi, vaihka tanner
Pyörsi hänen silmissänsä pimeten.
Riensi hän, ja äkisti nyt maahan kaatui,
Koska hurmeen ulos suustaan syöksi hän
Kultapilvenä, ja punattihin kentäs;
Siinä hetken huokuen hän huovahti,
Riensi taasen kohden armahinta ääntä.
Kerran toki seisahtaa hän, nojaten
Vasten röystehistä pallasta ja huutaa
Alas kohden jalaviston lehtoa,
Huutaa äänel leppeästi kaikuvalla,
Pientä laulajata luokseen kutsuen:
»Tule, Kaarin, minä syleillä sua tahdon,
Tule kiirehesti, lapsi kaunoinen!»
Kertoen hän huusi, ei tok' Kaarin kuullut,
Vaan hän lauloi joutsenesta saaristos.—
Tuosta taasen Atalantta, linnan impi,
Lumikelmeänä samosi
Kohden lehtoa, ja lehdon ennätti hän
Kukkasvuotehelle alasvaipuen
Äänetönnä. Mutta avettuhuun helmaan
Luokseen viittasi hän vienon laulajan,
Viittasi hän, katsoi puoleen lemmekkäästi.
Sillon Kaarin heti ylös karkasi
Kiljahtaen tanterelta, seppel kädes,
Kiljahtaen, huomattessaan korkean
Emäntänsä aaveheena lehdon yössä
Hälle helmans aukasevan mykkänä.
Mutta riensi Kaarin ihanaiseen helmaan,
Kuni houreessa hän alasraukeni;
Atalantta hänen sylhinsä sulki,
Hänen huulillensa painoi suutelman
Pyhän, lemmen tulta täys, ja katsahti hän
Vielä kerran häntä kohtaan suloisest.
Siitä kallistui hän lehdon kukkaskohtuun
Kylmänä, kun sielu ruumiin kammion

Heitti ainiaaks. Mut vielä kuolemassa
Atalantta vienoistansa syleili,
Armahinta laulajaa, mi häiriössä
Lemmen hekuman ja kammon huovahti.
Hetki vieri; viimein Kaarin, aina helmois
Kuolleen emäntänsä, päänsä kohotti
Ylös rinnoilt kylmiltä kuin jää. Hän katsoi
Hämmästyen kohden naista kalveaa,
Katsoi ympärilleen kuni lapsi villi.
Ei tok' pyrkinyt hän kuolon kahleista,
Ei, vaan hekumalla hurjalla hän viipyi
Tämän helman ihanassa kylmyydes.—
Makasihan maassa lumikukkaskranssi,
Senpä sieppasi hän kätehensä tuskal,
Sillä seppelöitsi Atalantan kiireen;
Ja hän synkeästi hymyili.
Siitä kiharistaan kourin temmasi hän,
Koska, tuijottaen taivaan kumohon,
Lauloi kimmeästi vaikertavan laulun,
Laulu vaikertava linnan ennätti.

Linnassapa asujaamet arvelemaan,
Miksi laulu hurja, ihmeen murheinen
Ilman ääris temmelteli kiljunalla,
Millon riutuvana, millon ärjyen.
Arvelit he, taasen kuultelit he tarkoin
Ympärillä korkeuden luhtia
Aina kajahteli sama murheen ääni.
Sillon vuoren kaltaa ylös kulkemaan
Linnan kansa kiirehti; ja lehdon suojas
Kukkasvaipal valkealla löyttihin
Yhteenliitettyinä kuolon, vimman vieraat.

OLI MULLA KULTA KAUNOINEN

Oli mulla kulta kaunoinen
Ja ilonen kuin aamu;
Eikä muistostani koskaan men
Se tyyni taivaanhaamu.
Viel kuolon maassakin mun korvissani kaikuu
Äänensä lempeä.

Kuni kannel länsituules soi,
Niin ääni kauniin immen,
Unet ihmeelliset mulle toi
Se heljä ääni lemmen,
Sen kuulen vielä muiston mennehestä mailmast,
Riutuen kuulen sen.

Hetken Paimelasta muistan ain,
Kun pilvi synkee pauhas,
Pian päivä toki voiton sai
Ja heljän helmans aukas
Ja Pohjannummen niitult himmeältä kuului
Impeni huuhellus.

Muistelenpa hetkee ankaraa—
Oi muisto pyhä aina!—
Tuol Kauniaisten ahoilla
Ma seisoin sunnuntaina,
Ja kaukahaalla huokailivat torninkellot—
Kultani kuollut oil.

Impi kuoli, lausui kuoltessaan:

Pois taivaan maahan lähden.
Murheemm' riensi kyynelvirtahaan
Tuon taivaan-immen tähden,
Mut taivaan murhe kyyneleistä leimahteli,
Polttaen autuaast.

KONTIOLAN KASKI

Jylhä kuusisalo kaskeksi on kaattu
Pohjarintehelle Kontiolan vuoren,
Jossa, ennen lankeemista talven lumen,
Moni kirves läimähteli päivää monta
Kouras monen urosen, ja metsä kaatui.
Korkea on vuori: kauvas kaikkialle
Silmäs kantaa seistessäsi harjanneella;
Taasen astellessas kallioista tietä
Mäikyy jalkais alla, kumahtelee kuuset,
Kumahtelee, kamahtelee, korpi kaikuu.

Melkonen on kaski: tuhat askeletta
On sen pituus ilmast itäisestä länteen,
Levyys seittemän ja sata päivästä pohjaan.
Ja sen risurytö ruskea ja runsas,
Kuivattama kesäpäiväin kirkkaan poudan,
Peittää kallistuvan rinteen, peittää monta
Karhunkontoa ja surenluolaa monta.
Mutta kasken partahalta vuoren juureen
Mäel kaatuvalla seisoo vielä metsää,
Kuusistoa, armahtamaa kirveen terän,
Seisoo kuni partahinen sankarlauma
Alaskatsahdellen tappotantereeseen,
Jossa joukko veljeksiä, uneksuen
Kuolon unta, maahan kaadettuna makaa.

Niinpä neito, mutta sanoi taasen poika:
»Siellä talo, jonka pirtis laakeassa,
Jonka aittamäel käyskelet sä kerran
Tommin emäntänä, kiltist askartellen.
Siellä talo kaltevilla pelloillansa,
Nurmillansa heinäsiellä, joilla kerran
Tommi isäntänä kylvelee ja niittää
Päivän helottaissa, mutta illan tulles
Käyskelee taas oman emäntänsä luoksi.»

Niin hän lausui, mutta myhäellen neito
Yhä katsahdellen koillisehen kauvas,
Huuliltansa kuului toki sanat:
»Kontiolan päivä, voiton, lemme päivä,
Pysy pyhänä mun muistossani aina!»

Tuohon uljas Tommi, otsal riemun loiste:
»Pysy muistossani, sinä päivä jalo!
Keltä sain mä käsivarsihiini voiman,
Työhön, toimeen uuden voiman? Ken mun silmäin
Kirkasti? Se impi, joka kuusen juurel
Tuolla seisoi hämärässä kultaisessa
Vuodattaen korvihiini taivaan kieltä.
Sinua mä kiitän, ihanainen impi!»

Mutta neito, kauvas katsahdellen aina,
Taasen haasteleevi äänel vakavalla:
»Ken soi mulle mahdin lausumahaan kieltä,

Joka uuden väen, voiman sulle antoi?
Korkeuden henki, rauhan tyyni henki.
Mutta ken mun ylös katsahtamaan nosti
Kohden taivahitten vainioita?
Kasken juhlaisesti lainehtiva liekki,
Joka aaltoeli pilvein tanterilla.
Teitä minä kiitän, Kontiolan loimot!
Yli kaiken toki häntä minä kiitän,
Valtiasta tulen riehuvan ja myrskyn.»

Niinpä haastelit he onnen kalliolla
Aurinkoisen ehtiessä lännen rantaan.

LYHYET KERTOMUKSET

KOTO JA KAHLEET

Metsässä eräällä kivisellä aholla seisoo pieni uudistalo. Sen eteläisellä puolella näemme somalla, päivänkaltevilla rinteillä vihannot pellot, peltoen alla niityt; mutta pohjoisessa kohoo ylös korkea, harmaa vuori, jonka harjulla seisoo muutama matala ja kuihtuva mänty.

On kaunis sunnuntai-ilta kesäkuussa. Heleästi paistaa aurinko länsitaivaan jyrkältä, lähestyen metsien reunaa. Vuorella näemme kaksi miestä. He ovat isä, joka tämän uudistalon jylhästä korvesta rakensi, ja poikansa, joka parhaillaan hallitsi isäntänä samassa talossa. Hauskalla, iloisella silmällä katselevat he luontoa, joka heidän jalkaensa alla näytäkseen kesän täydessä puvussa. Me kuulimme heidän kansapuhettansa.

Sanoi isä: »Poikani, sinä olet onnellinen; raitis on ruumiis ja mieles; on sinulla nuori, rakastettava vaimo, jonka par'aikaa näen astelevan kotoansa kohden tuolla niitulla, ja isä olet sinä terveelle, korealle lapselle. Ja mitä vielä? Vapaana asut sinä omalla turpeellas, jonka kamaralta sua kenkään ei karkoita pois. Ja katsos kuinka niityt ovat mehuisat ja mikä muhkea oras tänäkin kesänä lainehtii pellollas. Poikani, huomaitse onnes».

»Siihen tyydyn, isäni; mutta huikeammin, suruttomammin tässä eletäis, jos tuo naapuritalo tuolla, Raiskio, joka kohta myydään, joutuisi alleni myös, liittyisi yhteen kototaloni kanssa. Aatos, että joutuu se kohta jonkun toisen omaksi, vie minulta usein öitten unen.» Niin lausui nuori, uljas isäntä Eerikki vanhalle isällensä.

»Näenpä ettes vielä voi arvata rauhallisen onnes kalleutta. Mutta enpä sitä ihmettele. Ethän ole vielä nähnyt tuhon mustaa, hirmuista peräseinää; raatamista raskasta olet tosin koettaa saanut ja siinä kestänyt; mutta käärittynä helmahan onnettomuuden et ole vielä oljennellut, ja siitä sun korkeus varjeltiin.»

»Kuitenkin onneeni tydyn, sen sanoin; siinä, missä oli kylliksi teille, olkoon minulle myös ja kaikelle perheelleni.»

»Hyvä! Mutta muista, huomenna sun tulee lähteä kaupunkiin; sentähden nyt rientäkämme varustamaan kuorma.»

Niin haasteli isä ja poika kesä-illan liepeässä ilmassa vuorella ja riensit he viimein toimiinsa alas. Kotiin asteli myös pitkin pellon viheriäistä pientareta Eerikin vaimo, nuori, keltatukkainen, lempeä nainen; syvä tyyneys ja vakuus asui hänen otsallansa. Riensi häntä vastaan eräs nuori tyttö, kantaen sylissänsä pientä, riepasta lasta, Eerikin ja hänen vaimonsa ensimmäinen rakkauden hedelmä.

Rinnoillensa äiti lapsensa otti, istui tuuhean tuomen juurelle talon viheriällä pihalla, säteilevällä katsannolla povensa hän paljasti, ja pienoinen nautti ihanata ravintoonsa. Siinä istui onnellinen äiti, koska karja kujalla kotiin lähestyi ammuen ja kelloen kilinällä; ja kodon portilla seisoi nyt myös isä ja poikansa Eerikki. Vaimo, lapsi povella, tuomen juurelta ruohosella kedolla tervehti miestänsä iloisella myhäilyksellä, ja samoin vastasi häntä mies. Hellästi he rakastit toinintoistansa.

Uljaasti valmistavat nyt kaupunkikuormaa isä ja poika. Siinä kirveet paukahtelee ja köysiä kiivaasti jännitellään. Mutta talon lehditetyssä tuvassa nuori emäntä palvelijansa kanssa perheelle ehtoollista rakentaa ja evästä hänelle, jonka huomenna on matkalle lähteminen.

Honkasan, valkean pöydän ääressä istuvat viimein talon asujaimet kaikki, ja koska atria on päätetty, rientää he unen lepoon. Rauha ihana vallitsee sekä sisällä huoneessa että ulkona tyyneenä kesäkuun yönä.

Kaupunkiin Eerikki matkusti, kauppansa onnistui, ja viimein joutui hän seuraan iloisten kumppanien, joiden kanssa näemme hänen lopulta istuvan korttipöydän ääressä. Joukossa löytyi myös eräs petollinen pelaaja, tarkoittaen tässäkin tilaisuudessa harjoitella konstiansa. Kurjat kohtalot ja pahuus oli painanut inhoittavan kuvasimensa hänen kasvoillens'. Mutta luulipa toki olennossansa näkyvän jotain, joka osoitti, ettei vielä kaikki siemenet johonki parempaan olisi menehtyneet hänen povestansa. Toki, nyt harjoitteli hän kavaluuden ammattiinsa, ja Eerikki, huomaten hänen petoksensa, tulistui, rynkäsi hänen päällensä kuin kotka, ja ankaran muistutuksen sai pettäjä hänen kädestänsä.

Hetki kului. Petollinen pelaaja ilmoitti kadottaneensa kellonsa; yleinen katselmus pidettiin ja se kaivattu kappale löydettiin viimein Eerikin taskusta. Kaikki seurassa katsahelvit kauvan hämmästyen hänen päällensä. Hän itse kamastui, hän kauhistui, eikä tainnut moneen aikaan sanaakaan lausua. Viimein hän vimmoissansa vannoi ja sadatteli taivaan nimessä ei tietävänsä, kuinka kello on joutunut taskuunsa. Tämä ei auttanut. Hän vangittiin, johdatettiin linnaan, ja jääkylmä väristys karsei hänen ruumistansa, koska eteensä avattiin vankihuoneen musta, hirmuinen rauta-ovi. Pian istui hän kahleet jaloissa lavallansa, ja epäilyksen hurmiossa viehkeilivät hänen aatoksensa, jossa tilassa hän viimein kallistui alas ja nukkui. Mutta hirveämpä vielä tätä oli heräämisensä yöllä. Kylmät kahleet, akkunan paksut kalterit, lujasti teljetty ovi ja huoneessa haudan pimeys ja äänettömyys; kaikki tämä synnytti sielussansa äärettömän kauhistuksen. Hän muisteli kotoansa kivisellä aholla yläpuolella vihantoja peltoja ja korkean vuoren alla. Hän muisteli kaunista, lempeätä vaimoonsa, pientä lastansa ja vanhaa hurskasta isäänsä, ja koskenä juoksit kyneleet poskillensa. Hirmuinen kohtalo, olla syntynyt, kasvanut ja miehistynyt metsäsessä majassa keskellä hymyvää luontoa, parissa luonnonlasten lämpysten sydänten, ja äkisti tulla syöstyksi kylmien kivimuurien sisään ja vielä kylmempien vankivartiain huomaan! Tämä oli Eerikin kohtalo nyt.

Kauhea oli myös hetki, koska Eerikin onnettomuus tuli tiedoksi hänen kotonansa. Se oli käsimumerrusten, valituksen ja itkun hetki. Liikkumatta toki istui vanha isä pöydän päässä; mutta kosteat silmänsä ja huultensa vapiseminen näytti, kuinka vallattomasti sielunsa temmelsi. Mutta tuska perin valloitti hänen nuoren miniänsä, joka kiljui sydämmensä ahdistuksessa, tempoili koreata, keltaista tukkaansa, viskellen itseänsä sinnen tännen, ja hänen silmissänsä synkeä himeys peitti päivän valon. Viimein huomasi hän pienen, korean lapsensa; hänen sieppasi hän syliinsä, likisti sen vasten rintaansa, ja niin asettui vähitellen hänen sielunsa myrskyvä vimma ja sijan sai kyynelten helmivirta.

Monta päivää uudistalon tuvasta huokauksia kuultiin ja itkusta raukenevia katsantoja nähtiin; mutta viimein vallitsi toki huoneessa hiljainen, äänetön murhe. Kaukainen, riutuva toivon liekki loisti tämän talon asujainten silmistä, sen toivon, jonka esine on hautamme toisella puolella. Onnellinen hän, joka päänsä taitaa painaa ijankaikkisen isän helmaan; hän viimein kaikki kantaa voi.

Kulunut on kaksi viikkoa. Kohdataksensa vangittua miestänsä on talon nuori emäntä kulkenut kaupungissa, mutta eipä laskettu heitä suullisesti toinintoistansa kohtelevaan. Sanomattoman murheellisella mielellä lähti jälleen kotihinsa vaimo; mutta lähdettyänsä saattoipa toki vankivartia Eerikille melkoisen nytyllisen ruoka-aineita, jotka laittanut oli oman vaimonsa hellä käsi.

On heinäkuun ilta. Eerikki, syventyneenä aatoksiin, istuu hämärtyvän vankihuoneen lavalla. Huomenna on päivä, jona hänen tulee lähteä tutkintoon ja kuulla tuomionsa. Hän uumoili kellon joutuneen taskuunsa toisen miehen käden kautta, ja hänen sydäntänsä leikkeli, tietäessään olevansa mustimman petoksen saaliina. Aatos, olla syyttömästi pidettynä niin halpana pahantekijänä kuin varas, taitamatta todistaa viattomuuttansa, se aatos puree ytimiin. Mutta Eerikkiä lohdutti kuitenkin tieto, olla viaton edessä kasvoen korkeuden Herran. Näissä mietteissä ja muistellessa armasta kotoansa kivisellä aholla, harmaan vuoren alla, istui mies, ja tehtyään iltarukouksensa, ja hartaammin kuin koskaan ennen, vaipui hän lopulta syvään uneen.

Uneksumisen siivillä kiiteli hänen mielensä ulkona vapaassa luonnossa. Hän näki taivaan reunalla

kototienoonsa metsäin ihmeellisen hienoina väikkyvän hopeavalkeassa ilmassa; sinertävät virrat hän näki ja koskien kohinan kuuli, ja ihanalle tuntui hänelle unensa. Metsien sanomaton hienous ja hiilakkaisuus kirkkaassa ilmassa tunkesi armahimmalla heikumalla hänen sielunsa syvyyteen. Hän heräsi, loiskahti ylös sijaltansa, mutta—mikä vimma!—kahleet kalisit jaloissansa. Hänen silmänsä tuijotteli, hirmuisesti vääntyivät huulensa, ja, kiivaasti painaen kätensä vasten otsaansa, kallistui hän vuoteellensa takaisin. Siinä hetken maattuansa synkeimmässä mielenlaadussa, nousi hän taasen ylös, puki päällensä ja varusti itsensä tutkintoon.

Kuuluu vihdoin askeleita hämäräisestä käytävästä, rauta-ovi avataan ja sisään astuu vankivartia ja hänen seurassansa petollinen, kortinheittäjä kolkolla muodolla. Tästä kummastuu Eerikki ja vielä enemmän, koska vihamiehensä lankee polvilleen hänen jalkainsa juureen lausuen:

»Hellitä kahlees, mies; minun on vuoro niitä kantaa nyt. Sinä viaton olet, mutta minä täynnä petosta kuin perkele. Hellitä kahlees ja anna ne minulle, minä huvikseni niitä kannan monen syntini sovinnoksi».

»Mitä tahdot? Selitä!» lausui Eerikki.

»Kuule tunnustukseni: minä itse saatoin taskuus kelloa, kostaakseni sinua. Viaton olet sinä. Ja nyt, kiros minua, jo ennen kirottua. Sinä viaton olet».

Vankivartia sanoi: »Sen on hän asianomaisille jo ilmoittanut vierasmiesten kuullessa. Sinä olet vapaa, ja minulla on käsky hellittää kahlees. Tänne tamppi ja väkivasara!»

Haasteli nyt Eerikki: »Siis astuu taivas helvettiin alas lausuen onnettomalle sielulle siellä: nyt on sovinnon ja riemun päivä, tule helmahani; sillä kaikki on anteiksi annettu. Mitä olet tehnyt, mies!»

»Pimeyden työn».

»Mutta olenhan onnellinen nyt! Kohta on sylissäni ihana, armahin vaimoni, kohta isäni ja lapseni. Oi sä pienoinen!»

»Taivas, tyhjennä hänen päällensä koko autuutes sarvi!» sanoi syntejensä katuva mies.

»Kohta mun vuorittaa kodon metsät ja peltoen heilimätuoksu. Todellisuudessa nyt kaikki on yhtä ihanata kuin unessa menneenä yönä. Se uni vapautta ennusti, se oli taivaan uni. Siis olet tunnustanut, mies? Mikä pakoitti sun siihen?»

»Omantuntoni vaivat kauheat. Oi, viattomasti kärsinyt mies! taidatko vielä anteiksi antaa?»

»Kaikki, ja sydämmeni pohjasta. Olis mulla enemmän sulle annettavaa, niin antaisin. Toki, jääpä multa tänne jäljelle muutama leipä, vaimoni kädestä tullut—sinä lempeä iltatähti!—jää, multa muutama leipä jää; ne olkoot sun perintös.»

»Ne tarvitset itse eväänä tiellä.»

»Mua evääni kotona vartoo; älköön murenata ennen suuhuni tulko. Minä aamukarjan laitumelle kulkevan näen kujalla lähellä Keltaniemen niittua. Ota vastaan almuni, mies; täällä on ravinto joteskin tiukka. Ota vastaan, sen sulle sydämmestäni annan.»

»En löydä sanoja kiitokselleni sua kohtaan. Myös kiitän taivaan Herraa, joka silmäni avasi vielä näkemään kadottavaa pimeyttä, jossa oljentelin. Tule, rautakahle, sä ihana, viileä voide polttavalle omalletunnolleni!»

Niin haastelit he, ja koskipa tämä kohta vankivartianki sydäntä. Hän tehtävänsä teki, päästi kahleista viattoman miehen; ja niinkuin janoova peura rynkäsi Eerikki linnasta ulos. Mutta sen toisen, kurjan, jalkohin kilisevät raudat kiinnitettiin ja ryskinällä taasen teljettiin vankihuoneen raskas ovi.

Kuumasti paistaa puolpäivän aurinko. Pitkin santaista, tomuvaa tietä astelee kiivaasti Eerikki kotoansa kohden. Hän astelee lepäämättä, tuntematta yhtään väsymystä, ja ilon tullesta silmänsä liekehtii, koska liehtoo häntä vastaan kesän liepeä tuuli. Ilta lähestyy, vaeltajamme poikkeaa sisään eräeseen majapaikkaan, jossa hän kohtaa kaksi nuoruuden ystävää ja kylänmiestä. Heillä oli jo tietona Eerikin onnellinen vapautuminen vankeudesta ja siis hänen viattomuutensa myös. Riemuten käyvät he tervehtimään kasvinkumppaniansa, tarjoten hänelle mikä olta, mikä viinaa. Mutta Eerikki ei viipynyt; vaan, tyhjennettyään kaljatuoppinsa, läksi hän kiireesti taasen kulkemaan eteenpäin.

On yö. Pitkin sumuista kotoniittua käyскеlee jo Eerikki; nyt astelee hän tiellä, joka johdattaa ylös taloon laihosarkoen välistä, ja kaikkialla vallitsee äänettämyys ja rauha; kuuluu ainoastaan ruisrääkän

ääni viheriänkeltasen, hedelmöitsevän viljapellon ihanasta kätköstä. Nyt seisoo hän kotonsa ruohosella pihalla katsellen huoneita, puita ja kiviä ympärillensä, jotka synnyinpaikan ihanassa piirissä katsahdit niin tuttavasti, lempeästi häntä kohtaan. Nyt kuulee hän aitan alta hiljaisen murinan; se on hänen koiransa, joka toki pian tunsu isäntänsä eikä haukkumisellansa ehtinyt herättämään talonväkeä, vaan loiskiili Eerikin ympärillä vingahdellen ja liehakoiten vimmatusti. Mutta tuvan akkunaa ääressä seisoo nyt Eerikki, katsahdellen äänetönnä huoneeseen, jossa kaikki makaavat sikeässä unessa. Peränurkan vuoteella näkee hän isänsä syvästi nukkuneena, toisella vuoteella vaimonsa, vaalea, äänetön ja lempeä kuin yöseen lilja, makaavan, lapsi käsivarrella. Hän ei tahdo heitä herättää; vaan huvittaapa häntä enemmän, viipyä vielä joku aika tietämättömyyden ihanassa hämärässä ja säästää kohtaamisen hetkeä. Kauvan katseli hän tätä rauhan kuvausta lakeassa tuvassa tyyneenä kesä-yönä. Viimein läksi hän iloisen koiransa kanssa katsomaan märehäviä karjaansa, joka lepäsi tarhan havusella siällä. Hän ei tainnut olla vähän naurahtamatta katsellessansa pientä, jukuripäätä sonnivaskaa, joka vakaili, totisilla silmillä tuijotteli hänen päällensä ja, ravistaen päätänsä ja puhaltaen, viimein pakeni ometanvajon verhoon, josta kuului pääsköspariskuntain kirahteleva ääni korkeilta vuoteiltansa katto-ortten kyljissä. Tästä taasen astui öinen vaeltajamme harjulle sen korkean vuoren, joka, niinkuin tiedämme, seisoo talon pohjoisella puolella. Istui hän erään männyn juurelle vuoren kiireellä katsahdellen kaukaisiin ääriin, ja hänen aatoksensa käyskeli hiljaisessa hekumassa. Mutta tämä rauhallisesti lepäävä luonto ympärillensä vaivutti viimein myös hänen Unosen hienoon helmaan.

Aamu koittaa. Levoltansa nousevat talon asukkaat, käyvät kukin askareihinsa, ihmetellen miksi heidän koiransa tänä aamuna niin tavattoman vilkkaana leiskuilee ja häntäänsä viskelee.

Kuuluu nyt kujalta kova rattaan tärinä ja korkea meteli. Ne kaksi kaupungista matkustavaa, jotka Eerikki kohtasi majapaikassa, ovat päättäneet tulla viettämään vapautetun vangin riemupäivää hänen kotonansa, ja, joteskin päissään, ajavat he nyt pihalle, huutaen: »Eerikki! Missä on Eerikki?» Käy heitä vastaan Eerikin vaimo katsahdellen heidän päällensä kummastuen, ja koska he taasen uudistavat kysymyksensä, lausuu hän:

»Miksi tämä pilkanteko teiltä? Miksi etsitte täältä häntä, jonka tiedätte istuvan kahleissa, te tunnottomat miehet?»

»Vaimo, kiitä Jumalaa, että valehtelet nyt. Kahleet ja vankeuden on hän jättänyt kuin mato kuorensa. Vapaa on poika, vapaa kuin sorsa valtameren pinnalla, kuin pääsky ilmassa. Eikö ole hän jo kotona?»

»Korkeuden Jumala! Puhutko totta, mies, vai mielitkö laskea hirmuista leikkiä?»

»Jos en puhu totta, niin tulkoon käpy suuhuni kuin nautan suuhun. Mutta totuutta ilmoitan, ja sentähden olkoon suuni vapaa kuin rihtätappavan härjän. Jumala, suo minulle nyt Bileamin aasin puheen-voima, ja ravistelsinpa tässä selkämunia aamuhetkellä! Jaa, sinä Eerikin kaunis kukkanen, hänen valkea vuohensilmänsä, nyt kiiltäköön poskellas iloinen aamukaste. Ilosta itken minäkin ja rakas toverini tuossa myös. Jaa, vapaa on mies. Viattomasti heitettiin hän pimeään torniin, mutta viattomuutensa tuli ilmi, ja nyt astelevat töppösensä kotoa kohden, sen tiedämme. Peijakas! jos ei hän nyt etsi itsellensä rautarahaa, niin saapa hän minulta aikalailla korvallensa. Kauppa oli alusta huono, mutta päättyi hyvin, ja sentähden tyhjennämme tänäpäin oivalliset harjakannut. Mutta koira vieköön! istuupa poika nukuksissa männyn juurella tuolla vuoren harjulla.»

Vuorelle katsahti vaimo, näki siellä miehensä aamun hohtavassa paisteessa. Nyt, likistäen rintaansa kädellään ja nojaten itsiänsä vasten tuoksuvan tuomen rankaa, lausui hän: »Tukehtuuhan sydämeni, mutta ihanasti. Oi minua katalaa naista, missä murheen synkeässä yössä olen käyskennellyt! Mutta pimeys siirtyy pois ja suljettu povi lievimään pääsee taas. Oi minua kurjaa, oi minua onnellista! Hän sydämeni valkeus oli, ja nyt on hän tullut kuin aamun siivillä».—Niin hän haasteli ihanassa häiriössä; mutta äkisti jätti hän pihan, kiirehti ylös vuorelle kuin keväinen, hurja kilo. Siellä jo seisoi vanha isä ilon loistavilla silmillä katsellen uneksuvaa poikaansa. Hetken katselit he molemmat häntä äänettöminä, vaivuit sitten polvillensa hänen viereensä, ja kätensä laski vaimo miehensä olalle, kätensä laski isä poikansa toiselle olalle, ja ihana, juhlallinen aamuvirsi kaikui heidän huuliltansa. Uneksuvan korviin kuului laulu, ensisteen niinkuin hiljainen soitto etäisistä tienoista; viimein kuului se kovemmin ja herätti lopulta miehen. Muutama silmänrävähdys tuijotteli hänen katsantonsa; mutta pian oli hän täydessä huomiassa, istui liikkumatta virren loppuun asti, silmänsä teroittaen korkuuteen päin. Kahtena kirkkaana lähteenä, joiden pohjalla säteilee auringon kuva, loistit vapautetun vangin silmäkuopat, täytettyinä kyynelten hopealla. Kyynelissä viruivat myös isän ja nuoren naisen posket, mutta lempeästi helisi laulu ja vastauksen antoi aamumetsän kaiku. Virsi päättyi ja kiivaasti syleilit toinontoistansa mies ja vaimo, poika ja isä, ja astuit viimein vuorelta alas.

Mutta ne kaksi matkustajaa olit makeasti nukkuneet viheriälle pihalle, päät rakkaasti yhdessä. Väsyneet saivat levätä rauhassa; mutta iloiseen tupaan astui onnellinen seura. Ja katoisiko koskaan heidän muistostansa tämä aamuhetki?

Kuningas pähänsä painakoon voiman loistavan kruunun, konstiniekka laakeriseppelin ohauksiensa ympär, ja sodan-päämies voittakoon suurimman tappelon sodan tanterella, ja kenkään heistä ei kuitenkaan pidä tunteman iloa niin ihanata kuin asujaimet uudistalon avarassa tuvassa tänä aamuna. Pöydän päässä istui isä, lukien vanhasta virsikirjastansa »kiitosta matkan päätettyä»; loimottavan tulisijan vaiheilla nuori miniänsä rakenteli murkinaa perheellensä, usein katsahdellen ihmeellisellä hymyllä miestänsä kohden, joka, pieni lapsi sylissä ja hartaasti kuullessen isänsä lukua, istui akkunan ääressä, jonka kultanen kuva kimmelsi puhtaalla laattialla. Myös talon uskollinen koira näkyi ottavan osaa yleisestä ilosta. Liehutellen häntänsä kävi hän milloin yhden, milloin toisen luoksi, katsellen heitä leimuvilla silmäniskuilla.

(1852-55)

ERIIKA

Etäällä kylästä, synkeän metsän takana, seisoo ahon rinteellä Muistolan talo; rikas ja kaikilta kiitetty, erinomaittain köyhiltä, joiden turva ja suoja se aina oli. Harvoin meni tässä päivä ilman osoittamista armotyön.

Tämä talo on kaunis päältänähdessä. Sen valkeet akkuna-pielet lainaavat sille lempeyden muodon. Sen ympäri seisoo kymmenen pihlajaa, »muistuttaen lain kymmentä käskyä», niinkuin tämän talon esi-isä sanoi, koska hän istutti nämät puut iki kauneudeksi talollensa.—Tästä muutama kivenviskaus pohjaan päin, seisoo vuori, jonka harjun seppelöitsee ryhevä mäntymetsä. Katsellessa tätä metsää, kuvailevat sen puut monta eriskummallista kuvaa taivaan kannelle: Tuossa äiti lapsi helmassa seisoo; povi paljastettu ja pohjatuulella liehuu kaula-liina. Piskuansa katselee hän nauru-suin, raviten sitä rinnan mannalla. Tuossa kaksi mäntyä niinkuin kaksi syleilevää ystävää. Tuossa kannustaa ratsastaja orhiansa, joka vimmassa loiskii. Siinä on sankarimme satoja vuosia osoitellut uro-töitensä, miekka kourassa, sotien pilvi-peikkoja vastaan taivaan tantereilla. Korkein kaikista kuitenkin seisoo tuossa honka, niinkuin viisauden kuninkas, tyyni ja juhlallinen. Vielä näkyy tuolla vuoren jyrkällä yksi kuva; siinä kymärtyne ukko, sauva kourassa, haudan partaalla istuu. Autio ja tyhjä on hänen ympäristönsä, mutta hänen vieresssä seisoo toivon enkeli, kuiskaen häntä korvaan ja viittaen kädellensä itään päin.—Monta muuta muotoa näet siellä, aina kuinka mielit kuvastella. Mutta näin kuvasteli Muistolan ihana Eriika, talon ainoa tytär. Näin kuvasteli kesäöisiltä unetoin impi, katsellen luontoa salin akkunasta. Riutuva katsanto osoitti että hänen sielunsa havaitsi niinkuin jonkun kangastuksen tuntemattoman kaukaisuuden someudesta.—Kaunis hän oli, se laaksoen kaino impi: Tumperat hiukset reunastit hänen otsansa, joka kiilsi niinkuin pilvi päivä-paisteessa; ja silmät tämän otsan alla olit kuin rauhan kammiossa kaksi akkunaa; hänen suunsa hymäili niin armaasti kuin idän rannalla aamuruskon viiru, niin täynnään ihastusta mutta myöskin osoittava jotain synkeyttä.—Hän oli vanhempainsa rakkaus ja ilo, monen nuorukaisen toivon koi ja köyhäen armahtava enkeli. Kirkkovieras joka sunnuntai, nähtiin hän arkiioimina aina askareissa, autellen äitiänsä emännyksessä. Talosta aittaan, aitasta taloon asteli hän toimejlas ja vaiti, sekä ilta- että aamu-virkku.

Kaunis oli neitseen elämä, mutta kauniimpi vielä hänen kuolemansa, sillä varhain tuoni hänen temmai täältä. Ankaruus on täällä pysyväinen ainoastaan vähän aikaa.—Kerran koska hän heinä-niitulla haravoitteli päivän kuumuudessa, tunsu hän, illan joutuessa, voimansa raukevan ja käsivartensa raskaantuvan. Otsa poltti, veri suonissa kiehui ja korvissa kaikuit vaisut kelloen äänet. Nyt heitti hän heinät silleensä, pisti haravansa maahan ja lähti kotja päin; käsi otsalla kulki hän pitkin nummea illan ikävyydessä. Mihenkä hän katsoi tarjoi luonto synkeyttä vaan, sillä mieltä käänteli elon ilta. Tultuansa kotja, viskasi hän kiireesti liinan päästänsä, riensi vuoteen lepoon ja nukkui, nukkui, herävyi ja nukkui taas; rinta nousi ja vaipui, posket poltit ja hiki helminä otsalta juoksi. Neitsy, ennen aina vaiti ja harvasanainen, haasteli nyt lakkaamati, hourien kiivaasti. »Mun äitini, mun armaani! hän sanoi, umpele nyt minulle uusi hame, valkaise ja kirkasta se pellon kauniilla kedolla, kirkkaaksi niinkuin aurinkon terä. Pois minun lähteä täytyy, sillä kellon äänen kutsuvan kuulen. Se sointo kaikuu niinkuin viita tuulessa, ilta-tuulessa kaukainen viita.» Niin juttui hän, mutta murhe taloon tuli; isä murehti, äiti synkeellä mielellä hametta umpeli tyttärellensä ja itki, itkit myöskin kaikki palveljat. Eriika, hän ei itkennyt, vaan teki ahkerasti työtä kuoloon päin: rinta nousi ja vaipui, posket poltit ja hiki helminä otsalta juoksi. Niin meni viisi kirkasta kesä-päivää, meni viisi yötä ihanaa ja koska kerran lähestyi lauvantai ja sen aurinko länteen kallistui, niin välähteli neitseen katsanto. Hän nousi ylös vuoteeltansa, virutti kasvonsa, puetti päällensä hameen, jonka hänen äitinsä oli valmistannut, ja antoi piikoen palmikoita tumpurin tukkansa. Hänen poskensa loimotit niinkuin tulen liekki, ja niinkuin tuli oli hänen puheenpartensa. Hän sanoi nyt tytölleen, kuin oli hänen kasvokumppaninsa: »Sisareni! sido kranssi mulle. Armahaani, juokse Saaroniin

ja poimi helmaasi kukkaisia sieltä. Saaronin kukkaisia tahdon minä, sillä niiden lempee viileys mun ohaukseni polton sammuttaman pitää.» Tyttö meni korkeella itkulla pellon pientäseelle noukkimaan kukkaisia kranssiksi sairaalle. Kransin kauniin toi hän Saaronista ja painoi sen kuolevaisen päähän. Niinkuin seppelöity morsian istui Eriika jälleen vuoteellensa nojaen itsensä vasten äitinsä rintaa. Siinä, kallistunneella päällä, hän väsynneenä ja uneljasna hiljaa huokutteli, eikä hänen muotonsa enään osoittanut taistellusta vaan rauhaa. Tuonen herra, kerran anastaen elon linnan, taukoi ampumasta nuoliansa ja salli että ne harvat ja voimattomat henkivartiat kuin vielä löytyi jäljellä elon karnisonista, lähdit vapaasti uloos linnastansa. Vaiti oli äiti, vaiti isä, vaiti olit kaikki, jotka ympäri seisoi. Äänettöminä katselit he Eriikaa, jonka henkitys heikeni ja huulet sinistyt.—

Nyt on Muistolassa liikuntaa, työtä sekä vanhoilla että nuorilla, teuhina ja kiire jokaisella henkellä, sillä se oli Eriikan peijais-aatto. Talosta aittaan, aitasta taloon pitkin polkua yli kauniin pihan juoksevat kylän neitseet vilppaina auttaina juhlan varustuksessa. Akat elo-tuassa toimittelevat: mikä pesee, mikä oltta prykää ja mikä korstenilla keitossa pyörii. Emäntä itse, aina töissänsä tarkka, vehnaisia leipoo pöydän päässä ja silmäilee uloos vainiollen, koska tulleen vieraat kauka-kylistä. Perä-akkunasta päivä paistaa ja uuni loimottaen lämpii. Mutta sinisessä arkussansa Eriika lepää salin hiljaisuudessa, eikä kenkään hänen pyhää rauhaansa täällä hämmennä. Välistä toki käy hänen äitinsä tervehtimässä nurmelintuansa, katsomassa kelmeitä kalman vierasta. Asetellen hänen kranssiansa eli hänen pukuansa sovitellen, juttelee hän lapsensa kanssa:

»Levä rauhas kaunoiseni,
Kohta pääset tuonen-tupaan.
Siel on seinät sammaleiset,
Hieno hieta permanolla.
Eikos kelva lapsen maata,
Ilman kyljen kääntämätä
Olka-pään ojentamata.»

Niin hän, keskellä kiirettänsä, juttelee täällä tyttärensä kanssa; silittelee vielä hänen hiuksiansa ja rientää jälleen askareihinsa.

Ilta joutuu, vieraat lähestyvät kauka-kylistä. Rattaat jyriseevät ja tomu tuoksuu kierteisellä tiellä. Talossa kiire karttuu, ovet moikaavat, meteli koirilla on ja hevoiset hirnuuvat. Mikä rientää vieraita vastaan, mikä lehtiä riistomaan ja mikä meijuja metsästä perään. Vieraita tuli, suru-vaatteissa kaikki, tuli sekä vanhoja että nuoria, niin ylhäistä kuin alhaista säätyä. Pihalla pienet tytöt, kroosi-kaulat, hyppelevät illan hämärässä. Niin on Muistolassa liikuntaa, teuhina ja pauhu peijais-talossa. Mutta sinisessä arkussansa Eriika lepää salin hiljaisuudessa.

Yö nyt siivillänsä peittää maan, mutta suloiset on kesäyön siivet; hellästi, läpinäyttävinä väikkyvät he laaksoissa pienien ruusuen päällä juotellen heitä kasteen hopea-helmillä. Peijais-talossa kaikki rauhassa lepäävät, rauha ihana ympäri sen tienoissa on; ei liiku pihlajoissa lehtikän. Tämän yön tyyneyden häiritsee ainoastaan koski, kohiseva kaukaalla, eli siikko ilmassa sinkoillen. Seiso vaiti ja katsele tätä luontoa, yön juhllisessa muodossa. Välillä valkenee se pikaisesti ja pimenee sillä samalla; silloin leimahtaa lounaassa kalevan-tuli, leimahtaa ilman jyrinää. Mutta katso pohjaan, tonne ylös vuorelle, siellä näkyy jotain kummallista. Metsän tutkaimilia, pilvi-sialla istuu yksi neitseellinen haamu, kaunis ja komea kuin ruhtinnatar. Hän istuu äänetön ja alalleen, nojaa kyynäspäänsä pilven palloon ja katselee ales Muistolaan. Ja kuin lounaassa taivas tulta iskee, silloin hänen kasvonsa kirkastuu ja kaunis varjo silmä-kuoppiin jää. Eriikaa nämät kasvot muistuttaavat, mutta ihanemmat vielä kuin hänen. Seppeli hänen päässänsä on; se vissiin Saaronissa sidottiin, sillä senlaisia kukkaisia ei löydy muualla kuin sen niituilla. Hame hänellä on kimeltävän valkee kuin lumi, ja vyö kuin hänen rinnoiltansa käy on väristänsä niinkuin taivaan kaari. Hänen muotonsa on korkea vakuus, yhdistetty somalla hymäilyksellä, joka huulilla salaa leikittelee.

Vielä hän viipyy yhä katsellen lempiästä entistä kotoansa, läpi vaisun yön. Lempiästä häntä vastaan katselevat jälleen kodon akkunat, läpi vaisun yön. Niin hän viivyttelä katselmuksessa, mutta suloista on sen viivyttellä, ketä odottaa onni-autuus, kellä tietona on toivon maa.— Mutta, katso! Nyt hän katoikin, juuri vilauksessa niinkuin leimaus ja jätti Muistolan ainiaaksi.

(1859)

(1864)

Ei kaukana Nurmijärven kirkolta, lähellä järveä, löytyy vuori, joka kutsutaan Korkeakallioksi. Tämä kuitenkin ei ole korkeimpia vuoria; mutta länteenpäin loppuu se jyrkällä seinällä jossa nähdään kamoittavasti tuijottelevia luolia ja reikiä. Ylhäällä humisee tuuhea männistö, alhaalla on lakea niittu, jonka ylitse juoksee talvitie kirkolta Palojoen kylään.

Paitsi muutamia kummallisia jälkiä ja kaavoja, joita vuoren kamarassa löytyvän sanotaan, ei ole tällä juuri mitään ihmeteltäviä omaisuuksia, mutta tarina on sille antanut erityisen maineen.—Näin kertoillaan:

Muoin, koska Nurmijärven rannalla ei vielä kirkkoa löytynyt, oleskeli tämän vuoren luolissa hirveitä peikkoja, rasitukseksi ja kamoksi kaikille. Muodostansa kerrotaan, että oli heillä ainoastaan yksi silmä; pääläelä, pitkin kyyryä niskaa selkään alas, juoksi pitkä harjas-rivi, ja miehustasta yläpuolelle polvea oli ihonsa pitkävillainen kuin vuohen. Työnsä olivat luonnollisesti pimeyden työt. Raivaten he öisiltä ympäri maata kuleksivat, vahingoittaen vilja-peltoja, varastellen kirkkoja ja saastutellen; ja ennen aamun koittoa riensivät he taasen kontohinsa Korkeakallion luoliin, tahi, jos kaukempana pesästänsä olivat, itsensä päiväksi kätköhin lymysivät koska eivät auringon valoa suvaita tainneet.

Näillä partioretkillään kulkeissansa varastivat he myöskin Tuusulan kirkosta kalkin ja vuorikotoihinsa veivät ankaran saaliin. Mutta tämä kansan tunteita loukkasi, että näin pyhä kalu ilkeitten peikkoin omaksi joutui; sillä olipa taikauskon aikakausi, ne ajat, koska Piispaa Roomassa (paavia) Jumalan maaherrana maan päällä kumarrettiin ja monta kappaletta, suinkin kirkollista, pyhänä pidettiin.

Asui tienoossa muuan sankari, hurskas ja rohkeamielinen, ja oli hänellä hevoinen kuuluisa vilkkaan juoksunsa tähden. Vasaman lentoon kiivas vauhtinsa verrattiin, koska ratsastajaansa hän sodassa vihamiestä kohden vei.—Uneksui sotilas kerran, että äkisti taivas eteensä avattiin ja enkelin hän näki, joka huusi hänelle: »ota hevoises, ratsasta Korkeakalliolle ja pyhä kalkki peikoilta saata pois», ja näin haasteltua katosi enkeli, taivas jyrysten ummistui ja herätti uneksuvan miehen. Tästä unesta kummastui hän kovin, eikä tiennyt mitä aattelisi siitä; mutta kuitenkin, niin mietiskeli hän, oli tämä vaan tyhjä unennäkö.—Toki ilmestyi hänelle sama unelma seuraavanakin yönä ja eriskummaiseksi kävi miehen mieli. Jumalan ääneksi hän tätä arveli mutta kuinka taisi omin voimin hän vuoren luolista peikoilta kalkkia pelastaa? Niin tuumaili hän, eikä kyennyt vieläkään hankkeisiin, joihin häntä unissa käskettiin.—Tulipa kolmas yö, ja, ihmeellistä, aina sama uneksuminen koetteli häntä, ja sulki itsensä taivas nyt niin kovalla pauhinalla, että kauhistuen mies vuoteeltansa hyppäsi ylös. Ei epäillyt hän enään, vaan, kuinka hyvänsä käyköön, päätti täyttää korkeuden tahdon. Miekkan vyöllensä hän vyötti, hevoisensa teräväksi kengitti, satuloitsi ja läksi ratsastamaan Korkeakalliota kohden, ja oli tämä jouluamuna varhain, pilvet taivaan peittivät.

Ehdittyänsä peikkoin vuorilinnan, likeni sankari eräätä luolan suuta, astumatta toki alas hevoisensa selästä, huusi kovalla äänellä: »onko teillä mitään virvoitusta antaa harhailevalle ja väsyneelle matkamiehelle?» Tuotiinpa hänelle juotavata, mutta jotensakin kehnolla astialla, lehmänsorkassa hänelle joulua tarjottiin. »Niin huonosta astiasta en juoda taida. Eikö löydy teillä parempata?» sanoi hän ja tuotiinpa toisten, mutta eipä toki paljon paremmalla astialla, häränsarvella miehelle joulu-olutta tuotiin. Mutta haasteli rohkea sankari: »Enhän verisestä sarvesta juoda ilkee. Oi, ystävät! eikö parempata kannua joulu-aamuna teillä?» Peikko luolaansa takaisin kääntyi ja, hetken viivytyään, palasi taasen, kädessään kiiltävä, hopeainen kalkki; tätäpä ratsastaja tarkoittanut oli. Kalkin hän vastaan otti, joka täynnä oli jotain valuvaa ainetta, ja arvasi hän hyvin, että olisi hän henkensä paikalla heittänyt, jos sitä huulillensa laskenut olis. Mutta vilauksessa hän kihisevän kuljun maljasta yli olkansa viskasi, kannusti hevoistansa, kiiti kuin leimaus pois ja pyhän astian myötänsä vei, ja riensi hän pitkin talvitietä Tuusulaa kohden. Mutta tästäpä kärhämä peikoille nousi, ja kiljuen läksivät he sankaria vainoomaan, maljaa häneltä takaisin saadaksensa ja kostaaksensa häntä kuolemalla.

Kahdenpuolen nyt koeteltiin jalkaen nopeutta. Ruuna vilkasi kuin siivillä varustettu noita-hevoinen; puut, kivet ja kannot sankarin silmissä ohitsemennessänsä yhteen sulivat vauhdin tuimuudesta. Mutta vinha oli myös peikkoin juoksu, aina likemmäs he joutuivat pakenevaa miestä, ja hirmuinen meteli ja pauhu oli, kauvas kaikui pimeä metsä heidän kirkunastansa.—Koska sankarimme lähes puoli penikulmaa näin ratsastanut oli ja ehtinyt mäen juuri likellä Palojoen kylää, niin eipä paljon enään puuttunut, etteivät saavuttaneet häntä peikot, ja kuolemata vartoi hän vaan. Mutta sillona äkisti eteensä aukeni taivas, ja enkelin, samoin kuin unissa, hän nähdä sai ja kuuli huudon: »aja ristikkölle», ja tuli tämä ääni enkeliltä, joka kohta taasen pilvihin peittyi. Mutta, katsahtaen eteenpäin, huomasi uros mäen alla pellon, jossa vesivaot ristiin kynnetyt olivat, sitä kohden hän ratsasti, yksi loiskahdus ja ruuna ristikkö-saralla seiso, ja tämä oli sankarin pelastus; sillä peikot he seisahdivat ulkopuolelle aitaa kuin olisi heitä kohdannut tulinen seinä. Hetken kiertelivät he ympäri peltoa, mutta koska päivä idässä

siintämään rupesi, kiirehtivät he taasen kallioluoliinsa takaisin. Kiireesti ratsastajakin kirkkoa kohden tiensä jatkoi, koska havaitsi hän maljan sulaamiseen käyvän. Kuin tuulissa ja pilvissä hän eteenpäin ratsasti, ja koska ehti hän kirkon viimein, niin uljas ruunansa, vahdosta valkoinen, kaatui koskaan enään nousematta. Mutta kirkkoon, jossa parhailleen jumalanpalvelusta pidettiin, astui sotilas ja papille antoi kaikin, jonka syrjään pieni kolo oli jo sulamaan ehtinyt; mutta sulaminen seisahti ja jähtyi malja, koska pappi sen siunannut oli; ja korkealla äänellä seurakunta Jumalaa kiitti ja sankaria kunnioitti.

Todistukseksi, että näin on tapahtunut, kertoilevat vielä vanhat, heidän läsnä ollessansa nähneensä tämän kalkin syrjässä niinkuin sulanneen loven. Mutta vielä muistuttaa tapausta mäki, jonka harjulla sankari neuvon pelastukseen kuuli, ja pelto, joka hänen peikkoin kynistä pelasti: mäki kutsutaan vielä Ristinmäeksi ja pelto siinä alla Ristinpeloksi.

Näin tapahtui maljan kanssa; mutta kauvan eleskelivät peikot vielä nimitetyn vuoren luolissa, ammattiansa harjoitellen; mutta viimein toki elonsa äkisti häiritettiin. Eräänä sunnuntai-aamuna tunki komeroihinsa ankara ääni, kelloin soitto Nurmijärven uudesta kirkosta, ja tätä eivät he suvaita tainneet, koska tulena se korvissansa poltti. Kuin kanuunoista ammutut he ulos luolistansa ylisniskoin sekamelskassa syöksähtivät, huutaen vielä mennessänsä: »jo Nurmijärven musta-sonni mylvää,» ja pakenivat ainiaksi.

Tämän kanssa yhteen muotoon vetäviä tarinoita on, kenties muillakin kansoilla; mutta laita on melkein kaikkien tarinain etteivät juuri koskaan ole ilman heimolaisetta muualla; ja tällä tässä on oikeus käydä omituisena, niinkuin muillakin muissa maissa.

Maalarille, mielestämme, olisi tässä kiitollinen aine. Kuvaus, jossa ratsastaja yöllä syksyisessä tienoossa pitkin tietä kiittää, jälissään peikot ahdistaa häntä, pilvet taivaalla hajoovat ja enkeli näkyy, joka sankarille huutaa jumalten neuvon, tämä ehkä olis miellyttävä kuvaus.

End of Project Gutenberg's Runot; Lyhyet kertomukset, by Aleksis Kivi

*** END OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK RUNOT; LYHYET KERTOMUKSET ***

Updated editions will replace the previous one—the old editions will be renamed.

Creating the works from print editions not protected by U.S. copyright law means that no one owns a United States copyright in these works, so the Foundation (and you!) can copy and distribute it in the United States without permission and without paying copyright royalties. Special rules, set forth in the General Terms of Use part of this license, apply to copying and distributing Project Gutenberg™ electronic works to protect the PROJECT GUTENBERG™ concept and trademark. Project Gutenberg is a registered trademark, and may not be used if you charge for an eBook, except by following the terms of the trademark license, including paying royalties for use of the Project Gutenberg trademark. If you do not charge anything for copies of this eBook, complying with the trademark license is very easy. You may use this eBook for nearly any purpose such as creation of derivative works, reports, performances and research. Project Gutenberg eBooks may be modified and printed and given away—you may do practically ANYTHING in the United States with eBooks not protected by U.S. copyright law. Redistribution is subject to the trademark license, especially commercial redistribution.

START: FULL LICENSE
THE FULL PROJECT GUTENBERG LICENSE
PLEASE READ THIS BEFORE YOU DISTRIBUTE OR USE THIS WORK

To protect the Project Gutenberg™ mission of promoting the free distribution of electronic works, by using or distributing this work (or any other work associated in any way with the phrase “Project Gutenberg”), you agree to comply with all the terms of the Full Project Gutenberg™ License available with this file or online at www.gutenberg.org/license.

Section 1. General Terms of Use and Redistributing Project Gutenberg™ electronic works

1.A. By reading or using any part of this Project Gutenberg™ electronic work, you indicate that you have read, understand, agree to and accept all the terms of this license and intellectual property (trademark/copyright) agreement. If you do not agree to abide by all the terms of this agreement, you must cease using and return or destroy all copies of Project Gutenberg™ electronic works in your possession. If you paid a fee for obtaining a copy of or access to a Project Gutenberg™ electronic work and you do not agree to be bound by the terms of this agreement, you may obtain a

refund from the person or entity to whom you paid the fee as set forth in paragraph 1.E.8.

1.B. "Project Gutenberg" is a registered trademark. It may only be used on or associated in any way with an electronic work by people who agree to be bound by the terms of this agreement. There are a few things that you can do with most Project Gutenberg™ electronic works even without complying with the full terms of this agreement. See paragraph 1.C below. There are a lot of things you can do with Project Gutenberg™ electronic works if you follow the terms of this agreement and help preserve free future access to Project Gutenberg™ electronic works. See paragraph 1.E below.

1.C. The Project Gutenberg Literary Archive Foundation ("the Foundation" or PGLAF), owns a compilation copyright in the collection of Project Gutenberg™ electronic works. Nearly all the individual works in the collection are in the public domain in the United States. If an individual work is unprotected by copyright law in the United States and you are located in the United States, we do not claim a right to prevent you from copying, distributing, performing, displaying or creating derivative works based on the work as long as all references to Project Gutenberg are removed. Of course, we hope that you will support the Project Gutenberg™ mission of promoting free access to electronic works by freely sharing Project Gutenberg™ works in compliance with the terms of this agreement for keeping the Project Gutenberg™ name associated with the work. You can easily comply with the terms of this agreement by keeping this work in the same format with its attached full Project Gutenberg™ License when you share it without charge with others.

1.D. The copyright laws of the place where you are located also govern what you can do with this work. Copyright laws in most countries are in a constant state of change. If you are outside the United States, check the laws of your country in addition to the terms of this agreement before downloading, copying, displaying, performing, distributing or creating derivative works based on this work or any other Project Gutenberg™ work. The Foundation makes no representations concerning the copyright status of any work in any country other than the United States.

1.E. Unless you have removed all references to Project Gutenberg:

1.E.1. The following sentence, with active links to, or other immediate access to, the full Project Gutenberg™ License must appear prominently whenever any copy of a Project Gutenberg™ work (any work on which the phrase "Project Gutenberg" appears, or with which the phrase "Project Gutenberg" is associated) is accessed, displayed, performed, viewed, copied or distributed:

This eBook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this eBook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you will have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

1.E.2. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is derived from texts not protected by U.S. copyright law (does not contain a notice indicating that it is posted with permission of the copyright holder), the work can be copied and distributed to anyone in the United States without paying any fees or charges. If you are redistributing or providing access to a work with the phrase "Project Gutenberg" associated with or appearing on the work, you must comply either with the requirements of paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 or obtain permission for the use of the work and the Project Gutenberg™ trademark as set forth in paragraphs 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.3. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is posted with the permission of the copyright holder, your use and distribution must comply with both paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 and any additional terms imposed by the copyright holder. Additional terms will be linked to the Project Gutenberg™ License for all works posted with the permission of the copyright holder found at the beginning of this work.

1.E.4. Do not unlink or detach or remove the full Project Gutenberg™ License terms from this work, or any files containing a part of this work or any other work associated with Project Gutenberg™.

1.E.5. Do not copy, display, perform, distribute or redistribute this electronic work, or any part of this electronic work, without prominently displaying the sentence set forth in paragraph 1.E.1 with active links or immediate access to the full terms of the Project Gutenberg™ License.

1.E.6. You may convert to and distribute this work in any binary, compressed, marked up, nonproprietary or proprietary form, including any word processing or hypertext form. However, if you provide access to or distribute copies of a Project Gutenberg™ work in a format other than "Plain Vanilla ASCII" or other format used in the official version posted on the official Project Gutenberg™ website (www.gutenberg.org), you must, at no additional cost, fee or expense to the user, provide a copy, a means of exporting a copy, or a means of obtaining a copy upon request, of the work in its original "Plain Vanilla ASCII" or other form. Any alternate format must include the full Project Gutenberg™ License as specified in paragraph 1.E.1.

1.E.7. Do not charge a fee for access to, viewing, displaying, performing, copying or distributing any Project Gutenberg™ works unless you comply with paragraph 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.8. You may charge a reasonable fee for copies of or providing access to or distributing Project Gutenberg™ electronic works provided that:

- You pay a royalty fee of 20% of the gross profits you derive from the use of Project Gutenberg™ works calculated using the method you already use to calculate your applicable taxes. The fee is owed to the owner of the Project Gutenberg™ trademark, but he has agreed to donate royalties under this paragraph to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation. Royalty payments must be paid within 60 days following each date on which you prepare (or are legally required to prepare) your periodic tax returns. Royalty payments should be clearly marked as such and sent to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation at the address specified in Section 4, "Information about donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation."
- You provide a full refund of any money paid by a user who notifies you in writing (or by e-mail) within 30 days of receipt that s/he does not agree to the terms of the full Project Gutenberg™ License. You must require such a user to return or destroy all copies of the works possessed in a physical medium and discontinue all use of and all access to other copies of Project Gutenberg™ works.
- You provide, in accordance with paragraph 1.F.3, a full refund of any money paid for a work or a replacement copy, if a defect in the electronic work is discovered and reported to you within 90 days of receipt of the work.
- You comply with all other terms of this agreement for free distribution of Project Gutenberg™ works.

1.E.9. If you wish to charge a fee or distribute a Project Gutenberg™ electronic work or group of works on different terms than are set forth in this agreement, you must obtain permission in writing from the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the manager of the Project Gutenberg™ trademark. Contact the Foundation as set forth in Section 3 below.

1.F.

1.F.1. Project Gutenberg volunteers and employees expend considerable effort to identify, do copyright research on, transcribe and proofread works not protected by U.S. copyright law in creating the Project Gutenberg™ collection. Despite these efforts, Project Gutenberg™ electronic works, and the medium on which they may be stored, may contain "Defects," such as, but not limited to, incomplete, inaccurate or corrupt data, transcription errors, a copyright or other intellectual property infringement, a defective or damaged disk or other medium, a computer virus, or computer codes that damage or cannot be read by your equipment.

1.F.2. LIMITED WARRANTY, DISCLAIMER OF DAMAGES - Except for the "Right of Replacement or Refund" described in paragraph 1.F.3, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the owner of the Project Gutenberg™ trademark, and any other party distributing a Project Gutenberg™ electronic work under this agreement, disclaim all liability to you for damages, costs and expenses, including legal fees. YOU AGREE THAT YOU HAVE NO REMEDIES FOR NEGLIGENCE, STRICT LIABILITY, BREACH OF WARRANTY OR BREACH OF CONTRACT EXCEPT THOSE PROVIDED IN PARAGRAPH 1.F.3. YOU AGREE THAT THE FOUNDATION, THE TRADEMARK OWNER, AND ANY DISTRIBUTOR UNDER THIS AGREEMENT WILL NOT BE LIABLE TO YOU FOR ACTUAL, DIRECT, INDIRECT, CONSEQUENTIAL, PUNITIVE OR INCIDENTAL DAMAGES EVEN IF YOU GIVE NOTICE OF THE POSSIBILITY OF SUCH DAMAGE.

1.F.3. LIMITED RIGHT OF REPLACEMENT OR REFUND - If you discover a defect in this electronic work within 90 days of receiving it, you can receive a refund of the money (if any) you paid for it by sending a written explanation to the person you received the work from. If you received the work on a physical medium, you must return the medium with your written explanation. The person or entity that provided you with the defective work may elect to provide a replacement copy in lieu of a refund. If you received the work electronically, the person or entity providing it to you may choose to give you a second opportunity to receive the work electronically in lieu of a refund. If the second copy is also defective, you may demand a refund in writing without further opportunities to fix the problem.

1.F.4. Except for the limited right of replacement or refund set forth in paragraph 1.F.3, this work is provided to you 'AS-IS', WITH NO OTHER WARRANTIES OF ANY KIND, EXPRESS OR IMPLIED, INCLUDING BUT NOT LIMITED TO WARRANTIES OF MERCHANTABILITY OR FITNESS FOR ANY PURPOSE.

1.F.5. Some states do not allow disclaimers of certain implied warranties or the exclusion or limitation of certain types of damages. If any disclaimer or limitation set forth in this agreement violates the law of the state applicable to this agreement, the agreement shall be interpreted to make the maximum disclaimer or limitation permitted by the applicable state law. The invalidity or unenforceability of any provision of this agreement shall not void the remaining provisions.

1.F.6. INDEMNITY - You agree to indemnify and hold the Foundation, the trademark owner, any agent or employee of the Foundation, anyone providing copies of Project Gutenberg™ electronic works in accordance with this agreement, and any volunteers associated with the production, promotion and distribution of Project Gutenberg™ electronic works, harmless from all liability, costs and expenses, including legal fees, that arise directly or indirectly from any of the following which you do or cause to occur: (a) distribution of this or any Project Gutenberg™ work, (b) alteration, modification, or additions or deletions to any Project Gutenberg™ work, and (c) any

Defect you cause.

Section 2. Information about the Mission of Project Gutenberg™

Project Gutenberg™ is synonymous with the free distribution of electronic works in formats readable by the widest variety of computers including obsolete, old, middle-aged and new computers. It exists because of the efforts of hundreds of volunteers and donations from people in all walks of life.

Volunteers and financial support to provide volunteers with the assistance they need are critical to reaching Project Gutenberg™'s goals and ensuring that the Project Gutenberg™ collection will remain freely available for generations to come. In 2001, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation was created to provide a secure and permanent future for Project Gutenberg™ and future generations. To learn more about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation and how your efforts and donations can help, see Sections 3 and 4 and the Foundation information page at www.gutenberg.org.

Section 3. Information about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

The Project Gutenberg Literary Archive Foundation is a non-profit 501(c)(3) educational corporation organized under the laws of the state of Mississippi and granted tax exempt status by the Internal Revenue Service. The Foundation's EIN or federal tax identification number is 64-6221541. Contributions to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation are tax deductible to the full extent permitted by U.S. federal laws and your state's laws.

The Foundation's business office is located at 809 North 1500 West, Salt Lake City, UT 84116, (801) 596-1887. Email contact links and up to date contact information can be found at the Foundation's website and official page at www.gutenberg.org/contact

Section 4. Information about Donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

Project Gutenberg™ depends upon and cannot survive without widespread public support and donations to carry out its mission of increasing the number of public domain and licensed works that can be freely distributed in machine-readable form accessible by the widest array of equipment including outdated equipment. Many small donations (\$1 to \$5,000) are particularly important to maintaining tax exempt status with the IRS.

The Foundation is committed to complying with the laws regulating charities and charitable donations in all 50 states of the United States. Compliance requirements are not uniform and it takes a considerable effort, much paperwork and many fees to meet and keep up with these requirements. We do not solicit donations in locations where we have not received written confirmation of compliance. To SEND DONATIONS or determine the status of compliance for any particular state visit www.gutenberg.org/donate.

While we cannot and do not solicit contributions from states where we have not met the solicitation requirements, we know of no prohibition against accepting unsolicited donations from donors in such states who approach us with offers to donate.

International donations are gratefully accepted, but we cannot make any statements concerning tax treatment of donations received from outside the United States. U.S. laws alone swamp our small staff.

Please check the Project Gutenberg web pages for current donation methods and addresses. Donations are accepted in a number of other ways including checks, online payments and credit card donations. To donate, please visit: www.gutenberg.org/donate

Section 5. General Information About Project Gutenberg™ electronic works

Professor Michael S. Hart was the originator of the Project Gutenberg™ concept of a library of electronic works that could be freely shared with anyone. For forty years, he produced and distributed Project Gutenberg™ eBooks with only a loose network of volunteer support.

Project Gutenberg™ eBooks are often created from several printed editions, all of which are confirmed as not protected by copyright in the U.S. unless a copyright notice is included. Thus, we do not necessarily keep eBooks in compliance with any particular paper edition.

Most people start at our website which has the main PG search facility: www.gutenberg.org.

This website includes information about Project Gutenberg™, including how to make donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, how to help produce our new eBooks, and how to subscribe to our email newsletter to hear about new eBooks.